Հավելված N 4
ՀՀ կառավարության 2012 թվականի
օգոստոսի 9-ի N 1055 - Ն որոշման

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ Ն Ե Ր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ

NN ը/կ	Հիմնավորումներ
1	2
	Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման նախարարություն
1.	**Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից իրականացվող ծախսային քաղաքականության ընդհանուր մեթոդաբանության ձևավորումը** • **Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից իրականացվող ծախսերի օբյեկտիվ կարիքների ուսումնասիրություն և դրա հիման վրա, ըստ համայնքների մեծության, ծախսային կառուցվածքների տիպաբանության մշակումը** Նախատեսվում է գնահատել սեփական լիազորությունների իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների ծավալները, պարտադիր լիազորությունների իրականացման կարգերի, չափորոշիչների ու նորմատիվների ներմուծմամբ պայմանավորված դրանց դինամիկան ու մշակել տեղական բյուջեների եկամտային մասի շարունակական աճն ապահովող միջոցառումներ, ուսումնասիրել համայնքների կողմից կատարվող ծախսերի կառուցվածքը և մշակել առաջարկություններ այդ ծախսերի արդյունավետությունը բարձրացնելու ու ավելի նպատակային դարձնելու վերաբերյալ: Նախատեսվում է նաև մշակել առաջարկությունների փաթեթ, որի հիման վրա կմշակվի ծախսային կառուցվածքների տիպաբանությունը: • **ՀՀ պետական բյուջեից համայնքներին հատկացվող դոտացիաների սահմանված չափորոշիչների վերանայումը՝ նվազագույն չափի մասով** Նախատեսվում է վերանայել «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» ՀՀ օրենքով համայնքների բյուջեներին հատկացվող դոտացիաների սահմանված չափորոշիչները՝ նվազագույն չափի մասով, որի արդյունքում ինչպես 300-ից ոչ ավելի բնակիչ ունեցող համայնքները, այնպես էլ՝ այն համայնքները, որոնք, գործող օրենսդրությանը համապատասխան, 300-ից քիչ ավելի բնակչություն ունենալու պատճառով ստանում են առաջիններից պակաս գումար, կստանան հավասարաչափ ֆինանսական համահարթեցման դոտացիա:
2.	**Գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված՝ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ - գործարար հարաբերությունների պարզեցումը, հստակեցումը և գործող ընթացակարգերի բարելավումը**

1	2
	• **Վեր հանել Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության այն դրույթները, որոնք կարգավորում են տեղական ինքնակառավարման մարմիններ - գործարար հարաբերությունները և շփումները:** Նախատեսվում է մշակել առաջարկությունների մի փաթեթ, որոնց իրականացման արդյունքում հնարավորինս կպարզեցվեն տեղական ինքնակառավարման մարմիններ - գործարար հարաբերությունները և շփումները: • **Ներկայացնել առաջարկություններ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ – գործարար հարկային վարչարարության ոլորտի բարելավման վերաբերյալ (տեղական հարկերի մասով):** Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ - գործարար հարկային վարչարարության առկա խոչընդոտների վերհանում, դրանց կրճատման վերաբերյալ առաջարկությունների մշակում • **Ներկայացնել առաջարկություններ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ - գործարար հարաբերությունների շրջանակներում տեղական ինքնակառավարման մարմիններից վարչական կախվածության գործոնն էականորեն նվազեցնելու կամ պարզեցնելու վերաբերյալ (տարատեսակ թույլտվություններ և համաձայնեցումներ):** Քայլի իրականացումը պայմանավորված է տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների փոխհարաբերությունների կանոնակարգման, ինչպես նաև վերջիններիս գործառույթների իրականացման համար տրվող անհրաժեշտ հողահատկացումների, ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքների և շինարարության թույլտվությունների տրամադրման ժամկետների կրճատման անհրաժեշտությամբ:
3.	**Տարածքային զարգացման հայեցակարգից բխող նոր գործիքակազմի ձևավորումը** • **Մարզերի տնտեսական զարգացման ներուժի գնահատման մեթոդաբանության ամբողջացումը՝ տեղեկատվական բազայի համալրման մասով** Կհաշվարկվի յուրաքանչյուր հիմնախնդրի լուծման ազդեցությունը համայնքի, մարզի և երկրի տնտեսական զարգացման և աղքատության նվազեցման վրա, որի հիման վրա կսահմանվեն աջակցության չափանիշները և պահանջները: • **Տարածքներում ՀՀ պետական բյուջեի և այլ միջոցների հաշվին կատարվող ներդրումների արդյունավետության հաշվարկումը** Կմշակվի և կներդրվի համակարգ, որը կապահովի տարածքային համաչափ զարգացումը, այսինքն՝ ՀՀ պետական բյուջեի և այլ միջոցների հաշվին ցանկացած ներդրում իրականացնելիս՝ հնարավոր կլինի հստակ տեսնել դրա արդյունավետությունը տվյալ տարածքի համար, ինչպիսի զարգացում կապահովի այդ ներդրումը տվյալ տարածքի համար և երկրի տարածքային զարգացման պատկերն ինչպիսի փոփոխություն կկրի: • **Մարզային զարգացման ծրագրերի իրականացման ընթացիկ և տարեկան արդյունքների գնահատումը և աղքատության նվազման վրա այդ գնահատականների ազդեցության հաշվարկումը** Տնտեսական զարգացման և մարդկային աղքատության մոդիֆիկացված համաթվի ցուցանիշների հիման վրա կվերանայվեն մարզային զարգացման ծրագրերը: • **Տարածքային զարգացման հիմնադրամի ձևավորման մոտեցումների և աղբյուրների վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնելը** Մինչև օրս գործող Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության հիմնադրամի, Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման հիմնադրամի օրինակների վրա կուսումնասիրվեն «Տարածքային զարգացման հիմնադրամ» ինստիտուցիոնալ կառույցի ձևավորման նպատակահարմարությունը, իրավական հիմքերը և հնարավորությունները:

1	2
	Տարածքային զարգացման հիմնադրամի նպատակը կլինի տարածքներում ենթակառուցվածքների ձևավորումը և պահպանումը, մասնավորապես, բնակարանային ֆոնդ, ճանապարհներ և տարածքային զարգացման կենտրոններում ձեռնարկատիրության խթանման նպատակով երաշխիքներ և շուկայականից ցածր տոկոսադրույքներով վարկերի տրամադրում:
	Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարություն
4.	**Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի անվտանգության ապահովումը** **Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի «սթրես-թեստի» անցկացումը** - Հայաստանի Հանրապետությունը համաձայնել է ԵՄ-ի առաջարկին՝ անցկացնել Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի «սթրես-թեստ»: Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի «սթրես-թեստի» բարձր մակարդակով անցկացումը հնարավորություն կտա շարունակելու N 2 էներգաբլոկի հետագա շահագործումը և ԵՄ-ից ստանալու համապատասխան տեխնիկական աջակցություն անվտանգության բարձրացման հարցում: Ներկայումս Հայկական ԱԷԿ-ի անձնակազմը պատրաստում է ԵՄ-ի կողմից առաջարկված «սթրես-թեստի» հարցերի պատասխան-վերլուծությունը: ԵՄ-ն համաձայնել է հայկական կողմին տրամադրել համապատասխան օգնություն «սթրես-թեստի» հարցերի պատասխան-վերլուծության փաստաթղթի պատրաստման հարցում, և ՀՀ մասնագետները կարող են մասնակցել ԵՄ-ի միջուկային էներգաբլոկների «սթրես-թեստի» քննարկումներին: «Սթրես-թեստի» հարցերի պատասխան-վերլուծության վերջնական փաստաթուղթը կներկայացվի ՀՀ կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտեի քննարկմանը և, այնուհետև, 2012 թ. 2-րդ եռամսյակում այն պետք է ներկայացվի ԵՄ-ի մասնագետների քննարկմանը: Համաձայն ԵՄ-ի կողմից «սթրես-թեստի» հարցերի պատասխան-վերլուծության փաստաթղթի վերաբերյալ արված դիտողությունների և առաջարկությունների՝ Հայկական ԱԷԿ-ի կողմից կմշակվեն միջոցառումների իրականացման պլան և ժամանակացույց, որոնք կհաստատվեն ՀՀ էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարության ու ՀՀ կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտեի կողմից:
5.	**Հայաստանում նոր միջուկային էներգաբլոկի կառուցման նախագծային աշխատանքների իրականացման նախապատրաստումը** - **Միջուկային էներգաբլոկների նախագծման բնագավառում ՀՀ-ում միջազգային նորմատիվ փաստաթղթերի ներդաշնակեցման աշխատանքների մեկնարկը** Նոր միջուկային էներգաբլոկի նախագծման աշխատանքներն սկսելու նպատակով ՌԴ-ի «Ռոսատոմ» պետական կորպորացիայի հետ համատեղ կկատարվի ՀՀ և ՌԴ միջուկային էներգաբլոկների նախագծային նորմատիվ փաստաթղթերի համեմատություն, որի արդյունքում կճշտվի ՀՀ-ում բացակայող նորմատիվ փաստաթղթերի ցանկը: ՀՀ համապատասխան գերատեսչությունների հետ համատեղ կմշակվեն բացակայող նորմատիվ փաստաթղթերը կամ կտեղայնացվեն ՌԴ-ի համապատասխան նորմատիվ փաստաթղթերը, որոնք հիմք կհանդիսանան ՀՀ-ում նոր միջուկային էներգաբլոկի կառուցման նախագծային աշխատանքների իրականացման նախապատրաստման համար:
6.	**«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ-ի հին հզորությունների վերազինում** **- «Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ-ի էներգաբլոկների վերազինման մեկնարկը՝ ջրածխային վառելիքի հենքի վրա էլեկտրաէներգիայի արտադրության նպատակով** Ժամանակակից տեխնոլոգիաներով ջրածխային վառելիքի օգտագործմամբ էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, ինչի արդյունավետությունը

1	2
	շատ անգամ ավելի բարձր է ածխի այրման ավանդական տեխնոլոգիաներից: «Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ-ի հին հզորությունները ներկայումս չեն օգտագործվում՝ ցածր արդյունավետության և էլեկտրաէներգիայի արտադրության մեծ ծախսատարության պատճառով: Ջրածխային վառելիքով աշխատելու նոր տեխնոլոգիայի կիրառումը հնարավորություն կտա շարունակելու արտադրական հզորությունների բարձր արդյունավետությամբ և միաժամանակ Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ածխի հումքի բազայի օգտագործումը:
7.	**Ընդերքի մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերի նախագծերի մշակումը** **- Օրենսգրքից բխող նոր իրավական ակտերի նախագծերի մշակումը** Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքի կիրարկումն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է մշակել նոր՝ շուրջ 17 իրավական ակտերի նախագծեր, որոնցով հնարավորություն կստեղծվի իրականացնելու ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման խնդիրների, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների ու օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունների կարգավորման գործընթացը: - **Օրենսգրքից բխող գործող իրավական ակտերում փոփոխությունների և լրացումների կատարումը** Ներկայումս ընդերքի ոլորտում իրավահարաբերությունները կարգավորվում են 2002 թ. ընդունված Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքով և «Ընդերքն օգտակար հանածոների շահագործման նպատակով ուսումնասիրության և արդյունահանման համար տրամադրելու (կոնցեսիայի) մասին» ՀՀ օրենքով, որոնք 2012 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ուժը կորցրած կճանաչվեն՝ Ընդերքի մասին ՀՀ նոր օրենսգրքի պահանջներից ելնելով: Նոր օրենսգրքի կիրարկումն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջանում լիազորված մարմնի և տնտեսավարող սուբյեկտների միջև իրավահարաբերությունների կարգավորման գործընթացն ապահովելու համար նախկին օրենսդրությանը համապատասխան ընդունված՝ շուրջ 22 իրավական ակտում փոփոխություններ և լրացումներ կատարել՝ դրանք համապատասխանեցնելով նոր օրենսգրքի պահանջներին: - **Գործող իրավական ակտերը, որոնք պետք է ուժը կորցրած ճանաչվեն, քանի որ չեն բխում օրենսգրքի պահանջներից** Պետք է ուժը կորցրած ճանաչվի շուրջ 15 իրավական ակտ, որոնք չեն բխում Ընդերքի մասին ՀՀ նոր օրենսգրքի պահանջներից:
8.	**Հանքավայրերի շահագործման և օգտակար հանածոների երևակումների երկրաբանական ուսումնասիրություններին ներկայացվող՝ միջազգային չափորոշիչներին համահունչ համապատասխան պահանջներով տեխնիկական կանոնակարգերի մշակման անհրաժեշտության և օրենսդրական առկա անհամապատասխանությունների բացահայտման ու վերացման, ինչպես նաև Ընդերքի պետական տեսչության կողմից ստուգումների իրականացման առավել արդիական մեթոդների և ձևերի վերաբերյալ առաջարկությունների մշակումը** Կկատարվի միջազգային չափորոշիչների և Ընդերքի պետական տեսչության կողմից ստուգումների իրականացման համար արդիական մեթոդների ու ձևերի միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, որի արդյունքում կբացահայտվեն տեսչական ստուգումների համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցների հագեցվածությունը և անհրաժեշտ ժամանակակից տեխնիկական միջոցները: Կուսումնասիրվեն նաև միասնական կոորդինատային համակարգի կիրառման հնարավորությունները՝ միջազգային ընդունված համակարգին համապատասխան: Կուսումնասիրվեն ստուգումների իրականացման համար միջազգային փորձին համահունչ չափորոշիչների կիրառման և տեխնիկական կանոնակարգերի մշակման ժամանակ վերջիններիս կիրառման հնարավորությունները: Այնուհետև նշված ուսումնասիրությունները կամփոփվեն, և կներկայացվեն համապատասխան առաջարկություններ:

1	2
9.	**Ընդերքի ոլորտում հողօգտագործման գործընթացի կարգավորումը** **Հանքարդյունաբերության նպատակով նախկինում տրված հողերի կատեգորիաների համապատասխանեցումը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին** Ներկայումս շահագործվող հանքերի գերակշիռ մասի մոտ հողատարածքների կատեգորիան պահպանվել է նույնությամբ, ինչը որ կրում էին դրանց ուսումնասիրության ժամանակ, այսինքն, գյուղատնտեսական նշանակության հողեր: Դա չի համապատասխանում «Ընդերքի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին և միաժամանակ արհեստականորեն նվազեցնում է այդ հողատարածքների համար գանձվող կադաստրային արժեքի մեծությունը: Այդ բոլոր հողատարածքների հաշվառումը, դրանց կատեգորիաների փոփոխումը և կադաստրային արժեքների ճշգրտումը կծառայեն ինչպես համայնքային, այնպես էլ՝ հանրապետական բյուջեների մուտքերի ավելացմանը:
10.	**Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ հաշվեկշռի մշակման մեթոդիկայի ներդնումը** **Էներգետիկ միջազգային գործակալության ստանդարտներին համապատասխան ազգային էներգետիկ հաշվեկշռի մշակման համար անհրաժեշտ տվյալների հավաքման և հաշվետվությունները ներկայացնելու համակարգերի, կանոնների և ընթացակարգերի սահմանումը** Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության կողմից ներկայումս չի կազմվում միջազգային չափանիշներին համապատասխանող տարեկան էներգետիկ հաշվեկշիռ, որը պետք է ծառայի էներգախնայողության չափելի միջոցառումների ծրագրավորման և ջերմոցային գազերի կադաստրի կազմման համար անհրաժեշտ բազա: Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում կստեղծվի ընթացակարգ, որը սահմանում է՝ 1) Հայաստանի էներգետիկ հաշվեկշռի մշակման և ջերմոցային գազերի գույքագրման համար անհրաժեշտ վարչարարական տվյալների ու ձեռնարկությունների մակարդակով հիմնական էներգետիկ ցուցանիշները ներկայացնելու և հավաքելու պարտադիր պահանջ. 2) կարգավորող և ինստիտուցիոնալ շրջանակների նախագիծ, որը սահմանում է Հայաստանի էներգետիկ հաշվեկշռի մշակման ու ջերմոցային գազերի գույքագրման համար անհրաժեշտ վարչարարական տվյալների և ձեռնարկությունների մակարդակով հիմնական ցուցանիշները ներկայացնելու և հավաքելու պարտավորությունները. 3) տվյալների հավաքման, վերլուծության և դրանք ներկայացնելու գործիք, որը նախատեսված է համապատասխան պետական մարմինների ու ձեռնարկությունների համար. 4) արդիականացված էներգետիկ հաշվեկշիռ և ջերմոցային գազերի գույքագրում (կադաստր):
11.	**Հայկական էլեկտրաէներգետիկական համակարգի տարածաշրջանային ինտեգրացումը** - Իրան-Հայաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման մեկնարկ - Հայաստան–Վրաստան էլեկտրաէներգիայի վթարային փոխմատակարարումների իրականացման՝ «Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի էլեկտրաէներգետիկական համակարգերի զուգահեռ աշխատանքի մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության և Վրաստանի միջև վթարային իրավիճակների ժամանակ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման մասին» համաձայնագրերի ստորագրում

1	2
	Նոր էլեկտրահաղորդման գծերի կառուցման նպատակն է Վրաստանի և Իրանի էներգահամակարգերի հետ կայուն աշխատանքների ապահովումը, ինչը նկատելիորեն կբարելավի ծառայության որակը և կխթանի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը, ինչպես նաև կարող է նախապայման ստեղծել ԱՊՀ-ի էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հետ զուգահեռ աշխատանք կազմակերպելու համար:
	Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարություն
12.	**Սևանա լճում էնդեմիկ ձկնատեսակների պոպուլյացիայի համալրումը՝ 300.0 հազար մանրաձկան բացթողումը Սևանա լիճ** «Սևանա լճում էնդեմիկ ձկնատեսակների պոպուլյացիայի համալրում՝ 300.0 հազար մանրաձկան բացթողում Սևանա լիճ» գերակա խնդրի իրականացումը բխում է «Սևանա լճի մասին» և «Սևանա լճի էկոհամակարգերի վերականգնման, պահպանության, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան և համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներից, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թ. հունիսի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության Նախագահին առընթեր Սևանա լճի հիմնահարցերի հանձնաժողովի 2009 թվականի աշխատանքային ծրագրին համապատասխան մշակված և Հայաստանի Հանրապետության Նախագահին առընթեր Սևանա լճի հիմնահարցերի հանձնաժողովի գրություններով ներկայացված միջոցառումների ժամանակացույցը հաստատելու մասին» N 876-Ն որոշման հավելվածի 3-րդ կետից, ինչպես նաև «Սևանա լճի արդյունագործական և էնդեմիկ ձկնատեսակների վերականգնման ծրագիրը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 9-ի N 1755-Ն որոշումից: Սևանա լճի էնդեմիկ ձկնատեսակների վերարտադրությունը բնական պայմաններում վտանգված է դրանց ձվադրավայրերը կորցնելու, ջրի օգտագործման սխալ քաղաքականության, ջրի որակի վատթարացման կամ ուղղակի ֆիզիկական ոչնչացման պատճառով: Սևանա լճում իշխանի համալրման, աճի անհրաժեշտ տեմպերի պահպանման և բնական պայմաններում նրա գոյատևման ապահովման նպատակով ծրագրով նախատեսվում են 300.0 հազար գեղարքունու և ամառային իշխանի կենսունակ մանրաձկների աճեցում և բացթողում Սևանա լիճ:
13.	**Սևանա լճի ջրի մակարդակի բարձրացման հետևանքով 175 հեկտար ջրածածկման ենթակա տարածքներում վնասակար ազդեցության կանխարգելման միջոցառումների իրականացումը** Ըստ կանխատեսումների՝ 2012 թվականին Սևանա լճի ջրի մակարդակի բարձրացման դեպքում ջրի տակ կմնա 175 հեկտար անտառածածկ տարածք, որի մաքրման աշխատանքների կատարման նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսավորումը նախատեսվել է 125400,0 հազ. դրամ գումարի չափով: Սևանա լճի մակարդակի բարձրացման հետևանքով ջրածածկման ենթակա տարածքներում վնասակար ազդեցության կանխարգելման միջոցառումների իրականացումը 2012 թ. համար գերակա խնդիր է, որի լուծմանն ուղղված քայլերը պետք է լինեն լճի ջրի մակարդակի բարձրացման դինամիկայի ուսումնասիրումը, ջրածածկվող տարածքների կանխատեսումը և ջրի տակ մնացող անտառածածկ տարածքների ծառաթփային բույսերի հեռացումը: Նշված միջոցառումը բխում է «Սևանա լճի մասին» և «Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանության, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների տարեկան և համալիր ծրագրերը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքներից և նախատեսվել է նաև Սևանա լճի էկոհամակարգերի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման և օգտագործման միջոցառումների 2012 թվականի տարեկան ծրագրի նախագծում:

1	2
14.	**«Արփի լիճ» ազգային պարկի կարողությունների զարգացումը** «Հայաստանի Ջավախքի (Աշոցքի) շրջանում պահպանվող տարածքների ստեղծում» ծրագիրը, որը ֆինանսավորվում է Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի (KfW) միջոցով, մեկնարկել է 2007 թ. նոյեմբերին, և նախատեսվում էր ավարտել 2011 թ. դեկտեմբերի 31-ին: Սակայն բնակլիմայական պայմաններով պայմանավորված՝ «Արփի լիճ» ազգային պարկի հիմնադրման ծրագրի ավարտը տեղափոխվել է 2012 թվական: Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի հուլիսի 21-ի N 1151-Ն որոշմամբ հաստատվել են «Արփի լիճ» ազգային պարկի սահմանների նկարագիրը և հատակագիծը: Հաստատման գործընթացում է գտնվում «Արփի լիճ» ազգային պարկի 2011-2015 թվականների կառավարման պլանը հաստատելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագիծը: Ծրագրի ավարտման տարում ապահովվելու է «Արփի լիճ» ազգային պարկի հիմնադրման համար անհրաժեշտ հիմնական կարողությունների զարգացման գծով միջոցառումների իրականացումը, այդ թվում՝ 1) ավարտված շինարարության շահագործման փաստագրումը, դրանց կահավորումը և տեխնիկական զինումը, տեղեկատվական նյութերի, ցուցատախտակների ու պաստառների պատրաստումը և տեղադրումը. 2) ազգային պարկի քարտեզի և սեփականության իրավունքների գրանցումը պետական կադաստրում. 3) ազգային պարկի անձնակազմի համար դասընթացների անցկացումը. 4) պահպանության գոտու զարգացմանն ուղղված ներդրումների ծրագրով նախատեսված միջոցառումների (տնտեսությունների ստեղծում մեղվաբուծական և այլն) իրականացումը. 5) ազգային պարկի պաշտոնական բացման արարողության անցկացումը:
15.	**Արարատյան դաշտավայրում ստորերկրյա ջրերի արդյունավետ օգտագործման ապահովումը** «Արարատյան դաշտավայրում ստորերկրյա ջրերի արդյունավետ օգտագործման ապահովում» գերակա խնդրի իրականացումը բխում է Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքից, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2009 թվականի ապրիլի 30-ի «Արարատյան դաշտավայրում (ՀՀ Արարատի և Արմավիրի մարզեր) ստորերկրյա խորքային (այդ թվում՝ ինքնաշատրվանող) հորերի օգտագործման արդյունավետության բարձրացման միջոցառումների ժամանակացույցը հաստատելու մասին» N 352-Ա որոշումից, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 28.12.2009 թ. N 13.5/[14582]-09 և 26.04.2011 թ. N 02/24.2/6404-11 հանձնարարականներից: Արարատյան դաշտավայրում ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների պաշարները չվտանգելու համար անհրաժեշտ է իրականացնել շարունակական վերահսկողություն ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների անտնտեսվար օգտագործման, ոչ նպատակային օգտագործման, ապօրինի խորքային հորերի հորատման և ստորերկրյա ջրերի ապօրինի արդյունահանման, ստորերկրյա ջրերի չափաքանակներից ավելի արդյունահանման, ինչպես նաև ձկնաբուծական տնտեսություններին ներկայացված պահանջների կատարման նկատմամբ:
Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարություն	
16.	**Պետական ծախսերի կառավարման արդյունավետության բարձրացման նպատակով ծրագրային բյուջետավորման ներդրման ուղղությամբ իրականացվող բարեփոխումների շարունակումը, այդ թվում՝ մեթոդական ցուցումներին համապատասխան՝ փորձարարական 10 գերատեսչության կողմից ՀՀ 2013-2015 թվականների ՄԺԾԾ հայտի հետ մեկտեղ, յուրաքանչյուրը՝ 1-ական, բյուջետային ծրագրի նկարագիր (անձնագիր) ներկայացնելը**

1	2
	1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ***1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները*** Բյուջետային գործընթացն առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով դրան որակապես նոր ուղղվածություն տալու համար ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից վերջին տարիներին նախաձեռնվել է միջոցառումների իրականացում՝ ծրագրային բյուջետավորման տարրերի արմատավորման գծով: Տարիներ շարունակ հանրապետությունում ձևավորված պետական ծախսերի կառավարման համակարգի գնահատման հիմքում դրված էին ծրագրի իրականացման համար պահանջվող, հատկացված և օգտագործված ռեսուրսների ցուցանիշները: Նման ցուցանիշները և դրանց համադրումներն ի վիճակի չեն եղել ինչպես վերլուծողներին, այնպես էլ՝ որոշումներ ընդունողներին տալու լիարժեք տեղեկատվություն ծրագրի նպատակների, դրանց հասնելու համար առաջարկվող ուղիների, սպասվելիք արդյունքների և ընդհանրապես ծրագրի արդյունավետության մասին: Ուստի, պետական ծախսերի կառավարման արդյունավետության բարձրացման և դրա հիման վրա ռազմավարական որոշումների որակը բարելավելու տեսանկյունից անչափ կարևորվում է պետական գործառույթների իրականացման համար տրամադրվող բյուջետային ռեսուրսների ծախսման ցուցանիշների դիտարկումից անցում կատարելը ծրագրի շրջանակներում իրականացվող գործունեության և ստացվող արդյունքների դիտարկմանը: ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը 2005 թվականից նախապատրաստական աշխատանքներ է իրականացնում բյուջետավորման մուտքերի (ծառայությունների մատուցման համար օգտագործվող ռեսուրսների) վրա հիմնված եղանակից արդյունքների վրա հիմնված եղանակին աստիճանական անցման նպատակով անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման համար: Արդյունքում՝ նշված անցումային գործընթացում ընդգրկված պետական կառավարման մարմինների թիվը 2007 թվականի վերջին կազմել է 14, իսկ ՀՀ 2010 թվականի բյուջետային գործընթացում այդ աշխատանքներում արդեն փորձնական կարգով ընդգրկվել են բոլոր պետական կառավարման մարմինները՝ ներառյալ ուժային կառույցները: ՀՀ 2009 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված ծախսերի ընդհանուր ծավալում ծրագրային բյուջետավորման ներդրման գործընթացում ընդգրկված մարմինների գծով նախատեսված ծախսերի հանրագումարի տեսակարար կշիռը գերազանցել է 50 տոկոսը, իսկ ՀՀ 2010 թվականի պետական բյուջեով այն գերազանցում է 75 տոկոսը: Փորձնական կարգով իրականացված աշխատանքների արդյունքների հիման վրա մշակվել և ՀՀ կառավարության 2008 թվականի նոյեմբերի 27-ի N 48/18 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել Հայաստանի Հանրապետության պետական ծախսերի ծրագրավորման գործընթացի բարեփոխումների զարգացման հայեցակարգը, որի համատեքստում էլ շարունակվել են բարեփոխումների հետագա խորացման աշխատանքները: Ըստ այդմ, ՀՀ պետական բյուջեների նախագծերը, ավանդական ձևաչափին զուգահեռ, մշակվել են նաև ծրագրային բյուջետավորման պահանջներին համապատասխանող ձևաչափով և ներառվել են համապատասխան տարիների բյուջետային փաստաթղթերում: Մասնավորապես, ՀՀ 2010 և 2011 թվականների պետական բյուջեների նախագծերի բաղկացուցիչ մաս հանդիսացող՝ ՀՀ կառավարության բյուջետային ուղերձների կազմում ներառվել են նաև պետական կառավարման մարմինների գերատեսչական մակարդակով իրականացվող ծրագրերի կատարողական չափորոշիչները (արդյունքները), որոնք նաև հաստատվել են ՀՀ կառավարության 2009 թվականի դեկտեմբերի 24-ի «Հայաստանի Հանրապետության 2010 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների և Հայաստանի Հանրապետության 2010 թվականի պետական բյուջեում վերաբաշխում կատարելու մասին» N 1522-Ն և ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 23-ի «Հայաստանի Հանրապետության 2011 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների մասին» N 1748-Ն որոշումներով: Բոլոր պետական կառավարման մարմինների համապատասխան մասնագետների մասնակցությամբ՝ 2010 թվականի փետրվարին

1	2
	կազմակերպվել են սեմինար-խորհրդակցություններ՝ նվիրված բյուջետային ծախսային ծրագրերի արդյունքային (ոչ ֆինանսական) ցուցանիշների մոնիթորինգի համակարգի ներդրման և դրա մասին հաշվետվությունների կազմման հարցերին: 14 պետական կառավարման մարմինների 2009 և 2010 թվականների տարեկան հաշվետվություններով ներկայացված արդյունքային ցուցանիշների գծով իրականացվել է փորձնական մոնիթորինգ: ՀՀ 2012 թվականի բյուջետային գործընթացում փորձնական կարգով ներդրվել են ծրագրային բյուջետավորման պահանջներից բխող նոր տարրեր՝ ա. ՀՀ պետական բյուջեով ծախսային ծրագրեր իրականացնող բոլոր գերատեսչությունների գծով նոր ծրագրային կառուցվածքի և այդ ծրագրերի նոր դասիչների համակարգ, որի համաձայն էլ կազմվել է ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագիծը, բ. ծրագրով նախատեսված փորձարարական երեք գերատեսչության (ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանություն) կազմել և իրենց 2012-2014 թթ. ՄԺԾԾ հայտերի կազմում ՀՀ ֆինանսների նախարարություն են ներկայացրել բյուջետային ծրագրի նկարագրերը (անձնագրերը): ***1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները*** Հանրային ֆինանսների արդյունավետ պլանավորման (արդյունքի հիման վրա ծրագրավորման) համար կարևոր խնդիր է յուրաքանչյուր բյուջետային ծրագրով անհրաժեշտ ընթացիկ իրավիճակը նկարագրող հենանիշերի և թիրախների սահմանումը: Այդպիսի հնարավորություն ընձեռում են բյուջետային ծրագրի նկարագիր (անձնագիր) փաստաթղթի ստեղծումը և նրա ներդրման շրջանակի ընդլայնումը: Այս ուղղությամբ արդեն իսկ 2012 թվականի բյուջետային գործընթացում ձեռք բերված փորձը ենթադրում է նշված փաստաթղթի կազմման մեթոդաբանության լրամշակում, նրա ներդրման շրջանակի ընդլայնում, ինչպես նաև այդ բյուջետային ծրագրերն իրականացնող պետական կառավարման մարմիններին խորհրդատվության տրամադրման անհրաժեշտություն ***2. Կարգավորման առարկան*** Հանրային ֆինանսների պլանավորման համար յուրաքանչյուր բյուջետային ծրագրով անհրաժեշտ ընթացիկ իրավիճակը նկարագրող հենանիշերի և թիրախների սահմանումն է: ***3. Ակնկալվող արդյունքը*** 2012 թվականին նախատեսվում է բյուջետային ծրագրի նկարագրի (անձնագրի) կազմման մեթոդական ցուցումների լրամշակում և տրամադրում գերատեսչություններին: Այդ ցուցումներին համապատասխան՝ փորձարարական 10 գերատեսչություններ ՀՀ 2013-2015 թվականների ՄԺԾԾ հայտի հետ մեկտեղ կներկայացնեն՝ յուրաքանչյուրը 1-ական բյուջետային ծրագրի նկարագիր (անձնագիր):
17.	**Պետական կառավարման մարմինների կողմից բյուջետային ֆինանսավորման հայտերի նաև տարածքային (ըստ մարզերի) ծախսերի բացվածքով կազմման մշակույթի ներդրումը** ***1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)*** ***1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները*** Հայաստանի Հանրապետությունում օրենսդրորեն բոլոր մարզերի համար ընդունվել են սոցիալ-տնտեսական զարգացման քառամյա ծրագրեր, ինչպես նաև ՀՀ տարածքային զարգացման հայեցակարգը: Սակայն դեռևս մշակված չէ այն գործիքակազմը, որը հնարավորություն կտա գնահատելու նշված ծրագրերով նախատեսված միջոցառումների իրականացումը: Դրանցից մեկն էլ ՀՀ պետական կառավարման մարմինների կողմից մշակվող բյուջետային ֆինանսավորման հայտերն են, որոնք ներկայումս չեն պարունակում տեղեկատվություն առաջարկվող բյուջետային ծախսերի տարածքային (ըստ մարզերի) բացվածքի մասին: Միջոցառումը նպատակ ունի կարգավորելու այդ բացը:

1	2
	1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները Նախատեսվում է ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից մշակվող և ՀՀ պետական կառավարման մարմիններին տրամադրվելիք 2013 թվականի բյուջետային ֆինանսավորման հայտերը կազմելու և ներկայացնելու մեթոդական ցուցումներում ներառել խորհրդատվություն բյուջետային ֆինանսավորման հայտի՝ տարածքային բաշխվածքով կազմման վերաբերյալ: ***2. Կարգավորման առարկան*** Բյուջետային քննարկումների ժամանակ նաև տարածքային զարգացման հարցերի առավել խորացված դիտարկման գործընթաց ***3. Ակնկալվող արդյունքը*** ՀՀ պետական կառավարման մարմինների կողմից ներկայացվող 2013 թվականի բյուջետային ֆինանսավորման հայտերով առաջարկվող ծախսային ծրագրերի գծով բյուջետային հատկացումների տարածքային (ըստ մարզերի) բացվածքի և իրականացվելիք ծրագրերի վերլուծության առկայություն Բյուջետային քննարկումների արդյունավետության բարձրացում
18.	**Հարկային և մաքսային օրենսդրության վերանայման ռազմավարական սկզբունքների հաստատումը** ***1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)*** ***1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները*** Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում հարկային և մաքսային օրենսդրության վերանայման գործընթացն իրականացվում է որևէ իրավական ակտով չամրագրված սկզբունքների հիման վրա, ինչը շատ դեպքերում հնարավորություն չի ընձեռում համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններն իրականացնելու նախապես սահմանված ռազմավարական ուղղություններին համահունչ: Միաժամանակ, խնդիրն այն է, որ այս պարագայում կատարվող օրենսդրական փոփոխությունները հաճախ բավարար չափով չեն կանոնակարգվում, և, որպես հետևանք, դրանցից ստացվող արդյունքները չեն համապատասխանում նախապես ակնկալվող արդյունքներին: ***1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները*** Գերակա խնդրի լուծման նպատակով առաջարկվում է համապատասխան իրավական ակտով ամրագրել առաջիկա տարիներին հարկային և մաքսային օրենսդրության վերանայման ռազմավարական սկզբունքները: ***2. Կարգավորման առարկան*** Նախագծի կարգավորման առարկան առաջիկա տարիների համար կիրառելի հարկային և մաքսային օրենսդրության վերանայման ռազմավարական սկզբունքներն են: ***3. Ակնկալվող արդյունքը*** Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է, որ առաջիկա տարիներին հարկային և մաքսային օրենսդրության վերանայման գործընթացը կլինի առավել կանոնակարգված և կիրականացվի տնտեսապես առավել հիմնավորված, արդարացի ու նոր ստեղծվող իրողություններին առավել համահունչ սկզբունքների հիման վրա:
19.	**ՀՀ հանրային հատվածի պետական կառավարչական մարմիններում, տեղական ինքնակառավարման մարմիններում պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններում ու 50 տոկոս և ավելի պետական կամ համայնքային մասնակցությամբ կազմակերպություններում ներքին աուդիտի համակարգի ներդրման ուղղությամբ իրականացվող բարեփոխումները**

1	2
	1. Գերակա խնդրի նպատակը ***1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները*** Պետական ներքին ֆինանսական հսկողության համակարգի ներդրումն ապահովելու նպատակով ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը վերջին տարիներին նախաձեռնել է ՀՀ հանրային հատվածի պետական կառավարչական մարմիններում, տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններում ու 50 տոկոս և ավելի պետական կամ համայնքային մասնակցությամբ կազմակերպություններում ներքին աուդիտի համակարգի ներդրման գործընթացը: Մինչև «Ներքին աուդիտի մասին» ՀՀ օրենքի ներդրումը ներքին աուդիտի համակարգն ստուգում էր միայն ֆինանսատնտեսական գործունեությունը և ներկայացնում եզրակացություններ, ինչը չի համապատասխանում ներքին աուդիտի միջազգային սահմանմանը և ներքին աուդիտի միջազգային ստանդարտներին: Պետական ներքին ֆինանսական հսկողությունն այն կարևորագույն տարրերից է, որը պետք է ապագայում ապահովի պետական ֆինանսների արդյունավետ և ճշգրիտ հսկողության սահմանումը: Ներքին աուդիտը հնարավորություն է տալիս անկախ, օբյեկտիվ հավաստիացման և խորհրդատվության միջոցով նպաստելու հիմնարկների գործունեության արդյունքի մեծացմանը և բարելավմանը: Այն աջակցում է կազմակերպությանը հասնել իր նպատակներին՝ կազմակերպության ռիսկերի կառավարման, հսկողության ու կառավարչական գործընթացների համակարգված և կանոնակարգված գնահատման ու բարելավման միջոցով: ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը 2010 թ. սկսած իրականացնում է ներքին աուդիտի վերափոխման, միջազգային ստանդարտներին համապատասխանեցման և ներդրման աշխատանքները: Միջազգային նորմերի ուսումնասիրության արդյունքում ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը մշակել և ներկայացրել է մի շարք նորմատիվ ակտեր: Արդյունքում 2011 թ. փետրվարի 5-ին ուժի մեջ է մտել «Ներքին աուդիտի մասին» ՀՀ օրենքը, իսկ ՀՀ կառավարության 2011 թ. օգոստոսի 11-ի N 1233-Ն որոշմամբ հաստատվել են «Ներքին աուդիտի մասնագիտական գործունեության» ստանդարտները և ներքին աուդիտորների վարքագծի կանոնները: 2011 թ. մշակվել են ներքին աուդիտի մասնագիտական գործունեության ստանդարտների կիրառման մեթոդական ցուցումների և ներքին աուդիտի ձեռնարկի ու ներքին աուդիտի կանոնակարգի մշակման ուղեցույցի նախագծերը: 2011 թ. ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը նախաձեռնել էր նշված նախագծերի փորձնական կիրառումը: 2011 թ. նոյեմբերին ավարտվել են փորձնական 6 մարմնում ներքին աուդիտի մեթոդաբանության պիլոտավորման գործընթացները: Պիլոտավորման արդյունքների հիման վրա, ըստ անհրաժեշտության, պետք է իրականացվեն ներքին աուդիտի մեթոդաբանության լրամշակումները, ինչին զուգահեռ պետք է մշակվեն նաև ներքին ու արտաքին աուդիտորների համագործակցության և ներքին աուդիտորների աշխատանքների արտաքին գնահատման կառուցակարգերը: Նշված միջոցառումները պետք է զուգորդվեն նաև հանրային կազմակերպություններում՝ ներքին աուդիտի համակարգի փաստացի ներդրման գործարկմամբ: ***1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները*** Գերակա խնդրի լուծման նպատակով առաջարկվում է լրամշակել ու ամբողջականացնել ներքին աուդիտի ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունը և համապատասխան իրավական ակտերով (ՀՀ կառավարության որոշում, ՀՀ ֆինանսների նախարարի հրաման և այլն) հստակեցնել այն մարմինները, որտեղ 2012 թվականից ստեղծվելու են ներքին աուդիտի ստորաբաժանումները՝ սահմանելով այդ ստորաբաժանումներին ներկայացվող չափորոշիչները: Միաժամանակ՝ հարկավոր է միջոցներ ձեռնարկել ներքին աուդիտի ստորաբաժանումների ղեկավարների համար համապատասխան վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպման ուղղությամբ:

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Սույն նախաձեռնության առարկան է Հայաստանի Հանրապետությունում ներքին աուդիտի համակարգի ներդրման գործարկումն ու հետագա զարգացումը: ***3. Ակնկալվող արդյունքը*** Ներքին աուդիտի ներդրման գործարկումը հնարավորություն կընձեռի հանրային հատվածի կազմակերպությունների ընթացիկ և տարեկան գնահատականների՝ հավաստիացման ու խորհրդատվական ծառայությունների միջոցով բարելավելու և մեծացնելու հանրային կազմակերպությունների գործունեության արդյունքները: Ակնկալվում է, որ ներքին աուդիտի ներդրման գործընթացի սկիզբը կտրվի պետական կառավարման կենտրոնական կառավարման ապարատի բոլոր մարմիններում, ինչպես նաև հանրային հատվածի մյուս կազմակերպություններում: 2012 թվականի արդյունքներով վերջնական ամբողջականացված կլինի ներքին աուդիտի ոլորտը կարգավորող օրենսդրությունը, և կենտրոնական կառավարման ապարատի առնվազն 10 մարմնում կլինեն ներդրված ու փաստացի գործող ներքին աուդիտի ստորաբաժանումներ: Միաժամանակ՝ կենտրոնական կառավարման ապարատի ներքին աուդիտի ստորաբաժանումների առնվազն 25 ղեկավարներ և (կամ) աշխատողներ կանցնեն համապատասխան վերապատրաստման դասընթացներ:
20.	**Պարտադիր աուդիտի ենթակա կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների և աուդիտի եզրակացությունների հրապարակումը կանոնակարգելու նպատակով իրավական ակտերի նախագծերը ներկայացնելը** ***1. Գերակա խնդրի նպատակը*** ***1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները*** «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի համաձայն՝ այն կազմակերպությունները, որոնց հաշվետու տարվա գործունեությունից հասույթը գերազանցում է մեկ միլիարդ դրամը, կամ որոնց ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու տարվա վերջի դրությամբ գերազանցում է մեկ միլիարդ դրամը, համարվում են խոշոր և պարտավոր են իրենց տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները և դրանց վերաբերյալ աուդիտորական եզրակացությունները հրապարակել մինչև հաշվետու տարվան հաջորդող տարվա հուլիսի 1-ը: Միաժամանակ՝ նույն հոդվածով սահմանված այն դրույթը, որ ֆինանսական հաշվետվությունները կարող են հրապարակվել մամուլում, համացանցով կամ տարածվել գրքույկների տեսքով, էական բարդություն է առաջացնում հրապարակման վերաբերյալ օրենքի պահանջի կատարման նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու հարցում: ***1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները*** Գերակա խնդրի լուծման նպատակով առաջարկվում է լրամշակել ու ամբողջականացնել պարտադիր աուդիտի ենթակա կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների և աուդիտի եզրակացությունների հրապարակումը կանոնակարգող իրավական ակտերը (օրենք, ՀՀ կառավարության որոշում, ՀՀ ֆինանսների նախարարի հրաման և այլն)՝ հստակեցնելով այն մարմինները, որոնք կիրականացնեն վերահսկողությունն օրենքի պահանջի նկատմամբ: ***2. Կարգավորման առարկան*** Սույն նախաձեռնության առարկան է Հայաստանի Հանրապետությունում պարտադիր աուդիտի ենթակա կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների և աուդիտի եզրակացությունների հրապարակման կանոնակարգումը:

1	2
	3. Ակնկալվող արդյունքը Ներկայումս ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը մշակել է «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի նոր նախագիծ, որը ներկայացվել է ՀՀ կառավարության քննարկմանը: Նախագծով հստակեցվել է, որ ֆինանսական հաշվետվությունները պետք է հրապարակվեն http://www.azdarar.am հասցեում գտնվող՝ Հայաստանի Հանրապետության հրապարակային ծանուցումների պաշտոնական ինտերնետային կայքում՝ հիմք ընդունելով «Ինտերնետով հրապարակային ծանուցումների մասին» ՀՀ օրենքը, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2011 թվականի փետրվարի 17-ի «Ինտերնետով հրապարակային ծանուցման ենթակա հայտարարության ընդունման, կայքը վարող անձին փոխանցման, կայքում հայտարարությունների տեղադրման և արխիվացման ժամկետների սահմանման կարգը և հայտարարության տեքստը ներկայացնելու էլեկտրոնային ձևաչափը հաստատելու մասին» N 174-Ն որոշումը: Նշված մոտեցումն օգտագործողներին հնարավորություն կտա անհրաժեշտության դեպքում օգտվելու տեղեկատվական միասնական բազայից, իսկ պետական մարմիններին՝ առավել արդյունավետ կերպով իրականացնելու վերահսկողության, վերլուծության և մոնիթորինգի հետ կապված խնդիրները: Արդյունքում՝ կլուծվեն նաև պարտադիր հրապարակման ենթակա ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման նկատմամբ պետական մարմինների կողմից ներկայումս վերահսկողություն իրականացնելու հետ կապված օրենսդրական կարգավորում պահանջող խնդիրները: Միաժամանակ գերակա խնդրի լուծման նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել ուսումնասիրելու նաև այլ իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու նպատակահարմարությունը:
Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարություն	
21.	**Մթնոլորտային երևույթների կառավարման և ռադիոլոկացիոն դիտարկումների իրականացման նպատակով մթնոլորտի և մթնոլորտային երևույթների վրա ակտիվ ներգործության ծրագրի մշակումը և հաստատումը** Մթնոլորտի և մթնոլորտային երևույթների վրա ակտիվ ներգործության ծրագրի մշակումը և հաստատումը պայմանավորված են գյուղացիական տնտեսությունները կարկտահարությունից պաշտպանելու, հնարավոր վնասները նվազեցնելու անհրաժեշտությամբ: Ներկայումս օգտագործվում է պրոպան-բութան գազախառնուրդով գազագեներատորային մեթոդը: Դրա կիրառումը հանրապետությունում նպատակահարմար է, քանի որ հնարավոր չէ սահմանամերձ գոտիները գոյություն ունեցող այլ մեթոդներով պաշտպանել: 2011 թ. նոյեմբերի 1-ի դրությամբ ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության «Մթնոլորտային երևույթների վրա ակտիվ ներգործության ծառայություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության («ՄԵՎԱՆՕ» ՊՈԱԿ) համակարգում գործում է 119 գազագեներատորային, ռադիոմոդեմային հեռակառավարվող հակակարկտային կայան, որոնցից՝ – ՀՀ Արագածոտնի մարզում՝ 15 կայան, – ՀՀ Արարատի մարզում՝ 48 կայան, – ՀՀ Արմավիրի մարզում՝ 55 կայան, – ՀՀ Լոռու մարզում՝ 1 շարժական կայան: 118 կայանը կարկտահարությունից պաշտպանության տակ է վերցրել երեք մարզի 42 գյուղական համայնքի ընդհանուր 33500 հեկտար տարածքից 9440 հեկտար ինտենսիվ մշակության գյուղատնտեսական մշակաբույսեր: Աշխարհում հակակարկտային աշխատանքներ իրականացվում են հետևյալ մեթոդներով՝ հրթիռահրետանային, ավիացիոն, գազագեներատորային, ռեագենտով գործող գեներատորային և այլն: Հանրապետությունում գազագեներատորային մեթոդով պաշտպանվող տարածքներում կարկտի դեմ պայքարի աշխատանքներն իրականացվում են հաջողությամբ և մեծ արդյունավետությամբ:

1	2
	«ՄԵՎԱՆԾ» ՊՈԱԿ-ի կողմից պարբերաբար կատարվում են նաև փորձարարական աշխատանքներ՝ հորդառատ ու երկարատև անձրևների դեմ պայքարի և բարենպաստ եղանակի ապահովման համար: Կայանների կողմից պաշտպանվող տարածքներում հորդառատ անձրևների դեպքում կատարվում են փորձարարական կրակոցներ՝ ճշտելու համար ներգործության ազդեցությունը մթնոլորտային երևույթի վրա: Փորձարկումները ցույց են տալիս, որ ներգործության հետևանքով որոշ դեպքերում (թույլ և միջին հզորության ամպեր) ազդեցությունը նկատելի է: Հանրապետությունում կարկտի դեմ պայքարի աշխատանքներն իրականացվում են ՀՀ Արագածոտնի և ՀՀ Լոռու մարզերում տեղակայված ռադիոլոկացիոն կայանների միջոցով, որոնցով կատարվում են մթնոլորտային վտանգավոր երևույթների (կարկուտ, հորդառատ անձրևներ, ամպրոպներ) շուրջօրյա դիտարկումներ: Շուրջ 25 տարի գործող այդ ռադիոլոկացիոն կայանները ֆիզիկապես մաշված են, պահանջ ունեն հաճախակի նորոգման: Դրանց խափանման դեպքում հակակարկտային կայանների նույնիսկ բնականոն աշխատանքի պարագայում հնարավոր չէ առանց ռադիոլոկացիոն կայանի կարկտավտանգավոր գործընթացների վրա կատարել ակտիվ ներգործության աշխատանքներ: Նշված ռադիոլոկացիոն կայանները կարիք ունեն նորերով փոխարինման: Ծրագիրը հնարավորություն կտա ավելացնելու հակակարկտային կայանների թիվը, որի արդյունքում կավելանան կարկտից պաշտպանվող տարածքները: Ռադիոլոկացիոն կայանների, սարքերի, սարքավորումների ձեռքբերմամբ կբարձրանա կարկտի դեմ պայքարի արդյունավետությունը:
22.	**Ճգնաժամային կառավարման կենտրոնում մարդուն ցույց տրվող հրատապ օգնության համապետական համակարգի «911» դիսպետչերական ծառայության գործարկումը** Վերջին տարիներին գրանցված արտակարգ իրավիճակների, դեպքերի և պատահարների վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ հանրապետությունում տեղի է ունենում դրանց թվի զգալի և կայուն աճ: Արտակարգ իրավիճակների թվի շարունակական աճը բարդացնում է դրանց սպասարկման գործընթացը: Առկա են որոշ խնդիրներ՝ կապված մի շարք գործառույթների իրականացման հետ, հատկապես՝ կապի միջոցներով և տեխնիկական հնարավորություններով պայմանավորված խնդիրները: Մասնավորապես, բջջային հեռախոսով ահազանգման դեպքում ուղղությունների անհամապատասխանություն արտակարգ իրավիճակի առաջացման և սպասարկման տարածքի հետ (հանրապետության տարածքում օպերատիվ հեռախոսահամարները բջջային կապի ցանցում բաժանված չեն ըստ սպասարկման տարածքների, ինչը հաճախ դառնում է արձագանքման ուշացման պատճառ), ինչպես նաև առկա սարքավորումների սահմանափակ հնարավորությունը միաժամանակ բազմաթիվ ահազանգեր ընդունելու և համապատասխան ուղղություններով արձագանքում կազմակերպելու գործում (ԽՍՀՄ ժամանակաշրջանից ժառանգված սարքավորումները թույլ են տալիս ընդունել միաժամանակ 5-10 ահազանգ, ինչը մայրաքաղաքի միլիոնից ավելի բնակչության պարագայում բավարար չէ): Այլ ծառայությունների հերթապահ մասերում գրանցված ահազանգերի հետևանքով (արտակարգ իրավիճակների առաջացման մասին տեղեկատվությունը հաճախ գրանցվում է «1-02», «1-03» և այլ ծառայությունների կողմից) հաճախ արձագանքման գործընթացում ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության համապատասխան ծառայությունները ժամանակին չեն ներգրավվում կամ ներգրավվում են ուշացմամբ և ոչ համարժեք ծավալով: Ճգնաժամային կառավարման կենտրոնի գործունեության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով անհրաժեշտ է ստեղծել արտակարգ իրավիճակների հարցերով միասնական տեղեկատվական դաշտ (տեղեկատվական բազաներ), ընդունել մոնիթորինգային

1	2
	տվյալները՝ հնարավոր հետևանքների կանխատեսման և մոդելավորման նպատակով: Այսպիսով, մարդուն հրատապ օգնության համապետական համակարգի «911» դիսպետչերական ծառայության շահագործումը կնպաստի ահազանգերի արդյունավետ սպասարկմանը, կբարձրացնի այդ գործընթացում ներգրավված շահագրգիռ ծառայությունների փոխհամագործակցության մակարդակը, կապահովի պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրազեկումը և բնակչության պաշտպանվածության աստիճանը՝ տարաբնույթ արտակարգ իրավիճակներում:
Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն	
23.	**2012 թվականին Լոնդոնի 30-րդ օլիմպիական խաղերին և 14-րդ պարալիմպիկ խաղերին Հայաստանի մարզական պատվիրակության մասնակցությունը** **1. Դերակա խնդրի նպատակը** Հայաստանի Հանրապետության տարբեր մարզաձևերի հավաքական թիմերի մարզիկների՝ աշխարհի, Եվրոպայի առաջնություններին, օլիմպիական և պարալիմպիկ խաղերին լավագույն ձևով նախապատրաստվելը և հաջող մասնակցելը **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Պետության կողմից աջակցություն, հովանավորների մասնակցություն, զանգվածային լրատվամիջոցներով լուսաբանում **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Կազմակերպչական և նախապատրաստական աշխատանքներին աջակցության ցուցաբերում, մեթոդական և գործնական օգնության տրամադրում **2. Կարգավորման առարկան** Հայաստանի Հանրապետության հավաքական թիմերի համար ուսումնամարզական հավաքների և մրցաշարերի կազմակերպում, օլիմպիական և պարալիմպիկ խաղերին լավագույն ձևով նախապատրաստվելու համար պայմանների ստեղծում **3. Դերակա խնդրի առաջարկվող լուծումների կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Բարձր արդյունքների ձեռքբերում, մրցանակային տեղերի գրավում, մրցակցական փորձի ձեռքբերում, օլիմպիական և պարալիմպիկ շարժման գաղափարների տարածում
24.	**Հայաստանի Հանրապետությունում երիտասարդական ուսումնասիրությունների ինստիտուտի կայացումը** **1. Դերակա խնդրի նպատակը** Համապարփակ ուսումնասիրությունների իրականացման միջոցով երիտասարդության շրջանում առաջնային լուծում պահանջող հիմնախնդիրների բացահայտում, ծրագրային առաջարկների մշակում և դրանց լուծում **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Երիտասարդական ուսումնասիրություններն իրականացվել են 2006 թվականին մշակված Հայաստանի երիտասարդության ազգային զեկույցի շրջանակներում: Այդ տեղեկատվությունը կորցրել է իր արդիականությունը, և առաջացել է երիտասարդության հիմնախնդիրների վերաբերյալ նոր ուսումնասիրություններ կատարելու անհրաժեշտություն: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Երիտասարդության ոլորտում հիմնավորված և հետևողական պետական քաղաքականություն իրականացնելու նպատակով

1	2
	երիտասարդության շրջանում պարբերաբար ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների իրականացում՝ դրամաշնորհային ծրագրերի և աութսորսինգի հնարավոր բոլոր ձևերի ու գործիքակազմի կիրառմամբ, հասարակական կազմակերպությունների ներգրավմամբ Ծրագիրն իրականացնելու համար նախատեսվում է «Հայաստանի Հանրապետությունում գործող երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների գործունեության և հասարակական կյանքին երիտասարդության մասնակցության խթանմանն ուղղված ծրագրեր» տողով նախատեսված միջոցների առնվազն 50 տոկոսի հաշվին հայտարարել դրամաշնորհային մրցույթ՝ երիտասարդական ուսումնասիրությունների իրականացման և համապատասխան ուղեցույց-գրքույկների հրատարակման նպատակով: **2. Կարգավորման առարկան** Համալիր ուսումնասիրությունների հիման վրա երիտասարդության հիմնախնդիրներն արծարծող առաջարկությունների փաթեթները ներկայացնելը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում 2013-2017 թվականների երիտասարդական պետական քաղաքականության մշակման համար **3. Դերակա խնդրի առաջարկվող լուծումների կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Երիտասարդության հիմնախնդիրների վերաբերյալ առավել լիարժեք տեղեկատվության ձեռքբերում և դրա հիման վրա լուծման ուղիների առաջարկում
Հայաստանի Հանրապետության սփյուռքի նախարարություն	
25.	**«Իմ Հայաստան» համահայկական փառատոնի անցկացումը** «Իմ Հայաստան» համահայկական փառատոնի նպատակն է սփյուռքում հայ մշակույթի և մշակութային ինքնության պահպանմանն ու զարգացմանը նպաստելը, Հայաստան-Արցախ-սփյուռք մշակութային կապերի ամրապնդմանն ու զարգացմանը, համագործակցության նոր ձևաչափերի ձևավորմանն աջակցելը, Հայաստանի և սփյուռքի երիտասարդ ստեղծագործողների միջև մշակութային կապերի խորացմանը, համատեղ ծրագրերի մշակմանը և իրականացմանը սատարելը, ժամանակակից հայ արվեստի զարգացմանն ու գովազդմանն օժանդակելը, մշակույթի ոլորտում համահայկական մասնագիտական ներուժի հայտնաբերմանն ու համախմբմանը նպաստելը, սփյուռքի ուծացման և լեզվամշակութային ինքնության կորստի դեմ պայքարելը, ազգային մշակույթի պահպանության գործում սփյուռքի ստեղծագործող երիտասարդությանը ներգրավելը, համահայկական մշակութային ծրագրերի համատեղ մշակման և իրականացման մեխանիզմներ ստեղծելը, սփյուռքի ստեղծագործական խմբերի և մշակութային կազմակերպությունների մասին ամբողջական տեղեկատվական տվյալների շտեմարան ստեղծելը՝ նպաստելով նրանց գործունեության վերաբերյալ Հայաստանում տեղեկացվածության մակարդակի բարձրացմանը:
26.	**«Սփյուռք» ամառային դպրոցի հիմնումը** Աշխարհասփյուռ հայության առջև այսօր ծառացած է հայապահպանության գերխնդիրը: Հեռու լինելով հայրենիքից՝ գոյատևման պայքարում հայը հաճախ կորցնում է իր ազգային նկարագիրը, իր լեզուն, հեռանում է ազգային արմատներից, ավանդույթներից, սովորություններից, դադարում է կրել դարերով ստեղծված հայկական մշակութային արժեքները: Դրա համար անհրաժեշտ է պայքար ծավալել լեզվամշակութային ուծացման դեմ, նպաստել հայ ազգային ինքնության միասնական բարենպաստ միջավայրի ձևավորմանն ու զարգացմանը, հայկական համայնքներում ազգային ինքնության պահպանմանն ու արմատավորմանը, հայապահպան գործունեությանը, մշակութային ժառանգության պահպանմանը, պաշտպանմանը, զարգացմանը և իրականացնել դրանց տարածման միջոցառումներ, նպաստել նաև Հայաստանի հետ սփյուռքահայության, հայկական կառույցների կապերի ամրապնդմանը և զարգացմանը, սփյուռքահայությանը նոր լիցքեր հաղորդելուն՝ խթանելով Հայաստան-սփյուռք գործակցության զարգացումը, սփյուռքի համար և համահայկական ծրագրերի մշակման ու իրականացման գործում անհատների, հայկական կազմակերպությունների մասնակցության շրջանակի ընդլայնումը, սփյուռքի համար մասնագետների պատրաստման և վերապատրաստման համակարգի շարունակական կատարելագործումը:

1	2
27.	**Սփյուռքի համայնքային ինքնակառավարման մարմինների հզորացմանն աջակցության նպատակով սփյուռքի հայկական համայնքային կառույցի գործունեության կազմակերպման օրինակելի կարգի մշակումը և տրամադրումը համայնքներին** «Սփյուռքի հայկական համայնքային կառույցի գործունեության կազմակերպման օրինակելի կարգ» ձեռնարկը նպատակ ունի աջակցելու համայնքին, օգնելու նրա ղեկավարությանն ավելի արդյունավետ դարձնել սփյուռքի հայ համայնքի ղեկավարի և համայնքի գործունեությունը, նպաստելու հայապահպանությանը, հայ համայնքի համախմբմանը, Հայաստան-սփյուռք գործակցության ամրապնդմանը, բնակության երկրի քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, սոցիալական և հանրային կյանքին սփյուռքահայերի ինտեգրմանը, նրանց ներուժի նպատակամղմանը հայրենիքի հզորացման գործին:
28.	**Վրաստանում լույս տեսնող հայալեզու լրատվամիջոցներին աջակցությունը** Վրաստանում լույս տեսնող հայալեզու լրատվամիջոցներին աջակցելու անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Վրաստանի հայկական համայնքի առջև ծառացած բազմաթիվ խնդիրների լուծման պահանջով: Տարածաշրջանային աշխարհաքաղաքական (տնտեսական, քաղաքական, դիվանագիտական և այլն) իրադարձություններն ուղղակիորեն են ազդում Վրաստանի հայկական համայնքի հիմնախնդիրների, դրանց բնույթի և գերակա խնդիրների առաջնահերթությունների վրա: Այդ առումով լրատվական դաշտի և կառուցակարգերի նորոգման և թարմացման կարևորությունը դառնում է անհետաձգելի անհրաժեշտություն: Վրաստանում լույս տեսնող հայալեզու լրատվամիջոցներին աջակցությունը մեծապես կնպաստի Վրաստանի հայկական համայնքի իրազեկվածության բարձրացմանը, համախմբմանը, Հայաստան-սփյուռք գործակցության ամրապնդմանը, ՀՀ սփյուռքի նախարարության համահայկական ծրագրերին առավել ակտիվ մասնակցությանը:
Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարություն	
29.	**Մարզային առողջապահական համակարգերի զարգացման ծրագրի իրականացումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** ՀՀ մարզային առողջապահության համակարգերի զարգացման նպատակը բնակչությանը տրամադրվող բժշկական ծառայությունների որակի և մատչելիության բարձրացումն է: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** Ներկայումս ՀՀ մարզերի առողջապահական համակարգը շարժվում է զարգացման ուղիով. վերանորոգվել են ՀՀ մարզային բազմաթիվ բժշկական կենտրոններ (Իջևանում, Հրազդանում, Ապարանում, Արարատում, Արմավիրում, Գորիսում, Գավառում): Շուրջ 145 առողջության առաջնային պահպանման հաստատությունների շենքեր նույնպես վերանորոգվել կամ կառուցվել են: Բժշկական հաստատությունները հագեցվել են արդի բժշկական սարքավորումներով և անհրաժեշտ կահույքով: Այնուամենայնիվ, դեռ շատ են անմխիթար պայմաններում աշխատող բժշկական հաստատությունները, որոնց թե՛ շենքային վիճակը և թե՛ տեխնիկական հագեցվածությունը չեն բավարարում միջազգային ոչ մի նորմի պահանջ: Նշվածը, անկասկած, անդրադառնում է նաև մատուցվող բժշկական ծառայությունների որակի վրա: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Ոլորտի հետագա զարգացման և արդիականացման նպատակով 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է շարունակել իրականացնել մարզային բժշկական հաստատությունների վերանորոգման (կառուցման) և հագեցման աշխատանքները: Մասնավորապես, շահագործման կհանձնվի Գյումրու նորակառույց բժշկական կենտրոնը, կմեկնարկեն Մեղրու բժշկական կենտրոնի նոր շենքի կառուցման, Կապանի, Աբովյանի և Բերդի բժշկական կենտրոնների շենքերի հիմնանորոգման, ինչպես նաև Գորիսի բժշկական կենտրոնի դիահերձարանի շենքի կառուցման շինարարական աշխատանքները: Կսկսվեն նաև Վանաձորի բժշկական կենտրոնի շենքի կառուցման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի

1	2
	մշակման աշխատանքները: Բոլոր բժշկական կենտրոնները կհագեցվեն բժշկական ու ախտորոշիչ սարքավորումներով և նոր կահույքով: Առողջապահական համակարգի առաջնային օղակը զարգացնելու նպատակով գյուղական համայնքներում կմեկնարկեն նոր ամբուլատորիաների կառուցման, ինչպես նաև չորս ամբուլատորիաների վերանորոգման շինարարական աշխատանքները: **2. Կարգավորման առարկան** Գերակա խնդրի կարգավորման առարկան է ՀՀ մարզերում որակյալ, մատչելի, արդի, միջազգային չափանիշներին համապատասխանող առողջապահական համակարգի ստեղծման միջոցով ՀՀ մարզերի համաչափ զարգացումը: **3. Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում կբարձրանա մատուցվող բժշկական ծառայությունների որակը, մատչելիությունը, ինչպես նաև դիմելիությունը բժշկական հաստատություններ: Նշվածի արդյունքում ակնկալվում է, որ կբարելավվեն մարզերում հանրային առողջության հիմնական ցուցանիշները:
30.	**Բժշկական ծառայությունների փոխհատուցման համավճարային մեխանիզմների կիրառման ընդլայնումը, նոր ծրագրերի ընտրությունը և ներդրումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Բժշկական ծառայությունների փոխհատուցման գների մոտեցում իրական ծախսերին, լրացուցիչ ֆինանսական միջոցների ներգրավում, բնագավառում առկա ստվերային, ոչ պաշտոնական վճարների լեգալացում, բնակչության կողմից կատարվող ծախսերի կանխատեսելիության ավելացում, բուժանձնակազմի վարձատրման կանոնակարգում և բարձրացում **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** Բնակչության բուժօգնության իրականացման ընթացքում պետության կողմից փոխհատուցվող ծառայությունների գների ցածր լինելը հանգեցնում է ստվերային, ոչ պաշտոնական վճարների պահանջի բուժհաստատությունների կողմից, հատկապես, երբ այդ ծառայությունները շատ ծախսատար են և բազմաէտապային, պահանջում են զգալի ներդրումներ: Պետական ֆինանսավորումը նշված ծրագրերում չի բավարարում իրական ծախսերը փոխհատուցելու համար, և ծախսերի մեծ մասն իրականացվում են ոչ պաշտոնական վճարների տեսքով: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առաջարկվում է քննարկել ծառայությունների փոխհատուցման համավճարային մեխանիզմների կիրառման ընդլայնումը և ներդրումն այնպիսի ծրագրերում, ինչպիսիք կարող են լինել, օրինակ, ուռուցքաբանական և արյունաբանական ծառայությունները, հեմոդիալիզը, ոչ ծախսատար, բայց համավճարների կիրառման ենթակա՝ սեռական ճանապարհով փոխանցվող և մաշկային հիվանդությունները, և այլ ծրագրերում: Քննարկման արդյունքում կհստակեցվեն և առնվազն երկու ծրագրում կնախատեսվի համավճարային մեխանիզմների ներդրում: Սահմանված կարգով կհստակեցվեն այդ ծրագրերում ամբողջությամբ անվճար, համավճարի վճարմամբ ու վճարովի բուժօգնության տեսակները և հիվանդությունների ցանկերը: Համավճարի ներդրման նպատակով սահմանված կարգով կսահմանվեն այդ ծառայությունների իրական գները, իրական գների և պետական ֆինանսավորման տարբերության ընդունելի սահմաններում կսահմանվեն ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, ըստ հիվանդության տեսակների համավճարի դիֆերենցված գները: Ընտրված ծրագրերում կսահմանվի նաև բուժօգնության այդ տեսակներում ընդգրկված բուժաշխատողների վարձատրման կարգը: Նախատեսվում է համավճար չկիրառել բնակչության սոցիալապես անապահով խմբերի, վերակենդանացման ծառայությունների, ինչպես նաև կյանքի համար վտանգ սպառնացող առանձին հիվանդությունների դեպքերում: **2. Կարգավորման առարկան** Բնակչության բուժօգնության իրականացման ընթացքում փոխհատուցման համավճարային եղանակի ներդրման նպատակով պետության կողմից փոխհատուցվող առնվազն երկու ծրագրի ընտրություն: Ընտրված ծրագրերում ծառայությունների իրական գների, իրական գների և պետական ֆինանսավորման տարբերության շրջանակներում ընդունելի սահմաններում ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, ըստ հիվանդության

1	2
	տեսակների համավճարի դիֆերենցված գների սահմանում **3. Դերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը** Ընտրված ծրագրերի շրջանակներում ակնկալվում է բուժօգնության կազմակերպման բարելավում, մատուցվող ծառայությունների մատչելիության բարձրացում, իրականացվող ծախսերի կանխատեսելիության ավելացում, բուժանձնակազմի վարձատրման կանոնակարգում, աշխատավարձի բարձրացում, ինչպես նաև ոչ պաշտոնական վճարումների նվազեցում: Նշված ծրագրերում համավճարի մեխանիզմների ներդրումը կհանգեցնի ֆինանսական լրացուցիչ միջոցների ներգրավմանը, գները կմոտեցվեն տվյալ հիվանդությունների բուժման իրական ծախսերին:
31.	**Մանկական վերակենդանացման մարզային ծառայությունների հզորացումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Մարզային մակարդակում մանկական վերակենդանացման ծառայությունների հզորացման խնդրի գերակայությունը և միջոցառումների իրականացման անհրաժեշտությունը պայմանավորված են մարզերի հիվանդանոցային բժշկական կազմակերպություններում մանկական և նորածնային վերակենդանացման ծառայությունների առկա ենթակառուցվածքների ոչ բավարար ծավալներով ու հագեցվածությամբ, առանձին մարզերում դրանց իսպառ բացակայությամբ և, հետևաբար, այդ ոլորտում բուժօգնության մատչելիության և որակի բարելավման անհրաժեշ-տությամբ: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** Ներկայումս մանկական և նորածնային վերակենդանացման ծառայությունները գործնականում առկա են Երևան քաղաքում և միայն ՀՀ Շիրակի մարզում: Բոլոր մնացած մարզերից վերակենդանացման և ինտենսիվ բուժօգնության կարիք ունեցող նորածինները և մինչև 18 տարեկան երեխաները տեղափոխվում են մայրաքաղաքի համապատասխան կլինիկաներ՝ «արագ արձագանքման» արտագնա ծառայությունների միջոցով, որոնց հզորությունները հաճախ չեն բավարարում առկա կարիքները: Մտահոգում են հատկապես մանկական հիվանդանոցային օգնության մատչելիության ու որակի անկման միտումը, ինչպես նաև երեխաների հիվանդանոցային մահաբերության ցուցանիշի աճը, հատկապես, մարզային մակարդակում, այդ մակարդակում մանկական վերակենդանացման և ինտենսիվ թերապիայի ծառայությունների՝ ժամանակակից սարքավորումներով անբավարար հագեցվածությունը, լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների սահմանափակ հնարավորությունները, նեոնատոլոգների և մանկաբուժական մասնագիտությունների գծով մարդկային ռեսուրսների անբավարար մակարդակը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Մարզային մակարդակում մանկական վերակենդանացման և ինտենսիվ թերապիայի ծառայությունների կարողությունների հզորացում, մանկաբուժական կադրերով և սարքավորումներով պատշաճ հագեցում, միջմարզային նշանակության մանկական և նորածնային վերակենդանացման առանձին ծառայությունների ստեղծում, մասնավորապես՝ - մարզային նշանակության մանկական (նորածնային) վերակենդանացման ծառայությունների ստեղծում Կապանում և Վանաձորում. - մանկական (նորածնային) առկա ծառայության հզորացում Գյումրու ավստրիական մանկական հիվանդանոցում. - Երևան քաղաքի մանկական (նորածնային) հիվանդանոցային բուժօգնություն մատուցող բժշկական կազմակերպությունների «արագ արձագանքման» արտագնա ծառայությունների բարելավում. - մանկական վերակենդանացման մարզային ծառայությունների հետ ֆունկցիոնալ կապի և մասնագիտական խորհրդատվական ու կազմակերպամեթոդական աշխատանքների ուժեղացում

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Երեխաների հիվանդանոցային բուժման մատչելիության և որակի բարելավում, մանկական վերակենդանացման մարզային ծառայությունների հզորացում **3. Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի շրջանակներում նախատեսված միջոցառումների իրականացման արդյունքում ակնկալվում է բարձրացնել երեխաների հիվանդանոցային անհետաձգելի ծառայությունների որակը և մատչելիությունը (այդ թվում՝ աշխարհագրական), նվազեցնել մանկական անհետաձգելի արտագնա ծառայության աճի միտում ունեցող կանչերի և մարզ-Երևան ուղեգրումների թիվը, նվազեցնել երեխաների հիվանդանոցային մահաբերությունը և վերջնական արդյունքում կրճատել հանրապետությունում մանկական մահացության ցուցանիշը:
32.	**Պետության կողմից երաշխավորված բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող բուժհաստատությունների ֆինանսական հոսքերի կառավարման արդյունավետության բարձրացումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Ներկայացվող գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի սեպտեմբերի 8-ի նիստի 29.7/87916-11 N 35 արձանագրության 1-ին կետի 1-ին ենթակետի, ինչպես նաև ՀՀ հակակոռուպցիոն ռազմավարության ծրագրի 21-րդ դրույթի պահանջներից և նպատակ է հետապնդում նախ և առաջ ոլորտում ստեղծելու առկա որոշ բացասական երևույթների վերացման կամ կանխարգելման համար անհրաժեշտ պայմաններ և, որպես հետևանք, ավելացնելու ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտները: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** Ներկայումս առողջապահության ոլորտի բուժհաստատություններն իրենց կազմակերպաիրավական կարգավիճակով շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդող կազմակերպություններ են, և ՀՀ առողջապահության նախարարությունը նրանց հետ պետության կողմից երաշխավորված բժշկական օգնության և սպասարկման գծով պայմանագրային հարաբերությունների շրջանակներում կարգավորման մեխանիզմներ է կիրառում, ինչի արդյունքում 2011 թ. վերջում կանխատեսվում է, որ ստվերայնության նվազեցման հաշվին առողջապահության ոլորտի հարկային բազան կավելանա 3,6 մլրդ դրամով, իսկ ՀՀ պետական բյուջեի եկամուտների ավելացումը կկազմի շուրջ 1,5 մլրդ դրամ, այդ թվում՝ աշխատավարձից եկամտահարկ՝ շուրջ 720,0 մլն դրամ, սոցիալական վճարներ՝ շուրջ 520,0 մլն դրամ շահույթով և պետական մասնակցությամբ ընկերությունների շահաբաժիններ՝ շուրջ 260,0 մլն դրամ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Որպես խնդրի լուծում առաջարկվում է մշակել պետական պատվեր իրականացնող և վճարովի ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններում իրականացվող բուժօգնության և սպասարկման վճարովի ծառայությունների նվազագույն գների սանդղակ, ինչը հնարավորություն կտա վերահսկելի և թափանցիկ դարձնելու բուժհաստատությունների եկամտային մասի կամ հարկային բազայի ավելացումները: Միաժամանակ առաջարկվում է բարձրացնել պետական պատվեր իրականացնող բուժհաստատությունների կողմից կատարվող ծախսերի արդյունավետությունը՝ առողջապահության ոլորտին հատուկ ծախսային ուղղությունների նորմատիվների սահմանման, աշխատանքի վարձատրության կարգերի կատարելագործման միջոցով: **2. Կարգավորման առարկան** Խնդրի կարգավորման առարկա են պետական պատվեր իրականացնող և վճարովի ծառայություններ մատուցող բուժհաստատությունների եկամուտների ավելացումը, իրականացվող ծախսերի արդյունավետության բարձրացումը, բուժաշխատողների աշխատավարձերի բարձրացումը

1	2
	և, որպես հետևանք, ստվերային երևույթների կրճատումը, ինչպես նաև ՀՀ պետական բյուջեի եկամտային մասի ավելացումը: **3. Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը** Խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է պետական պատվեր իրականացնող և վճարովի ծառայություններ մատուցող բուժհաստատությունների եկամուտների ավելացում՝ 10-20 տոկոսով:
33.	**Դեղերի պատշաճ արտադրական գործունեության կանոնները Հայաստանի Հանրապետությունում ներդնելու և դեղերի շրջանառության ոլորտում բարեփոխումների ծրագրի իրականացումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Բարեփոխումների իրականացման նպատակն է ՀՀ-ում դեղերի արտադրությունը համապատասխանեցնել միջազգային չափանիշներին, ինչպես նաև այդ չափանիշներով վերապատրաստել դեղարտադրության ոլորտում աշխատող մասնագետներին: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** ՀՀ-ում դեղերի արտադրության ոլորտը կանոնակարգելու նպատակով մշակվել և ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 26-ի N 734-Ն որոշմամբ հաստատվել է Դեղերի պատշաճ արտադրական գործունեության կանոնները Հայաստանի Հանրապետությունում ներդնելու և դեղերի շրջանառության ոլորտում բարեփոխումներ իրականացնելու ժամանակացույցը: Հայաստանի Հանրապետությունում դեղերի և դեղանյութերի պատշաճ բաշխման գործունեության կանոնները հաստատելու վերաբերյալ ՀՀ կառավարության ներկայումս մշակվող որոշման նախագիծը ելնելու է այդ ժամանակացույցի 5-րդ, 6-րդ և 10-րդ կետերի պահանջներից: Դեղերի փորձագիտական կենտրոնում նախապատրաստական աշխատանքներ են իրականացվում տեղական դեղարտադրողների համար «Դեղերի գրանցման պահանջների ժամանակակից մոտեցումները» թեմայով սեմինար կազմակերպելու նպատակով: Բանակցություններ են ընթանում միջազգային համապատասխան կառույցներից փորձագետների խումբ հրավիրելու, համատեղ ուսումնասիրություններ կատարելու և դասընթացներ կազմակերպելու շուրջ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** - Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության «Դեղերի և բժշկական տեխնոլոգիաների փորձագիտական կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության, այդ թվում՝ միջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ կադրային ներուժի հզորացում, կարողությունների զարգացում, փորձագետների շարունակական վերապատրաստում. - Պատշաճ արտադրական գործունեության կանոնների համակարգի ներդրման համար անհրաժեշտ իրավական ակտերի մշակում և հաստատում. - «Պատշաճ բաշխման գործունեության (ՊԲԳ) հավաստագրի տրամադրման ու վերանայման կարգը և հավաստագրի ձևը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը մշակելը և ՀՀ կառավարություն ներկայացնելը. - Պատշաճ արտադրական գործունեության կանոնների և Պատշաճ բաշխման գործունեություն կանոնների ներդրման նպատակով Դեղագործական տեսչությունների համագործակցության (PIC/S) միջազգային կառույցին անդամակցության հայտը ներկայացնելու նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում **2. Կարգավորման առարկան** ՀՀ-ում դեղերի արտադրությունը, ինչպես նաև դեղերի շրջանառության կարգավորումն ամբողջությամբ միջազգային չափանիշներին համապատասխանեցնելը

1	2
	3. Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը Նշված իրավական ակտերի ընդունման և դրանց պահանջների կատարման արդյունքում ՀՀ-ում դեղերի արտադրությունը կհամապատասխանի միջազգային ստանդարտներին, տեղական արտադրության դեղերի արտահանման ծավալները կմեծանան, արտադրության տեխնիկական հագեցվածությունը կհամապատասխանի ժամանակակից միջազգային չափանիշներին, դեղերի որակի, արդյունավետության, անվտանգության վերահսկողության մակարդակը կբարձրանա, դեղարտադրության ոլորտում աշխատող համապատասխան մասնագետները կվերապատրաստվեն:
34.	**ՀՀ-ում ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման, ճշգրիտ ախտորոշման և արդյունավետ բուժման ծրագրի իրականացումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Վերջին տարիներին ՀՀ բնակչության շրջանում քաղցկեղով և արյունաբանական հիվանդություններով հիվանդացությունը նկատելիորեն աճել է: 2010 թվականին 2004 թվականի համեմատ արձանագրվել է քաղցկեղով հիվանդացության շուրջ 23 տոկոս աճ (192.1-ից մինչև 233.2-ը՝ 100.000 բնակչի հաշվով): Օնկոհեմատոլոգիական հիվանդություններով հիվանդացությունը ևս զգալիորեն աճել է: Մասնավորապես, 2003 թ. գրանցվել է 10.8 հիվանդ՝ 100.000 բնակչի հաշվով, 2007 թ.՝ 15.3, 2009 թ.՝ 15.5, իսկ 2010 թ.՝ 16.4 հիվանդ: Զգալի վատթարացում է նկատվում նաև այլ վիճակագրական տվյալների առումով՝ քաղցկեղի տարածվածությունը վերջին տարիներին աճել է՝ 0.83 տոկոսից 2004 թ. հասնելով 0.93 տոկոսի՝ 2009 թ., իսկ մահացությունը 4.497 դեպքից (139.9՝ 100.000 բնակչի հաշվով) 2004 թ. աճել է մինչև 5.501 դեպքի (168.9՝ 100.000 բնակչի հաշվով)՝ 2010 թ. մահացության պատճառների մեջ գրավելով երկրորդ տեղը սիրտ-անոթային հիվանդություններից հետո: Ներկայումս ՀՀ-ում ոչ վարակիչ հիվանդությունների պատճառով մահացության տոկոսն ամենաբարձրն է ընդհանուր մահացության կառուցվածքում: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը** Հեմատոլոգիական և ուռուցքաբանական հիվանդությունների բուժման արդյունավետության առումով կարևոր նշանակություն ունեն համապատասխան ենթակառուցվածքների և ժամանակակից սարքավորումների առկայությունը, ինչպես նաև միջազգային չափանիշներին համապատասխանող բուժման մեթոդների կիրառումը: Ներկայումս գործող բուժհաստատությունների ֆիզիկական վիճակը, առկա ենթա-կառուցվածքները չեն համապատասխանում արդի պահանջներին, բժշկական սարքավորումները հնամաշ են և կարիք ունեն արդիականացման: Հայաստանում թե՛ հեմատոլոգիական և թե՛ ուռուցքաբանական ոլորտներում առայժմ ներդրված չեն բուժման միօրինականացված պրոտոկոլներ և ստանդարտներ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Ոչ վարակիչ հիվանդությունների, այդ թվում՝ հեմատոլոգիական և ուռուցքաբանական հիվանդությունների վաղ հայտնաբերմանն ու արդյունավետ բուժմանը, անկասկած, կարող է նպաստել արդի, միջազգային չափանիշներին համապատասխանող և անհրաժեշտ սարքավորումներով հագեցած համապատասխան կենտրոնների առկայությունը: Հաշվի առնելով ՀՀ-ում վերջին տարիներին հեմատոլոգիական և օնկոլոգիական հիվանդություններով հիվանդացության, տարածվածության և մահացության ցուցանիշների զգալի աճը, ինչպես նաև նշված բնագավառներում մատուցվող ծառայությունների արդիականացման անհրաժեշտությունը՝ ՀՀ կառավարությունը նախատեսում է բարելավել հեմատոլոգիական և օնկոլոգիական բնագավառներում մատուցվող ծառայությունների որակը՝ արյունաբանական կենտրոնի արդիականացման և կենտրոնում ոսկրածուծի փոխպատվաստման նոր բաժանմունքի ստեղծման, ինչպես նաև Հայաստանում նոր, միջազգային չափանիշներին համապատասխանող ուռուցքաբանության կենտրոնի ստեղծման միջոցով:

1	2
	2. Կարգավորման առարկան ՀՀ-ում առողջապահական ոլորտի արդիականացման և ոչ վարակիչ հիվանդությունների հետևանքով մահացության մակարդակի նվազեցման նպատակով Համաշխարհային բանկի կողմից ֆինանսավորվող նոր վարկային ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել ուռուցքաբանության, հեմատոլոգիական ոլորտի արդիականացման ծրագիր: Ուռուցքաբանության ոլորտի արդիականացման ծրագիրը կիրականացվի Երևան քաղաքում: 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել ծրագրի հետևյալ փուլերը՝ 1) գնահատել Հայաստանում օնկոլոգիական ծառայությունների վիճակը՝ ներառյալ առկա շինությունների վիճակը, բժշկական սարքավորումների պիտանիությունը և մաշվածությունը, մարդկային ռեսուրսները, Հայաստանում կիրառվող օնկոլոգիական հիվանդությունների բուժման մեթոդները և դրանց արդյունավետությունը, կիրառվող բժշկական ուղեցույցների և արձանագրությունների արդյունավետությունը, Հայաստանում օնկոլոգիական բուժման կարիք ունեցող հիվանդների թիվը և այլն. 2) ճշգրտել կենտրոնի կառուցման տեղանքը. 3) հստակեցնել կենտրոնի կառուցման համար անհրաժեշտ ֆինանսական ներդրումների ծավալները. 4) սկսել ժամանակակից չափանիշներին համապատասխանող ուռուցքաբանության նոր կենտրոնի կառուցման տեխնիկական առաջադրանքի և ճարտարապետական նախագծի մշակման նախապատրաստական աշխատանքներ: Հեմատոլոգիական ոլորտի արդիականացման և ոսկրածուծի փոխպատվաստման նոր բաժանմունքի ստեղծման ծրագիրը ևս կիրականացվի Երևան քաղաքում: 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել ծրագրի հետևյալ փուլերը՝ 1) մշակել հեմատոլոգիական կենտրոնի տեխնիկական առաջադրանքը և ճարտարապետական նախագիծը. 2) իրականացնել նախագծող կազմակերպության ընտրություն, որն էլ կսկսի կենտրոնի արդիականացման համար շինարարական աշխատանքների ճարտարապետանախագծային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքները: **3. Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը** Համաշխարհային բանկի հետ վերջնականապես կճշգրտվեն երրորդ վարկային ծրագրի շրջանակներում ֆինանսական հատկացումների ծավալները և ուղղությունները: Կստորագրվի, կհաստատվի և կվավերացվի վարկային համաձայնագիրը: 2012 թվականին կմեկնարկեն Հայաստանի Հանրապետությունում Հեմատոլոգիական կենտրոնի հիմնանորոգման և վերջինիս կազմում ոսկրածուծի փոխպատվաստման նոր բաժանմունքի ստեղծման նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի մշակման աշխատանքները: Վերջնականապես կհստակեցվի Հայաստանում նոր ուռուցքաբանության կենտրոնի կառուցման տեղանքը, ինչից հետո կմեկնարկեն կենտրոնի կառուցման նախագծման նախապատրաստական աշխատանքները:
Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի և կապի նախարարություն	
35.	**Վանաձոր–Ֆիոլետովո երկաթգծի շինարարության ֆինանսավորման, նախագծային-նախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման և շինարարական աշխատանքների իրականացմանն ուղղված իրավական դաշտի ձևավորումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** 2012 թվականի գերակա խնդիր հանդիսացող՝ Վանաձոր–Ֆիոլետովո երկաթգծի շինարարության ֆինանսավորման, նախագծային-

1	2
	նախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման և շինարարական աշխատանքների իրականացմանն ուղղված իրավական ակտերի ընդունումը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության համար ռազմավարական և տնտեսական նշանակություն ունեցող Վանաձոր-Ֆիոլետովո երկաթգծի շինարարության ծրագրի իրականացման հետ կապված հարցերի կարգավորման և հիմնախնդիրների լուծման անհրաժեշտությամբ: Նոր երկաթգիծը կոչված է ապահովելու ինչպես միջմարզային, այնպես էլ՝ միջհանրապետական փոխադրումների հեռավորությունների և արժեքի զգալի կրճատում: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Կարգավորման կարիք ունեն նոր երկաթգծի շինարարության՝ Հայաստանի Հանրապետության կողմից ֆինանսավորմանը մասնակցության, ընտրված ծրագծի վրա հնարավոր հիմնախնդիրների լուծման և այլ հարցեր: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նոր երկաթգծի շինարարության ֆինանսավորման խնդիրն առաջարկվում է լուծել շահավետ պայմաններով՝ վարկային միջոցների հաշվին, իսկ ընտրված ծրագծի հետ կապված հիմնախնդիրները պետք է լուծվեն գործող օրենսդրության շրջանակներում: **2. Կարգավորման առարկան** Վանաձոր–Ֆիոլետովո երկաթգծի շինարարության ֆինանսավորման, նախագծային-նախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման և շինարարական աշխատանքների իրականացման հարցերը **3. Ակնկալվող արդյունքը** Ռազմավարական և տնտեսական նշանակություն ունեցող Վանաձոր–Ֆիոլետովո երկաթգծի շինարարության ֆինանսավորման, նախագծային-նախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման ու շինարարական աշխատանքների անխափան իրականացում
36.	**Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագրի իրականացումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Ծրագրի իրականացումը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության համար ռազմավարական և տնտեսական մեծ նշանակություն ունեցող Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի վերակառուցման և անվտանգության բարձրացման, ինչպես նաև ծրագրի հարցերի կարգավորման ու հիմնախնդիրների լուծման անհրաժեշտությամբ: Ծրագրի իրականացման արդյունքում նախատեսվում է, որ Հայաստանը կունենա կրկնապատկված արտահանում և մոտավորապես 1.8 անգամ ավելի ներմուծում՝ մինչև 2017 թվականը, նվազելու է միջանցքով ճանապարհորդելու ժամանակը՝ 4-ից մինչև 2 օր, կրկնապատկվելու է օրական միջին երթևեկության ցուցանիշը՝ 3000-6000, միջանցքի երկայնքով ստեղծվելու է ենթակառուցվածք, այսինքն՝ նոր աշխատատեղեր, եկամուտներ, նվազելու են ճանապարհատրանսպորտային պատահարների թիվը և ճանապարհի ու տրանսպորտային միջոցների պահպանման ծախսերը: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** • 2011 թվականի հոկտեմբերի 10-ին ծրագրի առաջին և երկրորդ տրանշերի, որոնք միավորված են մեկ շինարարական ծրագրում, շինարարի ընտրության մրցույթի շրջանակներում ներկայացվել են մասնակից կապալառուների հայտերը: Ներկայումս իրականացվում է հայտերի գնահատման գործընթացը: 2011 թվականի նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին նախատեսվում է Տրանշ-1-ի և Տրանշ-2-ի շինարարական աշխատանքների միասնական պայմանագրի շնորհումը: • Ծրագրի կառավարման խորհրդատուի ընտրության գործընթացի շրջանակներում 2011 թվականի հոկտեմբերի 7-ին ծրագրի կառավարման խորհրդի կողմից հաստատվեց մրցույթին մասնակցող ընկերությունների համառոտ ցուցակը, որից հետո հոկտեմբերի 11-ին հրապարակվեց

1	2
	առաջարկները ներկայացնելու հրավերը: Առաջարկները ներկայացնելու վերջնաժամկետն է 2011 թվականի նոյեմբերի 24-ը: • Աշտարակ-Թալին ճանապարհի օտարվող հողի և գույքի ճշգրտման ու գնահատման խորհրդատուն ավարտել է պայմանագրով նախատեսված՝ ազդեցության ենթարկված ակտիվների գնահատման, տեղազննման և չափագրման աշխատանքները: • Առաջին փուլի շինարարական աշխատանքների վերահսկողության և երկրորդ ու երրորդ փուլերի ծրագրերի նախապատրաստական աշխատանքներն իրականացնող խորհրդատուն ավարտել է ծրագրի երկրորդ տրանշի նախագիծը, որը ներառվել է կապալառուի մրցույթում: Ներկայումս խորհրդատուն ավարտին է հասցնում ծրագրի երրորդ տրանշի նախագիծը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առկա խնդիրները կարգավորելու նպատակով 2012 թվականին նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝ 1) սկսել Տրանշ-1-ի և Տրանշ-2-ի շինարարական աշխատանքների իրականացումը. 2) ավարտել երկրորդ տրանշի շրջանակներում հողերի օտարման և տարաբնակեցման գործընթացը. 3) ծրագրի երրորդ տրանշի վարկային համաձայնագրի շուրջ բանակցությունների վարում և վարկային համաձայնագրի կնքման ապահովում. 4) ծրագրի երրորդ տրանշի կապալառուի ընտրություն: **2. Կարգավորման առարկան** Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի շինարարության իրականացում, նախագծային-նախահաշվային փաստաթղթերի նախապատրաստման, շինարարական աշխատանքների և հողերի օտարման ու տարաբնակեցման գործընթացների իրականացում **3. Ակնկալվող արդյունքը** Ռազմավարական և տնտեսական նշանակություն ունեցող Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի 2012 թվականին ծրագրավորված խնդիրների լուծումների արդյունքում կունենանք Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի առաջին երեք տրանշերի շինարարական աշխատանքների կատարումը:
37.	**«Հայավտոկայարան» փակ բաժնետիրական ընկերությունը կոնցեսիոն պայմանագրով փոխանցելու կամ վարձակալության հանձնելու գործընթացի իրականացումը** «Հայավտոկայարան» փակ բաժնետիրական ընկերությունը կոնցեսիոն պայմանագրով փոխանցելու կամ վարձակալության գործընթացի իրականացման միջոցառումների մշակում և կազմակերպում «Հայավտոկայարան» փակ բաժնետիրական ընկերության գործունեության բարելավման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2010 թվականի նոյեմբերի 3-ի N 938-Ա որոշմամբ ստեղծվել է միջգերատեսչական հանձնաժողով, որը պետք է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին ներկայացնի առաջարկություններ «Հայավտոկայարան» ՓԲԸ-ի համակարգը կոնցեսիոն պայմանագրով փոխանցելու գործընթացի ապահովմանն ուղղված հարցերի վերաբերյալ: Հանձնաժողովի կողմից մշակված առաջարկությունների հիման վրա կընտրվի ընկերության կառավարման արդյունավետ տարբերակ, և կիրականացվեն միջոցառումներ ընկերությունը կոնցեսիոն պայմանագրով փոխանցելու կամ վարձակալության հանձնելու գործընթացն իրականացնելու համար:

1	2
	Գերակա խնդրի կարգավորման առարկա է «Հայավտոկայարան» փակ բաժնետիրական ընկերությունը կոնցեսիոն պայմանագրով փոխանցելու կամ վարձակալության հանձնելու գործընթացը: Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում են «Հայավտոկայարան» փակ բաժնետիրական ընկերության գործունեության կառավարման էական բարելավում, Հայաստանի Հանրապետության կանոնավոր ուղևորափոխադրումների որակի բարձրացում:
38.	**«Հայաստանի հեռուստատեսային և ռադիոհաղորդիչ ցանց» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերը վարձակալության հանձնելու գործընթացի իրականացումը** «Հայաստանի հեռուստառադիոհեռարձակման ցանց» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերով հավաստված իրավունքի վարձակալության տրամադրման գործընթացի իրականացումն առաջարկվում է սահմանել որպես գերակա խնդիր՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 948-Ն որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ տարածքում ռադիոհեռուստատեսային հեռարձակման թվային համակարգին անցնելու միջոցառումների ծրագիրն արդյունավետ իրականացնելու համար: Գերակա խնդրի կարգավորման առարկա է «Հայաստանի հեռուստատեսային և ռադիոհաղորդիչ ցանց» փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերով հավաստված իրավունքները վարձակալության հանձնելու գործընթացը: Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է «Հայաստանի հեռուստատեսային և ռադիոհաղորդիչ ցանց» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից ՀՀ տարածքում հեռուստատեսային և ռադիոհեռարձակման թվային համակարգի շահագործման արդիականացում՝ մինչև 2014 թվականի դեկտեմբերի 31-ը, ինչպես նաև հեռուստառադիոծրագրերի թվային հեռարձակման ապահովում ՀՀ ամբողջ տարածքում՝ համապատասխանեցնելով ազգային ստանդարտներին:
	Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարություն
39.	**Համաշխարհային բանկի խմբի «Գործարարությամբ զբաղվելը» (Doing business) վարկանիշային դասակարգման սանդղակում առնվազն հինգ քայլով Հայաստանի դիրքի բարձրացումը** Գործարարության զարգացման և օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման պետական քաղաքականությունն ուղղված է առավելագույնս բարենպաստ միջավայրի ստեղծմանը, տնտեսության առավել ազատականացմանը, ազատ մրցակցության խթանմանը, վարչարարական ընթացակարգերի առավելագույնս պարզեցմանը, սպառողների շահերի արդյունավետ պաշտպանությանը: Առկա խնդիրների լուծման նպատակով նախատեսվում է գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված քայլերի, ինչպես նաև տեսչական բարեփոխումների շարունակական իրականացումը: Անչափ կարևոր է նաև օրենսդրական բարեփոխումների գործընթացում ազդեցության գնահատման գործիքի կատարելագործումը: Այդ ուղղությամբ կառուցապատման ընթացակարգերը սահմանող իրավական ակտերում կատարվել են անհրաժեշտ լրացումներ և փոփոխություններ՝ կիրառելով միջազգային պրակտիկայում ընդունված կառուցապատման ընթացակարգերի տարանջատումը՝ ըստ քաղաքաշինական օբյեկտի ռիսկայնության աստիճանի: Նշված սկզբունքի կիրառման միջոցը թույլ է տվել հասնել կառուցապատման ընթացակարգերի կրճատմանը՝ միևնույն ժամանակ ապահովելով կառուցվող օբյեկտի անվտանգությունը՝ մարդկանց և շրջակա միջավայրի վրա վերջինիս ազդեցության տեսանկյունից: Շարունակվելու են «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման համար հիմք հանդիսացող բոլոր բաղադրիչների բարելավման, մասնավորապես, քաղաքաշինական թույլտվությունների տրամադրման մեխանիզմների կատարելագործման աշխատանքները:

1	2
	Շինարարության ոլորտի հետագա բարեփոխումների գործում կուսումնասիրվեն ոլորտի միջազգային դրական փորձը, այլ երկրներում առկա գործընթացները, կիրառվող մոդելները, ինստիտուցիոնալ առանձնահատկությունները: Քաղաքաշինության ոլորտում գործարար միջավայրի բարելավման միջոցառումների ծրագրով նախատեսված գործողությունների իրականացմամբ կապահովվի «Գործարարությամբ զբաղվելը» վարկանիշային դասակարգման սանդղակում Հայաստանի դիրքի էական բարելավումը: Արդյունքում ակնկալվում է Հայաստանի Հանրապետությունը դարձնել տարածաշրջանում գործարար և ներդրումային լավագույն միջավայր ունեցող երկիր, մասնավորապես, բարելավել Հայաստանի դիրքը Համաշխարհային բանկի և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի կողմից հրապարակվող «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման մեջ:
40.	**Աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած անձանց բնակարանային ապահովումը** Աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած անձանց բնակարանային ապահովման ծրագիրը որպես 2012 թվականի գերակա խնդիր դիտարկելու վերաբերյալ առաջարկությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հուլիսի 24-ի N 878-Ն որոշմամբ հաստատված՝ ՀՀ կառավարության 2008-2012 թթ. գործունեության միջոցառումների ծրագրի դրույթների ապահովման անհրաժեշտությամբ: Ծրագիրն ուղղված է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հունիսի 12-ի N 23 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած հայեցակարգով աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման նկատմամբ մինչև 2013 թվականը ձևավորված պետական պարտավորությունների կատարմանը: Ծրագիրն սկիզբ է առել 2008 թվականին՝ համաձայն նշված հայեցակարգով նախատեսված բնակարանային ապահովման ուղղությունների: Ընդ որում, երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային խնդիրները լուծելու նպատակով ՀՀ 2009-2011 թթ. պետական բյուջեներով միջոցները հատկացվել են բնակարանային շինարարության ծրագրի իրականացման համար: 2008-2010 թվականներին աղետի գոտու բնակավայրերում պետական աջակցությամբ իրականացված բնակարանային ապահովման ծրագրերի շրջանակներում լուծվել են ՀՀ Շիրակի, ՀՀ Լոռու և ՀՀ Տավուշի մարզերի բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած 1711 ընտանիքների բնակարանային խնդիրները: 2011 թվականին ընթացք է ստացել ՀՀ 2011 թվականին պետական բյուջեի՝ աղետի գոտու բնակավայրերում անօթևան մնացած ընտանիքներին բնակարաններով ապահովելու նպատակով ՌԴ վարկային միջոցների հաշվին անշարժ գույքի ձեռքբերման ծրագրով նախատեսված 25,972,081.1 հազ. դրամ միջոցների սահմաններում 3223 բնակարանների (բնակելի տների) շինարարությունը: Աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման նկատմամբ ձևավորված պարտավորությունների կատարումն ապահովելու նպատակով՝ դեռևս խնդրի լուծման կարիք ունեցող մոտավորապես 1800 ընտանիքի փաստաթղթային փաթեթների ուսումնասիրության արդյունքներով 2012 թվականին պետական աջակցությամբ իրականացվող բնակարանային ապահովման ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է բարելավել մոտավորապես 1500 ընտանիքի բնակարանային պայմանները:
41.	**Շենքերի և շինությունների անվտանգությանը, սեյսմակայունությանն ու էներգաարդյունավետությանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը** «Շենքերի և շինությունների, շինարարական նյութերի և արտադրանքների անվտանգության տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին»

1	2
	ՀՀ կառավարության որոշման նախագծի մշակումը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի մայիսի 6-ի N 17 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած՝ Քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի համակարգի հայեցակարգի պահանջների ապահովման անհրաժեշտությամբ, ինչպես նաև շենքերի, շինությունների, շինանյութերի արտադրության իրականացմամբ՝ միջազգային և եվրոպական ստանդարտներին համապատասխան: Նախագծի մշակումը նպատակաուղղված է բնակչության առողջության և բարեկեցության բարելավմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը, շենքերի, շինությունների և շինանյութերի անվտանգությանը, շենքերի սեյսմակայունության և էներգաարդյունավետության բարձրացմանը, ինչպես նաև շենքերի նշանակության վերաբերյալ սպառողներին թյուրիմացության մեջ գցող գործողությունների կանխարգելմանը: ՀՀ Շիրակի մարզի Ախուրյանի համայնքում էներգաարդյունավետ միջոցառումների կիրառմամբ մեկ բազմաբնակարան շենքի շինարարության փորձնական ծրագրի իրականացումը պայմանավորված է նոր կառուցվող շենքերի, մասնավորապես, բազմաբնակարան շենքերի էներգաարդյունավետության մակարդակի բարձրացման, շինարարության ոլորտում կիրառվող էներգաարդյունավետ տեխնոլոգիաների առաջադեմ փորձի ներդրման անհրաժեշտությամբ: Նշված շենքի շինարարարությունն իրականացվելու է աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման նպատակով պետական աջակցությամբ իրականացվող բնակարանային շինարարության ծրագրի շրջանակներում՝ ՄԱԿ-ի Զարգացման ծրագրի (ՄԱԶԾ) և Գլոբալ էկոլոգիական ֆոնդի (ԳԷՖ) կողմից հանրապետությունում իրականացվող «Շենքերի էներգետիկ արդյունավետության բարձրացում» ծրագրի աջակցությամբ: Փորձնական ծրագրի իրականացմամբ կցուցադրվեն շենքերի նախագծման, կառուցման և շահագործման ժամանակ ջերմային պաշտպանության և էներգասպառման նվազեցման ժամանակակից պահանջների կատարմանն ուղղված նոր մոտեցումների և ճարտարագիտական լուծումների կիրարկման հնարավորություններն ու տնտեսական նպատակահարմարությունը, ինչպես նաև նախադրյալներ կստեղծվեն շենքերի էներգաարդյունավետության բարձրացմանն ուղղված նոր տեխնոլոգիաների ներդրման համար:
42.	**Հայաստանի Հանրապետությունում շենքերի և շինությունների տեխնիկական տվյալների բազայի ստեղծումը և շարունակական համալրումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հանրապետությունում մինչև սեյսմակայուն շինարարության նոր նորմերի ընդունումը նախագծված ու կառուցված շենքերը և շինությունները չեն բավարարում սեյսմակայունության արդի պահանջները, ինչի հետևանքով զգալիորեն աճել է սեյսմիկ ռիսկի մեծությունը: Իրավիճակի սրմանը մեծապես նպաստում է նաև այն, որ վերջին 15-20 տարվա ընթացքում հանրապետությունում շենքերի և շինությունների շահագործման ոլորտում անհրաժեշտ մակարդակով չեն ցուցաբերվել համակարգված մոտեցումներ, և պահանջվող ծավալներով չեն իրականացվել հիմնանորոգման աշխատանքներ, որի հետևանքով ֆիզիկական մաշվածությունից և զանազան այլ գործոնների ազդեցությունից դրանց զգալի մասը հայտնվել է անբավարար կամ վթարային տեխնիկական վիճակում: Քիչ չեն այն շենքերը, որոնցում առկա ընթացիկ վերանորոգում պահանջող թերությունների (ջրագծի կամ կոյուղագծի վնասվածքներ, տանիքի և ջրահեռացման համակարգի անբարեկարգ վիճակ, սալվածքի քայքայվածություն և այլն) ոչ ժամանակին վերացումը կարող է հանգեցնել շենքի անբավարար տեխնիկական վիճակի, իսկ հետագայում նաև վթարայնության առաջացմանը:

1	2
	Նշված հանգամանքներով պայմանավորված՝ կարևորվում է շենքերի և շինությունների նկատմամբ համակարգված ծրագրային մոտեցումների ցուցաբերումը, որոնց արդյունավետությունը մեծապես կախված է դրանց տեխնիկական տվյալների բազայի առկայությունից: Շենքերի և շինությունների տեխնիկական տվյալների բազայի ստեղծման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է շենքերի ու շինությունների պահպանման և բնականոն ու անվտանգ շահագործման միջոցառումների համակարգված ծրագրերի մշակման ժամանակ անհրաժեշտ վերլուծությունների կատարմամբ: **2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ունենալ շենքերի և շինությունների տեխնիկական տվյալների բազա: 2012 թվականին նախատեսվում է համակարգչային ծրագիր մուտքագրել առնվազն 1500 շենքերի տեխնիկական տվյալներ: Ծրագիրը հետագա տարիներին շարունակականորեն կհամալրվի: Շենքերի տեխնիկական տվյալների բազայի առկայությունը հնարավորություն կտա՝ 1. առանձնացնելու անբավարար և վթարային տեխնիկական վիճակում գտնվող շենքերը և առկա տվյալների վերլուծության արդյունքում մշակելու և իրականացնելու շենքերի վերականգնման-ուժեղացման միջոցառումների կամ վթարային շենքերից բնակիչների վերաբնակեցման հիմնավորված ծրագրեր. 2. հայտնաբերելու ընթացիկ վերանորոգում պահանջող շենքերը, որոնցում առկա վնասվածքների (ջրագծի կամ կոյուղագծի վնասվածքներ, տանիքի և ջրահեռացման համակարգի անբարեկարգ վիճակ, սալվածքի քայքայվածություն և այլն) ոչ ժամանակին վերացումը կարող է հանգեցնել շենքի անբավարար տեխնիկական վիճակի, իսկ հետագայում՝ նաև վթարայնության առաջացման, և մշակելու ու իրականացնելու այդ վնասվածքների վերացման համապատասխան միջոցառումների ծրագրեր. 3. վերականգնման-ուժեղացման և ընթացիկ վերանորոգումների իրականացման ծրագրերի մշակման ժամանակ որոշելու շենքերի առաջնահերթությունը՝ համապատասխան միջոցառումների իրականացման համար:
43.	**Քաղաքաշինության ոլորտում ապահովագրական մեխանիզմների միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը և ըստ այդմ համապատասխան առաջարկություններ ներկայացնելը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** ՀՀ տարածքը գտնվում է ակտիվ սեյսմիկ գոտում, միաժամանակ հանրապետության տարածքում լայն տարածվածություն ունեն վտանգավոր երկրաբանական պրոցեսները (սողանքներ, սելավներ, գրունտների նստվածքային երևույթներ և այլն.): Նշված պրոցեսները դառնում են արտածին և ներծին աղետների պատճառ, և պետությունը, հաշվի առնելով հասցված կորուստների չափը, ի վիճակի չի լինում օպտիմալ ժամկետներում վերացնել աղետների հետևանքները: Նմանատիպ խնդիրներ ունեցող զարգացած երկրների (Ճապոնիա, Ֆրանսիա) փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ այն երկրները, որոնք ներդրել են անշարժ գույքի պարտադիր ապահովագրման մեխանիզմներ, կարողանում են ավելի արագ ու արդյունավետ վերացնել աղետների հետևանքները, ինչը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ հասցված կորուստների մի զգալի մասը փոխհատուցվում է ապահովագրական կազմակերպությունների կողմից: Ուստի, այս գերակա խնդրի հիմնական նպատակն է նշված երկրների փորձի ուսումնասիրման հիման վրա ընտրել ՀՀ համար անշարժ գույքի ապահովագրման նպատակահարմար մոդելը՝ հանրապետությունում ներդնելու համար:

1	2
	2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բնական աղետներից հասցված կորուստների փոխհատուցմանն ուղղված ՀՀ պետական բյուջեի հատկացումների ծավալների նվազեցում՝ ի հաշիվ ապահովագրական կազմակերպությունների կողմից կատարվող փոխհատուցման վճարների Շինարարական աշխատանքները ժամանակին, ամբողջական ծավալով և պատշաճ որակով իրականացնելու միջոցով կապալառուների և կառուցապատողների պատասխանատվության աստիճանի բարձրացում, կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցում Շինարարական աշխատանքները ժամանակին, ամբողջական ծավալով և որակով իրականացնելու միջոցով կապալառուների և կառուցապատողների պատասխանատվության աստիճանի բարձրացում
Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարություն	
44.	**Համայնքներում նախադպրոցական կրթության ինստիտուցիոնալ հիմքերի ներդրումը** **1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հանրակրթության որակի ապահովման տեսանկյունից կարևորվում է երեխաների վաղ ընդգրկումը կրթական ծրագրերում, մինչդեռ հանրապետության շատ համայնքներում դեռևս չկան նախադպրոցական կրթական ծառայություններ: Նախադպրոցական ծառայությունների մատչելիությունը խիստ անհավասար է Հայաստանի տարբեր տարածքներում: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ծրագիրը նպատակաուղղված է Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Կրթության որակ և համապատասխանություն» վարկային երկրորդ ծրագրի շրջանակներում նախատեսվող նախադպրոցական կրթության ոլորտի բարելավման հիմնախնդիրների իրականացմանը, նախադպրոցական և տարրական կրթության շարունակականության ապահովմանը: Այն բխում է ՀՀ կառավարության 2009 թվականի հուլիսի 16-ի «Հայաստանի Հանրապետությունում նախադպրոցական կրթության բարեփոխումների 2008-2015 թվականների ռազմավարական ծրագրի իրականացման հետագա ընթացքի մասին» N 29 արձանագրային որոշման 15-րդ կետի պահանջներից: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նախատեսվում է ՀՀ 4 մարզում Շիրակի, Լոռու, Տավուշի և Կոտայքի, առնվազն 80 միկրոծրագիր, տարբեր մոդելներով իրականացնել երեխաների նախադպրոցական կրթության կազմակերպումը, երեխաների դպրոցի նախապատրաստվածության մակարդակի բարձրացման և կրթության հավասար մեկնարկային հնարավորությունների ապահովման ենթածրագրերի միջոցով: Ծրագրի շրջանակներում նախադպրոցական հաստատություններ չունեցող և թերկոմպլեկտավորված համայնքային նախադպրոցական հաստատություններում՝ գյուղական և քաղաքային համայնքներում կկազմակերպվեն ոչ ծախսատար նախադպրոցական կրթական ծառայություններ: **2. Կարգավորման առարկան** Հաստատություններին մրցութային կարգով կտրամադրվեն դրամաշնորհներ՝ նախադպրոցական կրթական ծրագրերի իրականացման համար, ինչպես նաև կկազմակերպվեն նախադպրոցական կրթական ծրագրեր իրականացնող հաստատությունների մանկավարժական կադրերի վերապատրաստման դասընթացներ: Կրթական ծրագրերի, ուսումնամեթոդական ձեռնարկների հրատարակման աշխատանքներին և կադրերի վերապատրաստման դասընթացների գործին կաջակցեն միջազգային, հասարակական կազմակերպությունները: Միկրոծրագրերի արժեքները կձևավորվեն վարկային միջոցներից տրամադրվող դրամաշնորհից, համայնքի և ծնողական ներդրումներից:

1	2
	3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ծրագրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է ռազմավարական ծրագրով նախատեսված թիրախային ցուցանիշի՝ ավագ տարիքային խմբի երեխաների ընդգրկվածության ավելացում՝ շուրջ 1500-ով:
45.	**Հանրակրթության համակարգում նոր գործառույթների և ժամանակակից տեղեկատվական ու հեռահաղորդակցման տեխնոլոգիաների (ՏՀՏ) ներդրումը** **1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Համաձայն «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի՝ 2010-2012 թթ. գերակա ուղղություններն են 12-ամյա կրթության դասագրքերի, ուսումնաօժանդակ գրականության ստեղծման, դրանց բովանդակային որակի ապահովման և ներդրման աշխատանքները, ինչպես նաև հանրապետության մանկավարժական և ղեկավար կադրերի վերապատրաստումը: Հանրակրթության որակի բարելավման տեսանկյունից կարևորվում են տեղեկատվական տեխնոլոգիաների և էլեկտրոնային ուսումնական նյութերի ներդրման, առանձին գործող ավագ դպրոցների համար որակյալ ինտերնետի հասանելիության խնդիրները: Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների միջև կրթական ծառայությունների մատուցման որակի և արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված մրցակցության ձևավորման տեսանկյունից կարևորվում են դպրոցի ներքին և արտաքին գնահատման գործիքակազմի և վարկանիշավորման համակարգի մշակման ու ներդրման խնդիրները: Սովորողների տրամաբանական մտածողությունը զարգացնելու տեսանկյունից շեշտադրվում է «Շախմատ» առարկայի ներդրումը տարրական դպրոցում: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ոլորտի զարգացման կարևոր խնդիրներից է 12-ամյա կրթության առարկայական չափորոշիչների, ծրագրերի, դասագրքերի բովանդակության բարելավման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքների արդյունավետության բարձրացումը: Կրթության զարգացման նոր առարկայական չափորոշիչների, ծրագրերի, դասագրքերի ներդրման հետ կապված՝ աճել են մանկավարժական կադրերի վերապատրաստման ծավալները, որոնք, պայմանավորված «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքով, պետք է լինեն շարունակական: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Դպրոցական դասագրքերի բովանդակային որակի բարելավման նպատակով կմշակվի և կներդրվի մրցույթի արդյունքում հաղթած դասագրքերի, նախքան դրանց գործածության երաշխավորումը, մեկ տարի դպրոցներում փորձարկման մեխանիզմ: Վերապատրաստվելու և ատեստավորվելու են մանկավարժական կադրերը՝ համաձայն նոր առարկայական ծրագրերի և ՏՀՏ-ի կիրառության բնագավառների, ինչպես նաև ուսուցիչներին շնորհվելու են տարակարգեր: Գործընթացի իրականացման արդյունքներն էականորեն կանդրադառնան մանկավարժների մասնագիտական առաջխաղացման վրա: Ավագ դպրոցների համար որակյալ ինտերնետի հասանելիությունն ապահովելու նպատակով բոլոր ավագ դպրոցների տարածքներում գործելու է անլար (Wi-Fi) կապ: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներն ուսումնական գործընթացում արդյունավետ կիրառելու նպատակով ստեղծվելու են դպրոցական դասագրքերի էլեկտրոնային շտեմարաններ: Տարրական դասարանների աշակերտներն ապահովվելու են բոլոր դասագրքերով՝ դասագրքերի մատչելիությունն ապահովելու նպատակով: Հանրակրթական դպրոցում ապահովվելու է «Շախմատ» առարկայի դասավանդման շարունակականությունը: Ավարտական և միասնական

1	2
	քննությունների գործընթացի վերանայման նպատակով մշակվելու և հրատարակվելու են միասնական քննությունների թեստային առաջադրանքներ պարունակող շտեմարաններ, առարկայական ուղեցույցներ: Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների միջև կրթական ծառայությունների մատուցման որակի և արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված մրցակցության ձևավորման նպատակով մշակվելու և ներդրվելու է հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների վարկանիշավորման համակարգը: **2. Կարգավորման առարկան** Հանրակրթական բարեփոխումների համատեքստում ուսուցման բովանդակության համապատասխանեցում Հանրակրթության պետական չափորոշչի պահանջներին, Հայաստանի Հանրապետության հանրակրթական ուսումնական հաստատության գործունեության ներքին և արտաքին գնահատման չափանիշների սահմանման և իրականացման կարգի կիրարկման համար անհրաժեշտ իրավական հիմքերի ստեղծում **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Շուրջ 8000 ուսուցչի վերապատրաստում և ատեստավորում, շուրջ 2050 ուսուցչի տարակարգերի շնորհում, շուրջ 400 տնօրենի հավաստագրում Հայաստանի դպրոցների ինտերնետային ցանցի ընդլայնում փոխկապակցված դպրոցների թիվը հասցնելով 1403-ի (ՀՀ դպրոցների 96.3 տոկոսը) Դպրոցների ադմինիստրատիվ գործառույթների իրականացման ավտոմատացման նպատակով անհրաժեշտ համակարգչային սարքավորումների և դպրոցի ադմինիստրատիվ գործառույթների իրականացման համար մշակված համակարգչային ծրագրային փաթեթների տրամադրում 1360 պետական հանրակրթական դպրոցների: Միաժամանակ՝ 2012 թվականին նախատեսվում է «Ուսում-2» համակարգի ներդրում ՀՀ 1400 հանրակրթական դպրոցներում, հանրապետության 107 ավագ դպրոցների տարածքում անլար (Wi-Fi) կապի ապահովում, հանրակրթական դպրոցներում գործածվող դասագրքերի էլեկտրոնային շտեմարանների ստեղծում, տարրական դասարանների աշակերտների՝ բոլոր անհրաժեշտ դասագրքերով ապահովում, հանրակրթական դպրոցի 3-րդ դասարանում «Շախմատ» առարկայի ներդրում: 2012/2013 ուսումնական տարվա միասնական քննությունների գործընթացի բարելավման նպատակով նախատեսվում են գրավոր քննությունների 5000 և բանավոր քննությունների 1000 հարցից բաղկացած շտեմարանների մշակում և հրատարակում: Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների միջև կրթական ծառայությունների մատուցման որակի և արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված մրցակցության ձևավորման նպատակով նախատեսվում է հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների վարկանիշավորման համակարգի ներդրում:
46.	**Նախնական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության համակարգում նոր բովանդակային հենքի ներդրումը և կադրերի մասնագիտական զարգացումը** **1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման ներկա փուլում էական նշանակություն ունեն նախնական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական որակյալ կրթությունն ու ուսուցումը, որոնց ապահովումն ու մատչելիությունը հանրապետության տնտեսական աճի, աղքատության ու անհավասարության մեղմման կարևորագույն գործոններից մեկն է: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հայաստանում նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության համակարգի հետագա

1	2
	զարգացումներն ապահովելու և ոլորտը կարգավորելու նպատակով մշակվել և հաստատվել են մի շարք նորմատիվ փաստաթղթեր: Սակայն բարեփոխումները հիմնականում իրականացվել են օրենսդրական դաշտի, անձնակազմի վերապատրաստումների, ուսումնամեթոդական նյութերի արդիականացման ուղղությամբ, իսկ նյութատեխնիկական բազայի հարստացման և վերազինման, ինչպես նաև շենքային պայմանների բարելավման ուղղությամբ իրականացված բարեփոխումները դեռևս շատ հեռու են արդիական լինելուց, ինչն ուսումնական գործընթացի կազ-մակերպման, ինչպես նաև աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան մասնագետների պատրաստման կարևորագույն գործոններից մեկն է: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** - կրթության բովանդակության և չափորոշիչների բարելավում - կրթական ծրագրերի համապատասխանեցում տնտեսական զարգացման պահանջներին - ուսուցման կարճաժամկետ ծրագրերի մշակում և ներդրում - դասավանդող կադրերի կարողությունների հզորացում - համակարգի մասնագետների՝ օտարերկրյա պետությունների փորձի և լավագույն ձեռքբերումների վերաբերյալ տեղեկացվածության բարձրացում **2. Կարգավորման առարկան** Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության ոլորտում գործունեության հիմնական նպատակներն են եղել որակյալ մասնագետների պատրաստումն ու նրանց մրցունակության բարձրացումն աշխատաշուկայում, կրթական ծրագրերի համապատասխանեցումը երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման պահանջներին, կրթության բովանդակության միջազգային չափանիշներին համադրելիության և ուսումնական գործընթացի թափանցիկության, ինչպես նաև մատչելիության և հավասարության ապահովումը: **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** 2012 թ. ընթացքում նախատեսվում են՝ - նախնական և միջին մասնագիտական կրթության միասնական մասնագիտական 17 կրթական չափորոշիչների և 17 ուսումնական ծրագրերի մշակում և ներդրում, - նախնական և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների մանկավարժական կադրերի վերապատրաստում (շուրջ 800 դասախոս և արտադրական ուսուցման վարպետ, շուրջ 40 տնօրեն և տնօրենի տեղակալ):
47.	**Բարձրագույն մասնագիտական կրթության համակարգում Բոլոնիայի գործընթացի հիմնական ուղղությունների իրականացումը** **1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** 2005 թ. Հայաստանը պաշտոնապես միացել է Բոլոնիայի գործընթացին՝ ստանձնելով պատասխանատվություն՝ ապահովելու Բոլոնիայի գործընթացի հիմնական սկզբունքների իրականացումն ըստ գործողությունների առանձին ուղղությունների և մասը դառնալու կազմավորվող եվրոպական բարձրագույն կրթական տարածքի (ԵԲԿՏ): **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Գործող համակարգը չի ապահովում բյուջետային միջոցների օգտագործման բարձր արդյունավետություն: Այն հիմնականում պայմանավորված է պետության կողմից բուհերին ըստ մասնագիտությունների տրվող չափաքանակների սահմանման և բաշխման

1	2
	գործընթացով, ինչպես նաև պետական կրթաթոշակների և ուսանողական նպաստների ձևավորման ու հատկացման սկզբունքների անկատարությամբ: Արդիականացման կարիք ունի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների լաբորատոր բազան: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** ՀՀ բարձրագույն կրթական համակարգում իրականացվող բարեփոխումների առանցքային ուղղություններից մեկը ֆինանսավորման համակարգն է, որի նպատակն է ձևավորել և ներդնել բարձրագույն կրթության արդյունավետ և կայուն ֆինանսավորման համակարգ՝ դրանով իսկ մեծացնելով բարձրագույն կրթության մատչելիությունն ու որակը: Մինչև 2013 թ. որակավորումների ազգային համակարգը պետք է դառնա Հայաստանում կրթության և ուսուցման համընդհանուր համակարգի բաղկացուցիչ մաս, իսկ շնորհված որակավորումների որակը պետք է ապահովված լինի պետական չափորոշիչներով, որոնք անցել են եվրոպական վերլուծության քննությունը, և պետք է նպաստի աշխատուժի շարժունակությանը՝ տեղական և միջազգային մակարդակում: Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման տեսանկյունից կարևորվում է ժամանակակից լաբորատորիաների ցանցի ստեղծումը: **2. Կարգավորման առարկան** - ՀՀ կրթության որակավորումների ազգային շրջանակի ներդրման գործարկումն ապահովող միջոցառումների իրականացում - ՀՀ բարձրագույն կրթության ֆինանսավորման ռազմավարությունից բխող միջոցառումների իրականացում - բարձրագույն կրթության կառավարման տեղեկատվական համակարգի ներդրում - «Լավագույն ուսանող» հանրապետական մրցույթի կազմակերպում և անցկացում - բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների վարկանիշավորման համակարգի մշակում և ներդնում - բարձրագույն մասնագիտական կրթության 3 մասնագիտությունների կրկնակի դիպլոմների համակարգի ներդնում - Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանում Հայաստանի ազգային ճարտարագիտական լաբորատորիայի հիմնում **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** - կրթության որակավորումների շնորհման կարգի մշակում և հաստատում - նախկինում շնորհված որակավորումների համապատասխանեցման կարգի մշակում և հաստատում - ՀՀ բարձրագույն մասնագիտական կրթության մասնագիտությունների նոր ցանկի հաստատում - ուսանողի ֆինանսական վիճակի գնահատման չափանիշների և կարգի մշակում և հաստատում - ուսման վարձերի ձևավորման մեթոդաբանության մշակում և հաստատում - ըստ մասնագիտությունների (կամ մասնագիտությունների խմբերի) և կրթական աստիճանների կրթության որակավորումների բնութագրերի հաստատում - բուհերի մրցակցային դաշտի ձևավորում - բարձրագույն կրթության ոլորտի տվյալների հավաքագրման, վերլուծման, օգտագործման և տարածման գործընթացների բարելավում - ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության կրթական տեխնոլոգիաների ազգային կենտրոնի և բուհերի կարողությունների հզորացում՝ տվյալների վերլուծման, օգտագործման և տարածման հարցերում - բարձրագույն տեխնոլոգիական կրթության ոլորտում ժամանակակից լաբորատորիաների ցանցի ձևավորման նախադրյալների ստեղծում Հայաստանի որակավորումների ազգային համակարգը նշանակալի ներդրում է ունենալու մարդկային ռեսուրսների զարգացման ոլորտում և դրանով իսկ նպաստելու է տեղական և միջազգային ճանաչում ունեցող որակավորումների մակարդակների շրջանակում

1	2
	մատչելիությանը, փոխադրմանն ու առաջխաղացմանը: Առանձնահատուկ կկարևորվեն բարձրագույն կրթության համակարգի գրավչության բարձրացմանը միտված տեղեկատվական նյութերի ստեղծումն ու տարածումն արտերկրում: Տարբեր երկրներում կիրառվող վարկանիշային (ռեյթինգավորման) համակարգերի սկզբունքներին համապատասխան ՀՀ բուհերի ազգային վարկանիշային, չափանիշների և մեթոդաբանության մշակում՝ ուղղված մրցակցային դաշտի ձևավորմանը ՀՀ բուհերի համագործակցության զարգացում՝ համատեղ կրթական ծրագրերի ստեղծման արդյունքում երկու դիպլոմների շնորհմամբ և այդ ծրագրերում եվրոպական չափայնության ներմուծման ուղղությամբ: Համատեղ կրթական ծրագրերի և որակավորումների ստեղծումը տեղական և եվրոպական բուհերի միջև նպատակ ունի ստեղծելու նպաստավոր պայմաններ այդ ծրագրերում ընդգրկված ուսանողների և դասախոսների շարժունակության համար: «Լավագույն ուսանող» ամենամյա մրցույթի կազմակերպումը նպատակ ունի խթանելու ուսանողների ուսումնառության և գիտելիքների հարստացման գործընթացը:
Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարություն	
48.	**Եվրամիության պահանջներին համապատասխան սննդամթերքի անվտանգության օրենսդրական փոփոխությունների իրականացումը և ընթացակարգերի սահմանումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Անվտանգ սննդամթերքով սպառողների ապահովվածության մակարդակի բարձրացում **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Սննդի անվտանգության համակարգի զարգացումը և կիրառվող չափանիշները միջազգային ընդունված նորմերին համապատասխանեցնելու գործընթացն ագրարային ոլորտում իրականացվող քաղաքականության կարևորագույն ուղղություններից մեկն է: Սննդամթերքի անվտանգության համակարգի կատարելագործման խնդիրներից են բնագավառը կարգավորող իրավաօրենսդրական հիմքերի համալրումը և կատարելագործումը, ոլորտի նյութատեխնիկական բազայի համալրումը և կադրային ապահովումը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առկա խնդիրների լուծմանն ուղղվող քայլերն են՝ 1) «Հայաստանի Հանրապետությունում կենդանական ծագում ունեցող սննդի և անասնակերի անվտանգության վերահսկման հզորացում» թվինինգ ծրագրի իրականացումը. 2) Հայաստանի Հանրապետությունում կենդանական ծագում ունեցող սննդի և անասնակերի անվտանգության ոլորտը կարգավորող օրենսդրության մոտարկման մեթոդաբանության ուսուցումը. 3) կենդանական ծագում ունեցող սննդի և անասնակերի անվտանգության վերահսկման կարողությունների, գործող ընթացակարգերի արդիականացումը. 4) հանրության շրջանում և մասնավոր հատվածում կենդանական ծագում ունեցող սննդի և անասնակերի անվտանգության մասին իրազեկվածության մակարդակի բարձրացումը. 5) Եվրոպական պառլամենտի և Եվրոպական խորհրդի 2004 թվականի ապրիլի 29-ի՝ կենդանական ծագման սննդամթերքի հիգիենայի առանձնակի պահանջներ սահմանող N 853/2004 կանոնակարգի մոտարկումը ՀՀ օրենսդրությանը, բացերի հայտնաբերումը և դրանց հիման վրա կենդանական ծագում ունեցող սննդամթերքի հիգիենային ներկայացվող առանձնակի պահանջների տեխնիկական կանոնակարգի նախագծի մշակումը:

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Կարգավորման առարկան սննդամթերքի անվտանգության միջազգային չափանիշների ներդրումն ապահովող իրավաօրենսդրական ակտերի մշակման և ընդունման, համակարգերի ներդրման գործընթացի կազմակերպումն է: **3. Դերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Հանրապետությունում առաջին անգամ արտադրվող կամ շուկա հանվող նորահայտ և հատուկ նշանակության սննդամթերքի ու սննդային հավելումների շուկայահանման, ինչպես նաև սննդի շղթայում ընդգրկված տնտեսավարողների գործունեության իրականացման վայրի մասին լիազոր մարմնին տեղեկատվության տրամադրման ընթացակարգերի սահմանում Եվրամիության պահանջներին համապատասխան՝ մարդու սպառման համար նախատեսված կենդանական ծագում ունեցող մթերքի պաշտոնական վերահսկողության ընթացակարգերի ու պահանջների սահմանում Մթերքի անվտանգության, անասնաբուժասանիտարիայի և բուսասանիտարիայի բնագավառներում մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավում: Բույսերի պաշտպանության միջոցառումների իրականացում՝ մինչև 72 հազ. հա տարածության վրա, հակաանասնահամաճարակային կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացում՝ 8 հիվանդության դեմ
49.	**Գյուղական համայնքներում գյուղատնտեսական կոոպերատիվների ստեղծումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հետսեփականաշնորհման ժամանակահատվածում ձևավորված գյուղացիական տնտեսությունների փոքր չափերն ու մասնատված հողաբաժինները սահմանափակում են գյուղատնտեսության ոլորտի կայուն զարգացումը և լուրջ խոչընդոտ հանդիսանում ոլորտի արդյունավետության բարձրացման համար: Գյուղատնտեսության առջև ծառացած խնդիրների լուծման, մրցունակության բարձրացման տեսանկյունից առանձնապես կարևորվում է գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացումը՝ մասնավորապես, կոոպերատիվների, ընկերությունների, ընկերակցությունների, ասոցիացիաների և կամավորության սկզբունքով ստեղծված այլ միավորումների ձևավորման միջոցով: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Գյուղատնտեսության զարգացման ներկա փուլում անբավարար է օգտագործվում գյուղատնտեսության ռեսուրսային ներուժը: Վերջինս պայմանավորված է նաև տնտեսությունների փոքր չափերով և համատեղ գործելու խթանների բացակայությամբ: Ստեղծված իրավիճակում անհրաժեշտ է հստակեցնել գյուղատնտեսությունում կոոպերացիայի խթանմանն ուղղված պետական քաղաքականությունը և իրականացնել կոոպերատիվների ձևավորման և դրանց գործունեության համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման ծրագրեր: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առկա խնդիրների լուծմանը կնպաստի հետևյալ քայլերի իրականացումը՝ 1) հանրապետության 10 մարզերի գյուղական համայնքներում գյուղատնտեսական կոոպերատիվների անհրաժեշտության և տվյալ տնտեսավարման ձևի առավելությունների վերաբերյալ խորհրդատվության տրամադրում. 2) հանրապետության գյուղական համայնքներում տարբեր ուղղվածության առնվազն 10 կոոպերատիվների ստեղծմանն աջակցություն. 3) գյուղատնտեսական կոոպերացիայի միջազգային լավագույն փորձի տեղայնացման նպատակով Եվրամիության աջակցության Թայեքս ծրագրի իրականացման համար հայտ ներկայացնելը. 4) գյուղատնտեսության ոլորտում գործող կոոպերատիվների կարողությունների հզորացման միջոցառումների իրականացում (սերմերի, անասնագլխաքանակի, գյուղատնտեսական տեխնիկայի առաջնահերթ տրամադրում և այլն):

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Հանրապետությունում գյուղատնտեսական կոոպերատիվների ձևավորման կանոնակարգումը և գործունեության համար պայմանների ստեղծումը **3. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Կբարձրանա գյուղատնտեսության ռեսուրսային ներուժի օգտագործման մակարդակը, գյուղատնտեսական արտադրության արդյունա-վետությունը, կկրճատվի գյուղական աղքատությունը:
50.	**Հայաստանի Հանրապետության համայնքներին գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարման մեխանիզմների կատարելագործումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Ներկայումս հանրապետությունում առկա գյուղատնտեսական տեխնիկայի 95 տոկոսի շահագործման ժամկետները գերազանցել են սահմանված նորմաները: Գյուղատնտեսական տրակտորների 48 տոկոսի շահագործման ժամկետը գերազանցում է 26 տարին: Ստեղծված իրավիճակը հանգեցնում է գյուղատնտեսական տեխնիկայի շահագործման ծախսերի ու կորուստների ավելացմանը, արտադրողականության նվազեցմանը և ծառայությունների սակագների աճին: Գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների ներկայիս վճարունակության պայմաններում հրատապ են դարձել գյուղական համայնքներին գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարման մատչելի մեխանիզմների մշակումը և կիրառումը **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հանրապետությունում գյուղատնտեսական տեխնիկայի համալրումը հիմնականում իրականացվել է մի շարք դրամաշնորհային ծրագրերով: 1997 թվականից սկսած՝ տարբեր դրամաշնորհների միջոցով հանրապետություն է ներմուծվել 885 տրակտոր և 116 կոմբայն: Որոշակի թվով տեխնիկա է ներմուծվել նաև Համաշխարհային բանկի վարկային ծրագրի բաղադրիչներով, և որոշ քանակություն բերվել է մասնավոր ներդրողների կողմից: Ներմուծված քանակությունը չափազանց փոքր է տեխնիկայի համալրման իրական պահանջարկի նկատմամբ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Գերակա խնդրի լուծման համար առաջարկվում է հետևյալ քայլերի իրականացումը՝ 1) մարզային և տարածաշրջանային մակարդակով գյուղատնտեսական տեխնիկայի ապահովվածության փաստացի մակարդակի ու դրանց վիճակի գնահատում (ըստ գյուղատնտեսական հողատեսքերի՝ տեխնիկայով ապահովվածության, տեխնիկայի պատրաստականության մակարդակի, ըստ տեսակների շահագործման ժամկետների և այլն). 2) մարզային և տարածաշրջանային մակարդակով գյուղատնտեսական տեխնիկայի պահանջարկի գնահատում. 3) գյուղատնտեսական տեխնիկա մատակարարող լիզինգային ընկերությունների, արտերկրի արտադրողների հետ հանրապետությանը մատչելի պայմաններով տեխնիկայի մատակարարման շուրջ բանակցությունների վարում, դրամաշնորհային կարգով գյուղատնտեսական տեխնիկայի ներմուծման հայտեր ներկայացնելը. 4) «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի նոյեմբերի 4-ի «Գյուղատնտեսության տեխնիկական վերազինման և գյուղատնտեսական տեխնիկայի օգտագործման արդյունավետության բարձրացման հայեցակարգին հավանություն տալու մասին» N 43 արձանագրային որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագծի մշակում.

1	2
	5) գյուղատնտեսությունում մեքենայական աշխատանքներ իրականացնող համատեղ գործունեության պայմանագրով և կոոպերացման սկզբունքով գործող կառույցներին աջակցություն: **2. Կարգավորման առարկան** Գերակա խնդրի կարգավորման առարկան է հանրապետության մարզերի և տարածաշրջանների կտրվածքով գյուղատնտեսական տեխնիկայի վիճակի և պահանջարկի գնահատումը, մատչելի պայմաններով գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարման մեխանիզմների մշակումն ու կիրառումը: **2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում են՝ 1) գյուղատնտեսական տեխնիկայի առկայության և վիճակի գնահատումը. 2) ըստ հանրապետության մարզերի, տարածաշրջանների՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի պահանջարկի գնահատումը. 3) գյուղատնտեսությունը տեխնիկական միջոցներով համալրելու մատչելի մեխանիզմների մշակումը և ներդրումը. 4) գյուղատնտեսության տեխնիկական կազմի նորացումը և կառուցվածքի բարելավումը. 5) գյուղատնտեսության մեքենայացման մակարդակի և արտադրողականության բարձրացումը:
51.	**Ձկնաբուծական մթերքների արտադրության և արտահանման ծավալների խթանումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանի Հանրապետությունում գործում է շուրջ 240 ձկնաբուծական տնտեսություն, որոնք, ընդհանուր առմամբ, տնօրինում են 2700 հա ջրային մակերես: Հանրապետության ձկնաբուծարանները տարեկան արտադրում են 6-7 հազար տոննա ձուկ, մինչդեռ առկա բնատնտեսական ներուժը հնարավորություն է ընձեռում կրկնապատկելու և անգամ եռապատկելու արտադրության ծավալները: Այնուամենայնիվ, ներքին շուկայի սահմանափակ հնարավորությունները հայրենական ձկնաբույծներին թույլ չեն տալիս ընդլայնել ձկան արտադրության ծավալները: Ձկան արտադրության ծավալների ավելացման հզոր ազդակ կարող է հանդիսանալ ձկնամթերքի արտահանման խթանումը, որի ուղղությամբ անհրաժեշտ է ձեռնարկել համապատասխան քայլեր: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ձկնաբուծական տնտեսություններն իրենց գործունեության ընթացքում իրականացնում են բազմաբնույթ գործառույթներ՝ շփվելով տարբեր գերատեսչությունների հետ, ինչի արդյունքում ծագում են տարաբնույթ խնդիրներ (հարկային, մաքսային, բնապահպանական և այլն): Այս հանգամանքը երբեմն հանգեցնում է ձկնաբուծարանների գործունեության սահմանափակմանը, իսկ առանձին դեպքերում՝ նույնիսկ դադարեցմանը: Դրան զուգահեռ, ձկնաբուծական տնտեսությունները լուրջ խոչընդոտների են հանդիպում հատկապես ձուկ և ձկնամթերք արտահանելու գործընթացում: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Ձկնաբուծական տնտեսությունների առջև ծառացած խնդիրների լուծմանն ու ձկնաբուծարանների գործունեությանն աջակցությանն է միտվելու Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարության համակարգում ձևավորվող ձկնաբուծական ոլորտի հիմնախնդիրները կարգավորող միջգերատեսչական աշխատանքային խմբի գործունեությունը:

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Նկատի ունենալով ռուսաստանյան շուկայի ընդարձակ հնարավորությունները՝ ձկան արտահանման գործընթացի խթանման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարությունը 2012 թվականի ընթացքում հետևողական քայլեր կձեռնարկի Ռուսաստանի անասնաբուժական և ֆիտոսանիտարական հսկողության դաշնային ծառայության հետ համագործակցելու և Ռուսաստանի Դաշնություն ձուկ և ձկնամթերք արտահանող հայկական ձեռնարկությունների ցանկը ընդլայնելու ուղղությամբ: **3. Դերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքները** Ակնկալվում է, որ համալիր գործունեության արդյունքում հանրապետությունում միայն 2012 թվականին ձկան արտադրության ծավալը կավելանա շուրջ 2000 տոննայով կամ 25 տոկոսով, իսկ ձկան և ձկնամթերքի արտահանման ցուցանիշը կկազմի ավելի քան 1800 տոննա: Միաժամանակ 2012 թվականին Ռուսաստանի Դաշնություն ձուկ և ձկնամթերք արտահանող հայկական ընկերությունների թիվը կավելանա 3-4-ով:
	Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարություն
52.	**Հայ գրավոր ժառանգության, գրքի, գրքարվեստի և տառարվեստի հանրահռչակումը ՀՀ-ում և արտերկրում** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում հայ գրավոր ժառանգության հանրահռչակում, հայ գրավոր մշակույթի դիրքավորում, տեղեկատվական հասարակության հոգևոր-մշակութային ինքնության և բարոյական արժեհամակարգի ձևավորում **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հայկական տպագրության 500-ամյակին նվիրված համապետական և համաժողովրդական հոբելյանական միջոցառումների ծրագիրը Հայաստանի մշակութային կյանքի 2012 թ. խոշորագույն իրադարձություններից մեկն է: Հոբելյանի նշման պետական նշանակությունն ու կարևորությունը ամրագրվել են ՀՀ Նախագահի 2008 թ. օգոստոսի 22-ի ՆԿ-138-Ա կարգադրությամբ, որի համաձայն ստեղծվել է միջոցառումները նախապատրաստող պետական հանձնաժողով՝ ՀՀ Նախագահի ղեկավարությամբ: Միևնույն ժամանակ 2012 թ. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կողմից Երևանը հռչակվեց գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք: Ջուգահեռաբար արձանագրվում է, որ խիստ նվազել է գրավոր ժառանգության և գրքի դերն անհատի բարոյական արժեհամակարգի ձևավորման գործընթացում, ինչը հակասում է հայ ժողովրդի կենսաձևին և համահունչ չէ կրթված քաղաքացիական հասարակության ձևավորման նպատակի հետ: Հիմնական խնդիրն է միջազգային ասպարեզում հայ մշակույթի «դիրքավորումը»՝ ավանդական գրատպության կենտրոններում գրավոր ժառանգության հանրահռչակման միջոցով, և արդի տեղեկատվական դաշտում հայ հասարակության հոգևոր-մշակութային ինքնության ու բարոյական արժեհամակարգի ձևավորումը՝ ՀՀ-ում գրքարվեստի, տառարվեստի և ընթերցանության տարածման միջոցով: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Արտերկրում հայ գրատպության պատմական կենտրոններում հայ գրավոր մշակութային ժառանգության ցուցահանդեսների կազմակերպում, գրքի միջազգային տոնավաճառներին մասնակցության, Հայաստանում գրավոր ժառանգությանը, հայ գրատպությանը վերաբերող համաժողովների, գրական հավաքների, փառատոների, ցուցահանդեսների և ընթերցանության հանրահռչակման միջոցառումների, մանկական ծրագրերի իրականացում, գրական և հրատարակչական մրցույթների, արտերկրի հետ գրական-թարգմանական համատեղ ծրագրերի իրականացում

1	2
	Գրահրատարակչական որակյալ արտադրանքի միջոցով հասարակության՝ ազգային և համաշխարհային գրական, գիտական, մշակութային արժեքների մատչելիության ապահովում, տպագիր մշակութային ավանդույթների պահպանում, զարգացում և հանրահռչակում Գրադարանային համակարգի զարգացում և դրա՝ որպես բնակչության տեղեկատվական սպասարկման կարևորագույն օղակ դիտարկում **2. Կարգավորման առարկան** Հայ գրավոր ժառանգության, գրքարվեստի, տառարվեստի, ընթերցանության տարածում, արտերկրում հայկական գրքի և գրքարվեստի միջազգայնացում և հանրահռչակում **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Հարուստ պատմական գրավոր ժառանգությունն ամբողջապես ներկայացնելու արդյունքում կընդլայնվեն հասարակության թիրախային խմբերի շրջանակները, միջազգային համագործակցության ծրագրերը, հայ մշակույթը կընդգրկվի միջազգային այնպիսի գործընթացներում, որոնցում նրա պատմական վարկանիշի մեջ կձևավորվի հզոր ավանդական մշակույթ ունեցող Հայաստանի կերպարը: Կվերհանվեն, կվերլուծվեն և կկանխարգելվեն հայ ժողովրդի հոգևոր-մշակութային ինքնությանը և բարոյական արժեքներին սպառնացող երևույթները:
53.	**Մշակութային ծառայությունների ոլորտում էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգերի ներդրումը և գործարկումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Էլեկտրոնային ժամանակակից հասարակության պահանջարկի ապահովում **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս Հայաստանում թանգարանները ցուցադրական տարածքների սղության պատճառով հանրությանը ներկայացնում են իրենց հավաքածուների մոտավորապես 2.57 տոկոսը: Հիմնական խնդիր է պահոցներում, ֆոնդերում պահվող և չցուցադրվող մշակութային արժեքների, թանգարանային առարկաների մասին տեղեկատվության տրամադրումը հասարակության լայն շերտերին: Խնդիր է համարվում նաև հայաստանյան գրադարանների միացյալ ավտոմատացված ցանցի գործարկումը և թանգարաններում ու գրադարաններում մասնագետների վերապատրաստումը, քանի որ ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը ենթադրում է որակյալ մասնագետների առկայություն: Ներկայումս համերգային դահլիճներում տոմսերը ձեռք են բերվում ավանդական եղանակով, ինչն արդյունավետ չէ անհատի կողմից տոմսի ֆիզիկապես ձեռքբերման պայմաններում՝ թե՛ հասանելիության, թե՛ հաշվառման, թե՛ տեղեկատվության առումներով: Խնդիր է դրվում տոմսերի մասին տեղեկատվությունը, դրանց վաճառքն առավել թափանցիկ և մատչելի դարձնել: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Թանգարաններում վիրտուալ թեմատիկ ցուցադրությունների կազմակերպում, էլեկտրոնային կրպակների գործարկում, մշակութային ծառայություններ մատուցող մասնագետների վերապատրաստում: Թատերահամերգային կազմակերպություններում էլեկտրոնային տոմսերի

1	2
	ձեռքբերման միասնական համակարգի գործարկում Ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառման գործընթացի՝ մշակութային ժառանգության թվայնացում, էլեկտրոնային տեղեկատվական շտեմարանների և միացյալ ավտոմատացված ցանցի շարունակական զարգացում, Հայաստանում գրադարանների տեխնիկական վերազինման և արդիականացման ծրագրի իրականացում **2. Կարգավորման առարկան** Թանգարանային առարկաների հանրահռչակման ընդլայնում, գրադարանային ոլորտում տեղեկատվական նոր տեխնոլոգիաների ներդրմամբ մատուցվող մշակութային ծառայությունների որակի բարելավում Թատերահամերգային կազմակերպությունների կողմից մատուցվող ծառայություններում սպասարկման գործառույթների արդիականացում **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է թանգարանային ֆոնդերում և գրադարաններում գտնվող մշակութային արժեքների ու գրքերի մատչելիության, հասանելիության, մշակութային կազմակերպությունների տոմսերի վաճառքի թափանցիկություն և մշակութային ծառայությունների որակի ապահովում
54.	**Մշակութային ենթակառուցվածքների արդիականացումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Ստեղծագործական գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծում, միջազգային ժամանակակից տեղեկատվական պահանջների ապահովում **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** **Գրադարանների ոլորտում** 2008 թ. մեկնարկել է «Գրադարանների վերանորոգում» ծրագիրը: 2011 թ. ավարտվել են Հայաստանի ազգային գրադարանի և **6** մարզային գրադարանների (Արագածոտնի, Արարատի, Արմավիրի, Կոտայքի, Վայոց ձորի, Տավուշի) հիմնանորոգման աշխատանքները: Ծրագրի 1-ին փուլը կավարտվի 2012 թ.՝ բոլոր վերանորոգված գրադարանների տեխնիկական վերազինման գործընթացը: **Թանգարանների ոլորտում** 2011 թ. ավարտվել են **3** թանգարանների՝ Ա. Բակունցի տուն-թանգարանի, Ե. Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանի, Ա. Սպենդիարյանի տուն-թանգարանի հիմնանորոգման աշխատանքները, որոնց 2012 թ. կհաջորդի նոր թարմացված մշտական ցուցադրությունների բացումը: **Թատերական շենքեր (ներառյալ՝ մարզային) և համերգային դահլիճներ** Հայաստանում այսօր, որպես պետական համերգային դահլիճներ, լիարժեք գործում են 2 մեծ (Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոն, Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահ) և 2 փոքր (Երևանի կամերային երաժշտության տուն, Ա. Բաբաջանյանի անվան համերգասրահ) դահլիճներ: Վերջին տարիներին մասնակի վերանորոգման աշխատանքներ են կատարվել Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնում (տանիքի նորոգում), սակայն շարունակվում է խնդիր մնալ թատրոնի ներկա տեխնիկական վիճակը, որը ֆիզիկա-

1	2
	պես ու բարոյապես մաշված է: Թատրոնի ակուստիկ, ձայնալուսային սարքերը, բեմական մեխանիզմները, օդափոխության և այլ համակարգերը ոչ միայն չեն համապատասխանում միջազգային չափանիշներին, այլ նաև բացասաբար են անդրադառնում ներկայացումների որակի վրա: Դեռևս առկա է անվտանգության պայմանների ապահովման գերխնդիրը, քանի որ դահլիճի սարքավորումները, դրանց կառավարման համակարգը գերմաշված են, իսկ դրանց հետագա շահագործումը կարող է առաջացնել անկանխատեսելի արտակարգ իրավիճակներ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** 12 գրադարաններում վերազինման աշխատանքների իրականացում Վերանորոգված 4 թանգարաններում նոր մշտական ցուցադրությունների ձևավորում Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի շենքի նյութատեխնիկական և մասնագիտական բազայի արդիականացում, մասնավորապես, համերգային սրահների լուսաձայնային սարքավորումների և բեմական մեխանիզմների վերազինում **2. Կարգավորման առարկան** Պետական գրադարանների, 4 թանգարանների**,** Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի լիարժեք գործունեության համար բարենպաստ պայմանների ստեղծման մեկնարկ **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է պետական գրադարանների միասնական արդիական համակարգի ստեղծում, թանգարանները կունենան նոր մշտական ցուցադրություններ, որի հետևանքով կավելանա թանգարանային առարկաների շրջանառությունը, Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնում (Հայաստանում միակ դահլիճն է, որը լիարժեք պայմաններ կապահովի ստեղծագործական միջոցառումների և համերգների կազմակերպման համար) կապահովվի ստեղծագործական գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների և մշակութային ծառայությունների որակը:
55.	**Պետության և մասնավոր հատվածի համագործակցության նոր ձևաչափի ներդրումը պատմության և մշակույթի հուշարձանների վերականգնման ոլորտում** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Որպես գերակա ուղղություն ճանաչումը պայմանավորված է վթարային և վտանգված վիճակում գտնվող պատմամշակութային հուշարձանների վերականգնման նպատակով այլընտրանքային ֆինանսական միջոցներով ներգրավելու, հուշարձանների հետագա ոչնչացումը կամ կորուստը կանխելու, դրանք իրենց սկզբնական գործառնական նշանակությամբ կամ զբոսաշրջության նպատակներով օգտագործելու անհրաժեշտությամբ: **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս հուշարձանները վերականգնվում են հիմնականում ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվող միջոցներով: Անբավարար է անհատ բարերարների՝ ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց մասնակցությամբ հուշարձանների վերականգնման գործը: Դրա պատճառը համագործակցության ձևաչափերի, դրանց՝ ՀՀ օրենսդրությամբ ամրագրվածության բացակայությունն է կամ ոչ կանոնակարգված լինելը, ինչը թույլ չի տալիս հստակեցնել համագործակցող կողմերի իրավասություններն ու պարտականությունները, իրականացվող միջոցառումների՝

1	2
	օրենսդրությանը համապատասխանեցումը, սպասվելիք արդյունքի լիարժեք տիրապետման հնարավորությունները և տնօրինումը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Պետության և մասնավոր հատվածի միջև համագործակցության նոր ձևաչափերի մշակում և 2012 թ. 3 ծրագրի մեկնարկ (Օձունի Սբ Հովհաննես եկեղեցի, Մխիթար Գոշի դամբարան, 1827 թ. ռուս-պարսկական պատերազմում զոհված ռուս մարտիկներին նվիրված Օշականի հուշարձան) **2. Կարգավորման առարկան** Պատմամշակութային հուշարձանների վերականգնման գործընթացներում պետության և մասնավոր հատվածի համագործակցության ապահովում, խնդրին առնչվող գործընթացների կանոնակարգում **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Համագործակցության նոր ձևաչափի մշակումը հնարավորություն կընձեռի ապահովելու «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի 42-րդ հոդվածի պահանջների կատարումը, որի համաձայն հուշարձանների պահպանության և օգտագործման բնագավառը, բացի պետական հատկացումներից, ֆինանսավորվում է նաև հուշարձանների սեփականատերերի և օգտագործողների, մշակութային, հասարակական և այլ կազմակերպությունների ու հիմնադրամների միջոցներով և օրենքով չարգելվող այլ միջոցների հաշվին: Նոր ձևաչափի ներդրումը, անկասկած, հնարավորություն կընձեռի նաև նորովի վերահիմաստավորելու հայոց պատմամշակութային անշարժ ժառանգության պահպանմանը նպատակաուղղված վերականգնողական գործընթացները, ընդլայնելու այդ նպատակով իրականացվող ծրագրերի շահառուների շրջանակը, բարձրացնելու հասարակական, միջազգային կազմակերպությունների, անհատ բարերարների, համայնքի բնակչության ներգրավվածության, մասնակցության աստիճանը: Այն կարևոր խթան կարող է հանդիսանալ պատմամշակութային հուշարձանների պահպանության, վերականգնման, նպատակային օգտագործման, հանրահռչակման, զբոսաշրջությանը նվիրված հեռանկարային ծրագրերի մշակման ու դրանց իրականացման աշխատանքներում:
56.	**Ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի լիարժեք դրսևորման համար լրացուցիչ հնարավորությունների ստեղծումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների լեզվի և մշակույթի պահպանումը, նրանց ինտեգրումը հանրապետության բնակչության մշակութային և հասարակական կյանքին հնարավորություններ կստեղծեն նրանց լիարժեք դրսևորման համար: **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** ՀՀ գրադարանային հավաքածուների կազմում ընդգրկված է ազգային փոքրամասնությունների մայրենի լեզվով գրականություն, որը մշտապես համալրվում է ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվող ֆինանսական միջոցների հաշվին և նվիրաբերվում ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների կողմից: 2011 թ. գրադարանային հավաքածուները համալրվել են 180 միավորով՝ ուկրաիներեն, քրդերեն, վրացերեն, հունարեն, լեհերեն և այլ լեզուներով: Կազմակերպվել են մշակույթների երկխոսություններ, հանդիպումներ ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների հետ:

1	2
	ՀՀ կառավարությունն աջակցում է Հայաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների մամուլի հրատարակմանը՝ 13 անուն թերթ և ամսագիր, պետական պատվերով յուրաքանչյուր տարի հրատարակվում է ազգային փոքրամասնությունների գրականություն, կազմակերպվում է մշակութային փառատոն: Նշված միջոցառումները նպաստում են ազգային փոքրամասնությունների ազգային ինքնության և մշակույթի զարգացմանը, ինչի արդյունքում ավելանում են լեզվի, մշակույթի, ավանդույթների պահպանմանն ու զարգացմանը միտված նախաձեռնությունները, որոնք պահանջում են լուծումներ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Կարևորելով ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի զարգացումը՝ գրադարանային հավաքածուներից հավասարապես օգտվելու իրավունքը և տեղեկույթի մատչելիությունն ապահովելու նպատակով մշակվել և իրականացվում են համատեղ ծրագրեր, որոնք կապահովեն ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով համալրման մշտական գործընթացը և նրանց մշակույթը բացահայտող, ներկայացնող ու ճանաչումն ապահովող բազմաբնույթ միջոցառումների կազմակերպումը: Ստեղծել բոլոր անհրաժեշտ նախապայմանները՝ ազատորեն տարածելու ազգային ավանդույթների և կենցաղի մասին տեղեկատվությունը: Ապահովել ինքնադրսևորման համար հավելյալ հնարավորություններ: **2. Կարգավորման առարկան** Որոշման ընդունման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի զարգացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծման գործընթացով, Հայաստանի Հանրապետության ազգային փոքրամասնությունների լեզվի, մշակույթի, ավանդույթների պահպանմամբ, մշակութային դրսևորման քաղաքականության ապահովմամբ: **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Հայաստանում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների լեզվի և մշակույթի պահպանում, նրանց ինտեգրում հանրապետության բնակչության մշակութային և հասարակական կյանքում, մշակութային բազմազանության դրսևորման ապահովում, ինչպես նաև ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի փոխճանաչում, մշակութային համագործակցության ամրապնդում, ազգային փոքրամասնությունների մայրենի լեզվով տեղեկույթի մատչելիություն

1	2
57.	**Հայ արվեստը միջազգային ասպարեզում ըստ արժանվույն գնահատվելու հնարավորության և համաշխարհային մշակութային գործընթացներին ակտիվ մասնակցության պայմանների ստեղծումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Արտերկրում հայ մշակույթի հարուստ ավանդույթների և ժամանակակից արվեստի ներկապնակն ըստ արժանվույն ներկայացնելը և հանրահռչակելը՝ իր բոլոր դրսևորումներով: Հայ մշակույթի մասին միջազգային հասարակական կարծիքի ձևավորումը և միջազգային մշակութային կյանքի անքակտելի բաղկացուցիչ մասը դարձնելը **1.1. Ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հայաստանում գործում են արհեստավարժ համայնքային և պետական թատերախմբեր, ինքնուրույն գործող պետական համերգային կազմակերպություններ, պետական և մասնավոր մշակութային արտադրությամբ զբաղվող կազմակերպություններ, որոնք վարում են հայ և համաշխարհային մշակույթի բարձրարժեք նմուշներ ներառող լուրջ ծրագրային քաղաքականություն, ինչը հնարավորություն է ստեղծում մրցունակ լինելու միջազգային ասպարեզում: 2012-ին Հայաստանը մասնակցել է 50-ից ավելի միջազգային նախագծերի, փառատոների, մրցույթների, վարպետության դասընթացների, ցուցահանդեսների, գիտաժողովների, կլոր սեղանների՝ ամերիկյան մայր ցամաքի երկրներում, Եվրոպայում, Ասիայում: Տարեցտարի ավելանում են համագործակցության ծրագրերը և առաջարկները, ինչպես նաև առավել հեղինակավոր ծրագրերին մասնակցության հայտերը, որի համար չկան համարժեք ֆինանսական հատկացումներ, ինչը խոչընդոտում է Հայաստանի մշակութային դաշտը լիարժեք ներկայացնելուն: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Միջազգային մշակութային դաշտի առավել հանգամանալի ուսումնասիրումը և մշակույթի ոլոտի մենեջմենթի մասնագետների պատրաստումը **2. Կարգավորման առարկան** Միջազգային մշակութային դաշտի առավել հանգամանալի ուսումնասիրումը և մշակույթի ոլոտի մենեջմենթի մասնագետների պատրաստումը **3. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Միջազգային փորձի ձեռքբերում, միջազգային ասպարեզում մրցունակ մշակութային արտադրանքի ստեղծում, մշակութային միջազգային հեղինակության ձեռքբերում, միջազգային համագործակցության հեռանկարների ստեղծում, հայ մշակույթի դիրքերի ամրապնդում համաշխարհային արվեստի ասպարեզում
Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	
58.	**Բազմաստիճան կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունն ապահովող ենթակառուցվածքների ներդրումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** ՀՀ կառավարության 2008 թվականի նոյեմբերի 13-ի N 1487-Ն որոշմամբ հաստատվել են կենսաթոշակային բարեփոխումների ծրագիրը և կենսաթոշակային բարեփոխումների իրականացումն ապահովող միջոցառումների ժամանակացույցը, որոնց իրականացումը կրում է

1	2
	շարունակական բնույթ, այն բխում է նաև ՀՀ կառավարության 2012 թ. հունիսի 18-ի «Հայաստանի Հանպապետության կառավարության ծրագրի մասին» N 730-Ա որոշման հավելվածի 3.2.1-ին կետի 6-րդ ենթակետի պահանջներից: **2. Դերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** 2012 թվականին շարունակական բնույթ կկրեն կենսաթոշակային բարեփոխումների համար իրականացվող աշխատանքները: Մասնավորապես, ի կատարումն ՀՀ կառավարության 2008 թվականի նոյեմբերի 13-ի N 1487-Ն որոշման և ՀՀ վարչապետի 2011 թվականի փետրվարի 16-ի N 113-Ա որոշման, կմշակվեն և կհաստատվեն բազմաստիճան կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունն ապահովող՝ ՀՀ կառավարության 21 որոշման նախագիծ և գերատեսչական 2 իրավական ակտ: Ի կատարումն ՀՀ կենտրոնական բանկի, ՀՀ ֆինանսների նախարարության, eCSD Expert AS-ի և «Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիա» ԲԲԸ-ի միջև 2011 թվականի ապրիլի 14-ին կնքված պայմանագրի՝ աշխատանքներ կիրականացվեն կենսաթոշակային հաշիվների վարումն ապահովող տեղեկատվական համակարգի հիմնական բաղադրիչների մշակման ու ներդրման համար, որի շրջանակներում համակարգը կփորձարկվի արդեն 2013 թվականին: 2012 թվականին, ի կատարումն ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի և «ԱՅՅՈՒՆԵԹՎՈՐՔՍ» ՍՊԸ-ի միջև 2011 թվականի սեպտեմբերի 23-ին կնքված պայմանագրի, կմշակվի, կփորձարկվի և կներդրվի եկամտային հարկի և կուտակային վճարի անձնա-վորված հաշվառման համակարգը՝ հաշվի առնելով ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հուլիսի 30-ի N 25 արձանագրային որոշումը: Միաժամանակ՝ ավարտին կհասցվի պետական կենսաթոշակային համակարգի տվյալների կենտրոնացված շտեմարանի ներդրումը, ինչպես նաև կմշակվեն և ՀՀ կառավարության հաստատմանը կներկայացվեն՝ 1) պետական կենսաթոշակային համակարգի տվյալների շտեմարան ձևավորելու և վարելու կարգը. 2) պետական կառավարման այլ մարմիններից տվյալներ ստանալու կարգը. 3) անհատական (անձնավորված) հաշվառման տվյալների բազայում և կենսաթոշակառուների հաշվառման տեղեկատվական բազայում ներառված տվյալները պետական կենսաթոշակային համակարգի շտեմարանում ներառելու կարգը: Իրականացված աշխատանքների արդյունքում՝ 1) կմշակվեն և կհաստատվեն բազմաստիճան կենսաթոշակային համակարգի գործունեությունն ապահովող ենթաօրենսդրական և գերատեսչական իրավական ակտեր. 2) կներդրվի և 2013 թվականի սկզբին կփորձարկվի կենսաթոշակային հաշիվների վարումն ապահովող տեղեկատվական համակարգը. 3) կներդրվի եկամտային հարկի և կուտակային վճարի անձնավորված հաշվառման համակարգը, որի շրջանակներում կապահովվեն «Եկամտային հարկի մասին» ՀՀ օրենքի կիրառումը և բոլոր գործատուների կողմից էլեկտրոնային հաշվետվություններ ներկայացնելը. 4) կներդրվի և կկիրարկվի պետական կենսաթոշակային համակարգի տվյալների կենտրոնացված շտեմարանը:
59.	**Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման համակարգի ներդրման իրավական, տեխնիկատնտեսական հիմքերի ստեղծումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)**

1	2
	ՀՀ կառավարության 2012 թ. հունիսի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» N 730-Ա որոշման հավելվածի «3.2.1. Սոցիալական քաղաքականությունը» բաժնում ՀՀ կառավարության քաղաքականության հիմնական ուղղություններից մեկը նախատեսվել է սոցիալական ծառայությունների տրամադրման ինտեգրված համակարգի ստեղծումը, որի նպատակն է կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված անձանց (ընտանիքներին), ըստ կարիքի, դրան համարժեք սոցիալական համալիր ծառայությունների տրամադրումը՝ մեկ պատուհանի սկզբունքի միջոցով: **2. Դերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** 1) համայնքի սոցիալական կարիքների գնահատման, դրա հիման վրա տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակման մեթոդական ուղեցույցը հաստատող ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարի ու ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի համատեղ հրամանի առկայություն Մշակված մեթոդական ուղեցույցը համայնքի ղեկավարին տրամադրելու է տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակման և դրանց իրականացման գործիք՝ կամավոր լիազորությունների շրջանակներում: Նպատակային, հասցեական և գրագետ սոցիալական ծրագրեր մշակելու և իրականացնելու համար ՏԻՄ-ի ղեկավարը պետք է կարողանա ճիշտ գնահատել համայնքի սոցիալական կարիքները և դրանց համարժեք սոցիալական ծառայությունների տրամադրմամբ հնարավորինս լուծի դրանք: Այդ ծրագրերով նախատեսված սոցիալական ծառայությունները տրամադրվելու են ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի միջոցով. 2) ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տեխնիկական և գույքային վերազինման, վերանորոգման աշխատանքների շարունակականության ապահովում (մեկ պատուհանի սկզբունքի կիրառում): 2011 թվականից ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը, Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ, սոցիալական պաշտպանության վարչարարության ծրագրի շրջանակներում սկսել է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տեխնիկական և գույքային վերազինման, վերանորոգման աշխատանքները, որոնք նախատեսվում է ավարտել 2013 թվականին: 2012 թ. նախատեսվում է գործարկել ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների առնվազն 10 կենտրոն:
60.	**Հայաստանի Հանրապետությունում երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային ծրագրի մշակումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանի Հանրապետությունում երեխաների սոցիալական պաշտպանության ոլորտի գործունեության հիմնական նպատակը կյանքի դժվարին իրավիճակում գտնվող երեխաների կյանքի որակի բարելավումն է: Երեխաների իրավունքների պաշտպանության ազգային ծրագրի մշակումը պայմանավորված է երեխաների իրավունքների պաշտպանության քաղաքականության մեջ նոր մոտեցումների ներդրման և երեխաների պաշտպանության համակարգի հզորացման անհրաժեշտությամբ: Նախատեսվում է մշակել առաջիկա տարիների ընթացքում երեխաների իրավունքների պաշտպանության քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և ունենալ դրա իրականացման մոնիթորինգի կայուն ինստիտուցիոնալ մեխանիզմ: Երեխաների պաշտպանության ոլորտի բարեփոխումների քաղաքականությունը բխում է նաև 2012 թ. ՀՀ կառավարության 2012 թ. հունիսի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» N 730-Ա որոշման հավելվածի 1-ին

1	2
	գլխի 2-րդ գերակայության 2-րդ ենթակետի պահանջներից: **2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղվող քայլերի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է մշակել առաջիկա տարիների ընթացքում երեխաների իրավունքների պաշտպանության քաղաքականության հիմնական ուղղությունները, ընդլայնել Երեխաների պաշտպանության ազգային հանձնաժողովի լիազորությունները և հստակեցնել գործառույթները, ստեղծել երեխաների իրավունքների իրականացման լրացուցիչ երաշխիքներ, ինչպես նաև երեխաների իրավունքների ու շահերի պաշտպանության մարմինների գործունեության վերահսկման հստակ մեխանիզմներ:
Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարություն	
61.	**Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալների երկնիշ աճի ապահովումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից հետո համաշխարհային տնտեսությունում և, մասնավորապես, Հայաստանում տնտեսության կայուն աճի և զարգացման առնչությամբ ձևավորվեցին նոր պատկերացումներ: Տնտեսության դիվերսիֆիկացիայի մակարդակի բարձրացումը և արտահանելի հատվածի ընդլայնումը նպատակային արդյունաբերական քաղաքականության միջոցով պետք է լինի տնտեսության խոցելիության աստիճանի կրճատման և մրցունակության բարձրացման հիմնական գործիքը: Այս պայմաններում պետությունը, բացի ընդհանուր միջավայրային պատասխանատուից, ստանձնում է նաև ակտիվ աջակցողի դերը, ինչը հստակ հռչակված է ՀՀ կառավարության ծրագրով: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հաղթահարելով համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքները՝ ՀՀ տնտեսության արդյունաբերական ոլորտը ցուցաբերում է կայուն աճի միտումներ: Այնուամենայնիվ, ամբողջ արդյունաբերության մեջ հատկապես մշակող արդյունաբերությունն ընդլայնման մեծ ներուժ ունի, ինչի բացահայտումն ու լիարժեք օգտագործումը պահանջում է ոլորտային (ճյուղային) քաղաքականությունների հետևողական իրագործում հիմնված Հայաստանի Հանրապետությունում արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարության վրա: Վերջինիս իրագործման ուղղությամբ տեսանելի առաջընթաց է գրանցվել: Ռազմավարության իրագործմանն ուղղված մեկնարկային փուլի շրջանակներում ՀՀ վարչապետի 2012թ. փետրվարի 29-ի N 178-Ա որոշմամբ ստեղծվել է ՀՀ վարչապետին կից արդյունաբերական խորհուրդը: Ոլորտային ռազմավարությունների գործողությունների ծրագրերը պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության շրջանակներում մշակելու նպատակով ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2012 թ. փետրվարի 7-ի N 109-Ա հրամանով ստեղծվել են կոնյակագործության և ճշգրիտ ճարտարագիտության, դեղագործության և բիոտեխնոլոգիաների ոլորտային խորհուրդներ: Հաստատվել է դեղագործության և բիոտեխնոլոգիաների ոլորտային ռազմավարության իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագիրը: Կոնյակագործության ոլորտային ռազմավարության իրականացումն ապահովող գործողությունների մշակված ծրագիրը ներկայացվել է կոնյակագործության ոլորտային խորհրդի անդամներին:

1	2
	Արդյունաբերության ոլորտի կայուն և հարատև աճի ապահովման տեսանկյունից կարևորվում է Հայաստանի Հանրապետությունում արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարության հետևողական իրագործումը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Հայաստանի արդյունաբերական ոլորտում դրսևորվող աճի միտումներն ամրապնդելու և դրանք արտահանմանն ուղղված զարգացած արդյունաբերության փոխակերպելու նպատակով հատկապես կարևորվում է Հայաստանի Հանրապետությունում արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության հետագա իրագործումը: Այս փուլում վերջինս կդրսևորվի, մասնավորապես՝ 1) մեկնարկային փուլի համար ընտրված ոլորտային ռազմավարությունների իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրի հաստատման, արդյունաբերության թիրախավորված նոր ոլորտների՝ գինեգործության և ոսկեգործության համար ռազմավարությունների ու գործողությունների ծրագրերի մշակման և հաստատման գործողություններով. 2) մասնավորի հետ համագործակցության որդեգրված սկզբունքով արդյունաբերական ոլորտային քաղաքականությունների իրականացման նպատակով նոր ոլորտների մասով պետություն-մասնավոր հատված հարթակների ձևավորմամբ. 3) մասնավոր հատվածին պետական աջակցության գործիքակազմի կիրառմամբ, այդ թվում՝ խոշոր ներդրումային ծրագրերի համար արտոնությունների սահմանման գործընթացի կազմակերպմամբ: **2. Կարգավորման առարկան** Հանրապետության արդյունաբերական արտադրանքի ծավալների մեծացում՝ ոլորտային ռազմավարությունների հետևողական իրագործման և մասնավոր հատվածին իրական աջակցության մեխանիզմների արդյունավետ գործարկման միջոցով **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Քաղաքականության իրականացման արդյունքում ակնկալվում է արդյունաբերական արտադրանքի ծավալների երկնիշ աճի ապահովում դիվերսիֆիկացված արտահանելի հատվածով ու հայկական բարձր մրցունակություն ունեցող ապրանքներով:

1	2
62.	**Ներմուծման աճի տեմպի նկատմամբ արտահանման առաջանցիկ աճի ապահովումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Միջնաժամկետ զարգացման սցենարում տնտեսական աճի նպատակադրումից անցումը կայուն զարգացման հայեցակարգի պահանջում է համապատասխան տնտեսական կոնյունկտուրա, որում ներքին շուկայի սահմանափակումների ու արտաքին մարտահրավերների հավանական բացասական ներգործությունը զարգացման ուրվագծի ու արդյունքների վրա հասցվեն նվազագույնի և դառնան առավելագույնս կառավարելի: Այս համատեքստում արտահանման կողմնորոշումը կազմում է տնտեսական քաղաքականության առանձին ուղղությունների հենքը: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից հետո տնտեսական աճի դրական տեմպերի վերականգնման ֆոնի վրա դեռևս խնդիր է անհաշվեկշռվածությունը տնտեսության արտաքին հատվածում: Չնայած համախառն ներքին արդյունքի նկատմամբ ընթացիկ հաշվի պակասուրդի նվազման միտում է նկատվում, այդուհանդերձ, դրա հիմնական աղբյուրը մնում են մասնավոր փոխանցումներն ու արտահանման կառուցվածքում գերակշռող մասնաբաժին ունեցող մետաղների համաշխարհային գների աճը: Միևնույն ժամանակ, հետճգնաժամային ժամանակահատվածում ապրանքների և ծառայությունների արտահանման աճի տեմպը շարունակում է գերազանցել ներմուծման ծավալների աճը: Տնտեսական կայուն զարգացման հիմքերի երաշխավորման տեսակետից կարևոր է արտաքին անհաշվեկշռվածությունների հասցեագրումը՝ պակասուրդի կրճատման գործում մեծացնելով բարձր արտադրողական ու մրցունակ ապրանքների ու ծառայությունների արտահանման և օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների դերակատարումը: Ներքին սահմանափակումների հասցեագրումը ենթադրում է նախ և առաջ ապրանքների և ծառայությունների դիվերսիֆիկացում: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Արտահանման խրախուսման քաղաքականությունը ենթադրում է հետևյալ ուղղություններով հետևողական գործողություններ՝ 1) միջազգային տնտեսական համագործակցության և արտաքին արդյունավետ շուկաներ մուտքի ապահովման համար անհրաժեշտ իրավապայմանագրային դաշտի կատարելագործում. 2) արտահանման աջակցող կառույցների՝ որոշումների կայացման գործընթացներում ներգրավում երկխոսության միասնական հարթակների ձևավորման միջոցով. 3) ազատ տնտեսական գոտու ձևավորում. 4) Հայաստան այցելող զբոսաշրջիկների թվի ավելացում՝ ենթակառուցվածքների զարգացման, հայկական զբոսաշրջության մրցունակության բարձրացման և զբոսաշրջային արդյունքի դիվերսիֆիկացման միջոցով:

1	2
	2. Կարգավորման առարկան Արտահանման առաջանցիկ աճի ապահովման քաղաքականությունը նպատակադրում է նպաստավոր միջավայրի ձևավորումը (այդ թվում՝ իրավապայմանագրային), ժամանակակից ենթակառուցվածքներով ապահովումը, աջակցող կառույցների կարողությունների ընդլայնումը, ներդրումների ներգրավման և տեխնոլոգիաների փոխանցման համար անհրաժեշտ ժամանակակից մոտեցումների կիրառումը: **3. Ակնկալվող արդյունքը** Խնդրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է ապահովել արտահանման ծավալների աճ՝ ներմուծման աճից առաջանցիկ տեմպերով՝ ինչպես արտահանման անվանացանկի, այնպես էլ՝ աշխարհագրության ընդլայնման միջոցով:
63.	**Համաշխարհային բանկի խմբի «Գործարարությամբ զբաղվելը» (Doing Business) վարկանիշային դասակարգման սանդղակում Հայաստանի դիրքի շարունակական բարելավումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Տնտեսության զարգացման կարևորագույն նախապայմանը երկրում գործարարության զարգացումն է: Հայաստանը տարածաշրջանում բիզնեսի վարման տեսանկյունից առավել բարենպաստ երկիր դարձնելու նպատակով պետք է առանձնահատուկ շեշտ դնել գործարար միջավայրի լայնամասշտաբ բարեփոխումները շարունակելու վրա: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի և Համաշխարհային բանկի կողմից 2011 թվականի հոկտեմբերի 20-ին հրապարակված «Գործարարությամբ զբաղվելը 2012. գործարարությունն ավելի թափանցիկ աշխարհում» զեկույցի տվյալներով 2010 թվականի հունիսից մինչև 2011 թվականի մայիսն ընկած ժամանակահատվածում Հայաստանն իրականացրել է կանոնակարգման և ինստիտուցիոնալ դաշտի հինգ բարեփոխում ամենաշատը տարածաշրջանում և աշխարհում: Արդյունքում երկրի վարկանիշը բարելավվել է 6 կետով՝ զբաղեցնելով վարկանիշային սանդղակի 55-րդ տեղը: Այդուհանդերձ, գործարարությանն առնչվող ընթացակարգերն իրենց պարզությամբ և թափանցիկությամբ դեռևս բարելավման տեղ ունեն, հատկապես՝ կապված հարկային, մաքսային և արդարադատության բնագավառներին առնչվող առանձին կարգավորումների հետ: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առկա խնդիրների լուծման նպատակով առաջարկվում է շարունակել Գործարար միջավայրի բարելավման միջոցառումների ծրագրի

1	2
	իրականացումը և հաջորդ տարվա համար բարեփոխումների շարունակականությունն ապահովելու նպատակով իրավական հիմքերի ձևավորումը: **2. Կարգավորման առարկան** Աշխատանքներ կիրականացվեն «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման համար հիմք հանդիսացող բոլոր բաղադրիչների բարելավման ուղղությամբ: **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Գործարարությամբ զբաղվելու համար բարենպաստ միջավայրի առկայություն, մասնավորապես, Համաշխարհային բանկի և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի կողմից հրապարակվող «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման մեջ Հայաստանի դիրքի բարելավում
Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարություն	
64.	**Մարդու իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ պաշտպանության ու իրականացման նպատակով դատական իշխանության, քրեակատարողական ծառայության գործունեության և նոտարական համակարգի գործունեության արդյունավետության բարձրացումը** **Օրենսդրության վերլուծություն** **Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հայաստանի Հանրապետությունում ներկայումս որոշակի խնդիրներ են առաջանում՝ իրավունքների դատական պաշտպանության մատչելիության, դատական իշխանության թափանցիկության ապահովման և ներկա օրենսդրությամբ համապատասխան հարաբերությունների ոչ համապարփակ կարգավորման տեսանկյունից: Մասնավորապես, խնդիրներ են առաջանում հասարակության կողմից դատարանների նկատմամբ վստահության ցածր մակարդակի, դատարանների կողմից գործերի առավել արագ քննության ընթացակարգերի բացակայության, դատական ակտերի անկանխատեսելիության պատճառով: **Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Մարդու իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ պաշտպանության և իրականացման նպատակով դատական իշխանության գործունեության արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված անհրաժեշտ քայլերն են՝ 1) դատարանների նկատմամբ վստահության աճը. 2) դատարանների կողմից առավել արագ քննության մեխանիզմների ներդրումը. 3) իրավունքների դատական պաշտպանության մատչելիության բարձրացման արդյունավետ լուծումների սահմանումը. 4) դատական ակտերի կանխատեսելիության բարձրացումը. 5) դատական իշխանության թափանցիկության բարձրացումը: Բացի նշված լուծումներից, մարդու իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ պաշտպանության ու իրականացման նպատակով դատական իշխանության գործունեության արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված անհրաժեշտ քայլ կհանդիսանան նաև դատավորների և

1	2
	դատախազների վերապատրաստումը, ինչպես նաև թեկնածուների պատրաստման գործընթացի արդյունավետության բարձրացումը: **Ակնկալվող արդյունքը** Անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի առավել արդյունավետ ապահովել մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունն ու իրականացումը: **Քրեակատարողական ծառայության գործունեության արդյունավետության բարձրացումը** **Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս որոշակի խնդիրներ են առաջանում ազատազրկման ձևով պատիժը կրող անձանց զբաղվածության, քրեակատարողական հիմնարկներում հանցագործությունների առկա թվի, քրեակատարողական հիմնարկներում մահացության դեպքերի առկա թվի, վարակիչ հիվանդություն ունեցող անձանց թվի, ազատազրկման ձևով պատիժը կրող անձանց՝ ուսումնական և մասնագիտական ծրագրերում ներգրավվածության, դատապարտված անձանց՝ հանրային աշխատանքներում ընդգրկվածության և պատժից ազատելու ինստիտուտների արդյունավետության ու կանխատեսելիության աստիճանի ներկա մակարդակի առումով: Այս խնդիրների կարգավորման համար անհրաժեշտ են օրենսդրական մի շարք կարգավորումներ: **Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Մարդու իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ պաշտպանության ու իրականացման նպատակով քրեակատարողական ծառայության գործունեության արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված անհրաժեշտ քայլերն են՝ 1) ազատազրկման ձևով պատիժը կրող անձանց զբաղվածության աճին նպաստող միջոցների ձեռնարկումը. 2) քրեակատարողական հիմնարկներում հանցագործությունների թվի նվազեցումը. 3) քրեակատարողական հիմնարկներում մահացության դեպքերի նվազեցումը. 4) վարակիչ հիվանդություն ունեցող անձանց թվի կրճատումը. 5) ազատազրկման ձևով պատիժը կրող անձանց՝ ուսումնական և մասնագիտական ծրագրերում ներգրավվածության աճին նպաստող միջոցառումների իրականացումը. 6) դատապարտված անձանց՝ հանրային աշխատանքներում ընդգրկվածության ավելացումը. 7) պատժից ազատելու ինստիտուտների արդյունավետության և կանխատեսելիության աստիճանի բարձրացումը: **Ակնկալվող արդյունքը** Անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի առավել արդյունավետ ապահովել մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունն ու իրականացումը՝ քրեակատարողական ծառայության գործունեության արդյունավետության բարձրացման լույսի ներքո: **Նոտարական համակարգի գործունեության արդյունավետության բարձրացումը** **Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս անհրաժեշտություն է առաջացել միջոցներ ձեռնարկելու տակավին վերջերս ներդրված նոտարի կողմից մեկ պատուհանի

1	2
	սկզբունքի հետ կապված հարաբերությունների առավել արդյունավետ կարգավորման, նոտարական գործարքների բողոքարկման և նոտարների շրջանում էլեկտրոնային միջոցների ու ինտերնետի կիրառման հետ կապված հարաբերությունների կարգավորման առումով: Այս ոլորտում առաջացող խնդիրները հիմնականում կապված են նոտարական գործարքների բողոքարկման թվի, նոտարների շրջանում էլեկտրոնային միջոցների և ինտերնետի կիրառման ցածր մակարդակի հետ, որը բավական բարդացնում է նոտարների կողմից ժամանակի արդյունավետ կառավարումը: **Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Անհրաժեշտ օրենսդրական փոփոխությունների և գործնական միջոցառումների իրականացմանն ուղղված անհրաժեշտ քայլերն են՝ 1) նոտարի կողմից մեկ պատուհանի սկզբունքով մատուցվող ծառայությունների թվի մասնաբաժնի աճին նպաստող միջոցների ձեռնարկումը. 2) նոտարական գործարքների բողոքարկման (վիճարկման) տոկոսի նվազեցումը. 3) նոտարների շրջանում էլեկտրոնային միջոցների և ինտերնետի կիրառման ավելացումը: **Ակնկալվող արդյունքը** Անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի առավել արդյունավետ ապահովել մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունն ու իրականացումը՝ նոտարական համակարգի գործունեության արդյունավետության բարձրացման լույսի ներքո:
65.	**Վարչական արդարադատության և վարչական վարույթի արդյունավետության բարձրացումը** **Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի՝ վարչական մարմինը ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից վարչական ակտի հիման վրա որոշակի դրամական գումարներ բռնագանձելու պահանջով կարող է դիմել վարչական դատարան՝ վճարման կարգադրություն արձակելու կամ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից բռնագանձում իրականացնելու պահանջներով: Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 31-րդ հոդվածը, երաշխավորելով յուրաքանչյուր անձի սեփականության իրավունքը, այնուամենայնիվ, վերջինիս վրա դնում է պարտականություն՝ զերծ մնալ սեփականության իրավունքի այնպիսի իրականացումից, որի արդյունքում վնաս կպատճառվի շրջակա միջավայրին, կխախտվեն այլ անձանց, հանրության և պետության իրավունքներն ու օրինական շահերը: Մինչդեռ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 45-րդ հոդվածը, ուղղակիորեն ամրագրելով յուրաքանչյուր անձի պարտականությունը՝ օրենքով սահմանված կարգով և չափով մուծել հարկեր, տուրքեր, կատարել այլ պարտադիր վճարումներ, ըստ էության, պետության և հանրության համար ամրագրել է հարկեր, տուրքեր կամ այլ պարտադիր վճարներ պահանջելու իրավասություն: Հետևաբար, անձի սեփականության իրավունքի պաշտպանության և պետության ու հանրության՝ հարկեր, տուրքեր կամ այլ պարտադիր վճարներ գանձելու իրավունքի միջև առկա է ֆունկցիոնալ կապ, այն է՝ պետությունն ապահովում և երաշխավորում է յուրաքանչյուր անձի սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը՝ վերջիններիս կողմից, ի թիվս այլ սահմանադրական պարտականությունների, հատկապես՝ նաև հարկերի,

1	2
	տուրքերի և այլ պարտադիր վճարների կատարման դիմաց: Ուստի, նշված իրավահարաբերության կողմերի միջև առաջացած տարաձայնությունների առկայության դեպքում միայն խնդիրը պետք է լուծվի դատական կարգով: Մինչդեռ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության գործող օրենսգիրքը Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 31-րդ հոդվածի ոչ համարժեք մեկնաբանման արդյունքում վարչական դատարանի իրավասությանն է վերապահել վճարման կարգադրություններ արձակելու կամ վարչական դատարանին բռնագանձման պահանջներ ներկայացնելու վերաբերյալ գործերի վարույթը՝ այդ իմաստով վարչական դատարանի վրա փաստացի դնելով վարչական մարմնի գործառույթ: Բացի դրանից, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 31-րդ հոդվածով նախատեսված սեփականության իրավունքից զրկելը կարող է հանդիսանալ իրավունքի սահմանափակման ամենախիստ միջոցը, որն ինքնըստինքյան պետք է կիրառվի դատարանի կողմից՝ որպես իրավաբանական պատասխանատվության ապահովման միջոց: Մինչդեռ նախքան սեփականության իրավունքից զրկելը՝ անձանց կողմից՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված պարտականությունների չկատարումը, նախ և առաջ, պետք է հանգեցներ իրավունքի ավելի մեղմ սահմանափակումների, որոնք պետք է իրականացվեին վարչական մարմինների կողմից: Հետևաբար, անհրաժեշտ է օրենսգրքից հանել վճարման կարգադրություն արձակելու գործերի և վարչական մարմնի դիմումով բռնագանձման վարույթները՝ փոխարենը սահմանելով բողոքարկման ոչ ենթակա վարչական ակտերի հիման վրա դրամական պահանջները հարկադիր կատարման ներկայացնելու վարչական ընթացակարգեր: Միաժամանակ, Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի 65-րդ հոդվածի համաձայն, հայցվորը կարող է պահանջել ամբողջությամբ կամ մասամբ վերացնել կամ փոփոխել միջամտող վարչական ակտը, իսկ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 52-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական ակտերը լինում են բարենպաստ, միջամտող կամ զուգորդվող: Վերջինը պարունակում է անձի համար ինչպես բարենպաստ, այնպես էլ՝ միջամտող դրույթներ: Ուստի, անհրաժեշտ է հստակեցնել, որ հայցվորը կարող է վիճարկել ոչ միայն միջամտող վարչական ակտը, այլ նաև զուգորդվող վարչական ակտի միջամտող դրույթները: **Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Անհրաժեշտ փոփոխություններ կատարել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքում և «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում, որոնք ուղղված կլինեն՝ 1) վճարման կարգադրություն արձակելու վերաբերյալ գործերի, ինչպես նաև վարչական մարմնի դիմումով բռնագանձման վարույթների՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքից հանելուն. 2) զուգորդվող վարչական ակտի հասցեատիրոջ կողմից այդ ակտի միջամտող դրույթները վիճարկելու հնարավորության ապահովմանը: **Ակնկալվող արդյունքը** Անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման արդյունքում հնարավոր կլինի առավել արդյունավետ ապահովել վարչական արդարադատության ու վարչական վարույթի արդյունավետության բարձրացման և համապատասխան բնագավառում մարդու իրավունքների ու ազատությունների առավել արդյունավետ պաշտպանությունը և իրականացումը:
Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարություն	
66.	**Ռազմական կրթության չափանիշների ներդրումը** Գերակա խնդրի կատարումը պայմանավորված է պաշտպանության ոլորտի բարեփոխումների շրջանակներում ռազմական կրթության

1	2
	որակապես նոր համակարգի ներդրման անհրաժեշտությամբ, որի նպատակն է ունենալ արդի միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան ռազմական կրթության համակարգ, վերանայել ՀՀ ռազմաուսումնական հաստատությունների կարգավիճակը և ռազմական կրթության ուսուցման գերակայությունները: Գերակա խնդրի կատարումն սկսվել է 2011 թվականից, 2012 թվականի համար նախատեսվում են ռազմական կրության հայեցակարգից բխող միջոցառումների, դրանցից բխող մարտավարական, օպերատիվ-մարտավարական գիտելիքների և կարողությունների ձևավորմանն ուղղված կրթության կազմակերպման, սպայական ու պայմանագրային սերժանտական դասընթացների իրականացում, ռազմաուսումնական հաստատությունների կարգավիճակի հստակեցման նպատակով օրենսդրական փոփոխությունների կատարում:
67.	**Ռազմաարդյունաբերական համալիրի զարգացման պետական ծրագրի մշակումը և այն ՀՀ կառավարության աշխատակազմ ներկայացնելը** Գերակա խնդրի կատարումը բխում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության հիմնական առաջնահերթություններից մեկը համարվող պետության ռազմական անվտանգության ապահովման նկատառումներից, որի իրականացման գործում վճռորոշ դեր ու նշանակություն ունի պետության ռազմական արդյունաբերության համակարգը: Ռազմաարդյունաբերության զարգացվածության աստիճանով են նաև մեծապես պայմանավորված Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանական ներուժն ու տարածաշրջանային և միջազգային զարգացումներում նրա կողմից իրականացվող քաղաքականության ազդեցիկությունն ու կշիռը: Ռազմաարդյունաբերության վերածումը տնտեսության կարևորագույն և առաջատար ոլորտներից մեկի, լայն հնարավորություններ կընձեռի գիտելիքահենք և ժամանակակից արտադրությունների ստեղծման, ինչպես նաև տարածաշրջանային և միջազգային տնտեսական գործընթացներին ինտեգրման համար: Գերակա խնդրի կատարմանն ուղղված քայլերն են լինելու սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի, ռազմատեխնիկական ունեցվածքի արտադրության, արդիականացման ու նորոգման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության արդյունաբերության և գիտատեխնիկական ոլորտի կազմակերպությունների ու մարդկային ներուժի առավելագույն օգտագործումը, ռազմական դրության ժամանակաշրջանում արդյունաբերության ոլորտի զորահավաքային ծավալման առաջադրանքների նախատեսման իրական հնարավորությունների ուսումնասիրումը, նյութատեխնիկական և մտավոր կարողությունների կենտրոնացումն ու դրանց արդյունավետ կառավարումը ռազմական անվտանգության ապահովման առանցքային խնդիրների լուծման գործընթացում:
Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն	
68.	**ՀՀ Նախագահի սահմանած արտաքին քաղաքական ուղենիշների և Հայաստանի ազգային անվտանգության ռազմավարության հիմնադրույթների իրականացման աշխատանքները** Մեր տարածաշրջանում դեռևս առկա են չկարգավորված հակամարտություններ, տարաձայնություններ, պահպանվում է բաժանարար գծերի խորացման միտումը, ձևավորված չեն կայունության, անվտանգության, հաղորդակցության ուղիների ու տնտեսական համագործակցության համընդհանուր և միասնական համակարգեր: Հայաստանի և ընդհանրապես տարածաշրջանի անվտանգությունն ու կայուն զարգացումը գլխավորապես պայմանավորված են հարևան երկրների հետ և նրանց միջև հարաբերություններով, ինչպես նաև մեր տարածաշրջանի վրա անմիջական և ոչ անմիջական միջազգային ազդեցություններով ու զարգացումներով: ՀՀ Նախագահի սահմանած արտաքին քաղաքական ուղենիշների և Հայաստանի ազգային անվտանգության ռազմավարության արտաքին քաղաքական խնդիրների լուծմանն ուղղված քայլերի հիմնական նպատակներն են երկրի արտաքին անվտանգության ապահովումը,

1	2
	տարածաշրջանում կայունության հաստատումը, լարվածության օջախների հնարավոր բռնկումների կանխարգելումը, ԼՂ-ի խնդրի խաղաղ կարգավորումը, հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչումը: Տարածաշրջանում համագործակցության միջավայրի և անվտանգության համակարգի ձևավորման, հարևան պետությունների միջև կառուցողական հարաբերությունների և փոխվստահության հաստատման, տարածաշրջանում ազդեցություն ունեցող ուժերի հետ փոխշահավետ հարաբերությունների կառուցման արդյունքում կապահովվեն Հայաստանի հետագա զարգացման համար անհրաժեշտ արտաքին բարենպաստ պայմաններ ու երաշխիքներ:
69.	**Եվրոպական ուղղության խորացումը** ՀՀ Նախագահի սահմանած արտաքին քաղաքական ուղենիշներով և Հայաստանի ազգային անվտանգության ռազմավարությամբ հաստատված՝ եվրոպական կառույցների, առաջին հերթին ԵՄ-ի և նրա անդամ երկրների հետ հարաբերությունների զարգացմանն ու ամրապնդմանն ուղղված արտաքին քաղաքական առաջնային ուղղություններով 2012 թ. աշխատանքներն իրականացվելու են համաձայն՝ 1) ՀՀ Նախագահի 2010 թ. հուլիսի 15-ի ՆԿ-115-Ա կարգադրության՝ ՀՀ-ի և ԵՄ-ի միջև Ասոցացման համաձայնագրի շուրջ բանակցությունների վարման համար պատասխանատու թիմ և ոլորտային աշխատանքային խմբեր ստեղծելու մասին. 2) ՀՀ Նախագահի կողմից 2011 թ. հունիսին Եվրոպական հանձնաժողովի նախագահ Ժ. Բառոզուին ներկայացված՝ Հայաստանի Հանրապետությունում Արևելյան գործընկերության շրջանակներում իրականացվող բարեփոխումների խթանման ռազմավարության դրույթների: Նշված ուղղություններով արդյունավետ գործունեությունը նպաստավոր պայմաններ կապահովի ՀՀ կառավարության հիմնական գերակայության՝ կայուն զարգացման ապահովման կարևոր խնդիրների կատարման համար:
70.	**Աջակցությունն արտաքին տնտեսական ոլորտին** Նշված գործողությունների անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության վարած քաղաքականության, որոշումների ու ծրագրերի իրականացման խնդիրներից: ՀՀ տնտեսության հզորացման և արտաքին շուկաներում մրցունակության բարձրացման, ազգային անվտանգության և միջազգային հեղինակության պահպանման նպատակով անհրաժեշտ են համալիր քայլեր՝ տնտեսության կառուցվածքի այժմեականացման, ներուժի բազմապատկման և կայուն զարգացման համար: Այս ուղղությամբ կարևոր է շարունակել հաստատել ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության մասնակցության նոր ձևեր և պատասխանատվության նոր մեխանիզմներ: Քաղաքական օրակարգի հետ միասին ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության կառույցի բոլոր ստորաբաժանումների գործունեությունը պետք է ուղղված լինի ՀՀ տնտեսության համապարփակ զարգացման խնդիրների լուծմանը: ՀՀ դիվանագիտական համակարգի առավել ակտիվ ընդգրկումը ՀՀ տնտեսական զարգացման գործում կնպաստի մեր տնտեսական շահերի ապահովմանը, ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսների արդյունավետ կիրառմանը, փորձի, ժամանակակից տեխնոլոգիաների և հմտությունների ձեռքբերմանը:
71.	**Մարդու իրավունքների ոլորտ. ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների և մոնիթորինգային մարմինների կողմից տրված հանձնարարականների իրականացման ապահովումը** (ՄԱԿ-ի ՄԻԽ-ի համընդհանուր վերանայման գործընթացի շրջանակներում ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների իրականացման ապահովում)

1	2
	Մարդու իրավունքների ոլորտում ՀՀ ստանձնած միջազգային պարտավորությունների և մոնիթորինգային մարմինների կողմից տրված հանձնարարականների իրականացման խնդիրների գերակայությունները թելադրված են միջազգային գործընթացների հետ համահունչ քայլելու, միջազգային ակտիվ ներգրավվման միջոցով երկրի ազգային շահերը պաշտպանելու ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարության դրույթով: Այս գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված 2012 թ. համար նախանշված քայլերի լիարժեք իրականացումը կապահովի Հայաստանի միջազգային բարձր հեղինակությունը, կկանխարգելի միջազգային կառույցների կողմից ՀՀ-ի վերաբերյալ անցանկալի որոշումների ընդունումը, կնպաստի երկրի շահերին առնչվող խնդիրների շուրջ միջազգային կազմակերպությունների կողմից առավել շահեկան դիրքորոշումների ձևավորմանը:
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե	
72.	**Բազային երկրատեղեկատվական համակարգերի ստեղծումը Երևան քաղաքի Կենտրոն վարչական շրջանում** Բազային երկրատեղեկատվական համակարգի ստեղծման աշխատանքներն իրականացվում են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի հունվարի 20-ի «Հայաստանի Հանրապետության երկրատեղեկատվական համակարգի ստեղծման և վարման հայեցակարգը հաստատելու մասին» N 197-Ն որոշմամբ հաստատված հայեցակարգի պահանջներին համապատասխան: 2012 թվականին նախատեսվող աշխատանքի նպատակը Հայաստանի Հանրապետությունում ժամանակակից պահանջները բավարարող բազային երկրատեղեկատվական համակարգի ստեղծումն է Երևան քաղաքի Կենտրոն վարչական շրջանի տարածքի մասին: Այն անհրաժեշտ է Հայաստանի Հանրապետության պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին տնտեսության՝ տարբեր ոլորտների խնդիրների արդյունավետ լուծման, հանրապետության բնական և տնտեսական ռեսուրսների մասին տվյալների (քարտեզագրական և տեքստային) պետական միասնական տեղեկատվական բանկի ստեղծման ու հանրապետության ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության բարձրացման համար:
73.	**WGS-84 (ՎԻ ՋԻ ԷՍ-84) գեոդեզիական կոորդինատային համակարգում մեկ միասնական քարտեզագրական հիմքի ստեղծման աշխատանքները** WGS-84 (Վի Ջի Էս-84) գեոդեզիական կոորդինատային համակարգում մեկ միասնական քարտեզագրական հիմքի ստեղծումն անհրաժեշտ է տնտեսության տարբեր բնագավառների (քաղաքաշինական, բնապահպանական, արդյունաբերության, կադաստրի, տարածքների պլանավորման, գյուղատնտեսական հողերի հաշվառման, հողերի միավորման, հողերի օգտագործման և գոտևորման սխեմաների կազմման, վարչատարածքային միավորների (համայնքների) սահմանների ամրացման, վարչական և տնտեսական գործունեության, մելիորացիայի, երկրաբանական հետախուզական աշխատանքների, անտառատնտեսության և այլն) խնդիրների լուծման, օգտագործողների լայն շրջանակների համար բաց հրատարակման տեղագրական և կադաստրային քարտեզների հասանելիության ապահովման, ինչպես նաև մեկ միասնական քարտեզագրական հիմքի ստեղծման համար: Այդ նպատակով 2009 թվականին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից որպես գերակա խնդիր էր սահմանվել Հայաստանի Հանրապետության պետական մասշտաբային շարքի տեղագրական և կադաստրային քարտեզների տեղափոխումը WGS-84 (Վի Ջի Էս-84) համաշխարհային գեոդեզիական կոորդինատային համակարգ: 2009-2011 թվականներին իրականացվել են Հայաստանի Հանրապետության 4 մարզերի տեղագրական և կադաստրային քարտեզների տեղափոխումը WGS-84 (Վի Ջի Էս-84) համակարգ: 2012 թվականին նախատեսվում է տեղափոխել 2 մարզերինը:

1	2
74.	**Հայաստանի Հանրապետության մասշտաբային շարքի տեղագրական քարտեզների թարմացումը՝ տիեզերալուսանկարահանման աշխատանքների միջոցով** Տեղագրական քարտեզների ստեղծման և թարմացման համար իրականացվող աշխատանքների հիմնական նպատակը երկրի պետական, տարածքային և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, տնտեսության տարբեր ճյուղերի, ինչպես նաև գիտության, կրթության, պաշտպանության և այլ բնագավառների՝ արդիական ու ժամանակակից պահանջներին համապատասխանող տիեզերալուսանկարահանման թարմ տվյալների հիման վրա հայերենով ստեղծված քարտեզագրական նյութերով ապահովումն է, ինչպես նաև տեղագրական քարտեզների և դրանց մասին տեղեկատվական բանկի ստեղծումն ու կառավարումն է: Տեղագրական քարտեզների ստեղծման և թարմացման անհրաժեշտությունն ու առաջնահերթությունը բխում են նաև նրանից, որ Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքը կծածկվի տիեզերալուսանկարների և օդալուսանկարների հիման վրա ստեղծված տեղագրական թվային քարտեզներով, որը հիմք կարող է հանդիսանալ պետական և համայնքային խնդիրների համար մեկ քարտեզագրական հիմքի ստեղծման ու ներդրման համար: Այս աշխատանքները շարունակական են և պետք է իրականացվեն յուրաքանչյուր տարի:
	Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն
75.	**Պետական կառավարման մարմինների և պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից օգտագործվող՝ պետական սեփականություն հանդիսացող տարածքների օպտիմալացումը** ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հունվարի 26-ի N 346-Ն որոշման համաձայն պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին անհատույց օգտագործման իրավունքով ամրացված անշարժ գույքը հանձնվում է ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչությանը: Համաձայն նույն որոշման՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչությունը նշված կազմակերպությունների հետ կնքում է անշարժ գույքի անհատույց և անժամկետ օգտագործման մասին պայմանագիր, սակայն օգտագործման հանձնվող անշարժ գույքն ամբողջությամբ չի օգտագործվում նշված կազմակերպությունների կողմից, մինչդեռ պետական կառավարման մարմինները և պետական ոչ առևտրային այլ կազմակերպություններ ունեն բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ անշարժ գույքի պահանջարկ: Նախատեսվում է իրականացնել պետական կառավարման մարմինների և պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից օգտագործվող՝ պետական սեփականություն հանդիսացող տարածքների ուսումնասիրություն, պետական կառավարման մարմիններին անհրաժեշտ անշարժ գույքի պահանջարկի հստակեցում և, ելնելով ուսումնասիրության արդյունքներից, ներկայացնել դրանց օպտիմալացման, ինչպես նաև օգտագործման վերաբերյալ առաջարկություններ:
76.	**Պետական գույքի օտարման գործարքների թափանցիկության և հրապարակայնության ապահովումը** Պետական գույքի օտարման գործարքների թափանցիկության և հրապարակայնության ապահովման նպատակով նախատեսվում է օտարման ենթակա պետական գույքի վաճառքի համար կազմակերպվող աճուրդներն իրականացնել էլեկտրոնային եղանակով: Պետական գույքի օտարման նպատակով կազմակերպվող աճուրդներն էլետրոնային եղանակով իրականացնելու արդյունքում աճուրդը կլինի առավել թափանցիկ, հրապարակային, հնարավորություն կընձեռի հասարակության առավել լայն զանգվածներին մասնակցելու աճուրդների, ինչը կնպաստի պետական գույքի աճուրդների կայացման աստիճանի բարձրացմանը, ինչպես նաև օտարերկրյա ներդրումների խթանմանը: Աճուրդին մասնակցելու ավելի դյուրին պայմանների առկայությունը կմեծացնի աճուրդներին մասնակցող գնորդների թիվը, ինչը կնպաստի օտարվող պետական գույքի մեկնարկային գնի բարձրացմանը, ՀՀ պետական բյուջե լրացուցիչ գումարների մուտքագրմանը, ինչպես նաև կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանը:

1	2
	Էլեկտրոնային աճուրդների կազմակերպումը պետական գույքի օտարման գործընթացում կտրուկ բարեփոխում է, որը կնպաստի նաև օտարման գործընթացի մասին հասարակության դրական կարծիքի ձևավորմանը:
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանություն	
77.	**Երևան քաղաքի հասարակական վայրերում տեսադիտման սարքավորումների ձեռքբերումը և համակարգի ներդրումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Երևան քաղաքի հասարակական վայրերում տեսադիտման սարքավորումների ձեռքբերման և համակարգի ներդրման գերակա խնդրի իրականացման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հասարակական կարգի պահպանության, հասարակական անվտանգության ապահովման, հասարակական վայրերում հանցագործությունների, վարչական իրավախախտումների հայտնաբերման, կանխման, խափանման և բացահայտման նպատակով օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությամբ: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս Երևան քաղաքի հասարակական կարգի պահպանության ծառայությունը հագեցած չէ ժամանակակից տեխնիկական միջոցներով, մասնավորապես, տեսադիտման սարքավորումներով, որոնցով ավելի դյուրին կդառնա հասարակական վայրերում հանցագործությունների, վարչական իրավախախտումների հայտնաբերման, կանխման, խափանման և բացահայտման գործը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նշված խնդիրը լուծելու համար 2012 թվականին անհրաժեշտ է ձեռք բերել տեսադիտման սարքավորումներ՝ Երևան քաղաքի հասարակական վայրերում տեղադրելու համար: **2. Կարգավորման առարկան** Երևան քաղաքի հասարակական վայրերում տեսադիտման սարքավորումների ձեռքբերման և համակարգի ներդրման գերակա խնդիրը ենթադրում է՝ 2.1. համակարգի ներդրման նպատակով անհրաժեշտ սարքավորումների ձեռքբերում, մասնավորապես՝ (IP, պտտվող, մեծացնող տեսախցիկներ՝ 22 հատ, օպտիկական վերափոխիչներ՝ 44 հատ, օպտիկական վերափոխիչի պահարան՝ 22 հատ, տեսասերվեր՝ 2 լրակազմ, օպտիկամանրաթելային կապուղի՝ 22 հասցեների համար). 2.2. տեսախցիկների տեղադրում Երևան քաղաքի 21 հասցեներում՝ 1) ՀՀ կառավարության շենք (Կառավարական տուն). 2) ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության շենք. 3) «Արմենիա Մարիոթ» հյուրանոց. 4) ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության շենք. 5) Հայաստանի ազգային պատկերասրահ. 6) Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոն (2). 7) Հյուսիսային պողոտայի 4-րդ բարձրահարկ էլիտար շենք.

1	2
	8) Մատենադարան. 9) «Լեռնամետալուրգիայի ինստիտուտ» ՓԲԸ, Կորյունի 14. 10) «Գրանդ Քենդի» հայ-կանադական ՀՁ-ի շենք, Մաշտոցի 54. 11) ՀՀ Նախագահի նստավայր. 12) ՀՀ Ազգային ժողովի շենք. 13) Բաղրամյան-Պոռշյան խաչմերուկ, Բաղրամյան 25. 14) «Մոսկվա» կինոթատրոն» ՍՊԸ-ի շենք. 15) Սախարովի հրապարակ՝ հրշեջ մաս. 16) Գարեգին Նժդեհի հրապարակ՝ ԱԿԲԱ-Կրեդիտ-Ագրիկոլ բանկ, Բագրատունյաց 16/2. 17) Մաշտոցի պողոտայի փակ շուկա. 18) Գրիգոր Լուսավորչի 17 շենք. 19) Երևանի քաղաքապետարան. 20) «Մոսկվայի տուն» մոսկովյան մշակութագործարարական կենտրոն Երևանում. 21) Գ. Սունդուկյանի անվան ազգային ակադեմիական թատրոն: **2.3. Համակարգի շահագործումը** **3. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Երևան քաղաքի հասարակական վայրերի համար տեսադիտման սարքավորումների ձեռքբերման և համակարգը ներդնելու արդյունքում իրավախախտումների հայտնաբերումը, նախականխումը և օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցների ձեռնարկումը կլինի առավել օպերատիվ և արդյունավետ:
78.	**Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի ներդրումը Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի գործարկումը 2012 թվականին ևս ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության կողմից իրականացվելիք գերակա խնդիր է, քանի որ հենց այդ ժամանակահատվածում են նախատեսվում ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության ԱՎ-ի վարչությունում տեղադրել էլեկտրոնային անձնագրերում և նույնականացման քարտերում անհատական տվյալների մուտքագրման (պերսոնալացման) համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցները, ինչպես նաև անձնագրային ծառայությունների անձնակազմի ուսուցումն ու հասարակության լայն հատվածին նոր անձնագրային համակարգի մասին իրավական բավարար տեղեկատվության տրամադրումը: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի ներդրման միջոցառումներն ավարտված չեն. համակարգի գործարկումը հնարավոր կլինի 2012 թվականին՝ անհրաժեշտ նախապայմանների ապահովման պարագայում:

1	2
	1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի գործարկումը 2012 թվականի գերակա խնդիր ճանաչվելու դեպքում կապահովվի համակարգի արդյունավետ գործարկումը: **2. Կարգավորման առարկան** Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի գործարկումը ենթադրում է էլեկտրոնային անձնագրերում և նույնականացման քարտերում անհատական տվյալների մուտքագրման (պերսոնալացման) անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցների տեղադրում՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչությունում, անձնագրային ծառայությունների անձնակազմի ուսուցման ծրագրերի հաստատում և ուսուցման կազմակերպում, ինչպես նաև անձնագրային նոր համակարգի օրենսդրության կիրառման վերաբերյալ իրավական իրազեկում զանգվածային լրատվամիջոցներով: **3. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Հայաստանի Հանրապետությունում կենսաչափական կողմնորոշիչներ պարունակող էլեկտրոնային անձնագրերի և նույնականացման քարտերի համակարգի գործարկումը 2012 թվականի գերակա խնդիր ճանաչվելու դեպքում կապահովվի համակարգի արդյունավետ գործարկումը:
79.	**Երևան քաղաքի ճանապարհներին, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգի ներդնումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Երևան քաղաքում, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգի ներդնումը պայմանավորված է ճանապարհային երթևեկության կանոնների խախտումներն առավել օպերատիվ հայտնաբերելու, նախականխելու և օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությամբ: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս առավել ծանրաբեռնված երթևեկություն ունեցող վայրերում, մասնավորապես, Երևան քաղաքում, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում տեղադրված չեն արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգեր, ինչն զգալիորեն նվազեցնում է ճանապարհային երթևեկության կանոնների խախտումները հայտնաբերելու արդյունավետությունը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առաջարկվում է Երևան քաղաքում, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում ներդնել արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգ: **2. Կարգավորման առարկան** Երևան քաղաքում, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգի ներդնումը ենթադրում է համապատասխան տեխնիկական միջոցների ձեռքբերում և տեղադրում:

1	2
	3. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Երևան քաղաքում, ինչպես նաև Երևան-Սևան և Երևան-Արտաշատ ճանապարհահատվածներում արագության վերահսկման ավտոմատ համակարգ ներդնելու արդյունքում ճանապարհային երթևեկության կանոնների խախտումների հայտնաբերումը, նախականխումը և օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցների ձեռնարկումը կլինեն առավել օպերատիվ և արդյունավետ:
80.	**Ոստիկանության հետ քաղաքացիական հասարակության փոխգործակցության ամրապնդումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Ոստիկանության հետ քաղաքացիական հասարակության փոխգործակցության ամրապնդումը նախատեսվել է ոստիկանության համար որպես 2012 թվականի գերակա խնդիր, որի նպատակն է բարձրացնել ոստիկանության հանդեպ հասարակության վստահությունը, ինչպես նաև քաղաքացիական հասարակությանը ներգրավել իրավախախտումների հայտնաբերման և բացահայտման աշխատանքներում: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս անհրաժեշտություն կա հանցագործությունների և այլ իրավախախտումների հայտնաբերման ու բացահայտման աշխատանքներում ներդնելու նոր մեթոդներ՝ մասնավորապես, այդ աշխատանքներում ներգրավելով նաև քաղաքացիական հասարակության այլ անդամների: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առաջարկվում է վերլուծել ոստիկանություն-հասարակություն փոխգործակցության՝ այլ պետություններում առկա փորձը, մշակել կատարվող իրավախախտումները (հանցագործությունները) քաղաքացիների կողմից տարբեր եղանակներով (տեսագրում, ձայնագրում) ամրագրելու և ոստիկանություն ներկայացնելու արդյունավետ մեխանիզմներ: **2. Կարգավորման առարկան** Ոստիկանության հետ քաղաքացիական հասարակության փոխգործակցության ամրապնդումը ենթադրում է ոստիկանություն-հասարակություն փոխգործակցության մեթոդների ուսումնասիրություն, կատարվող իրավախախտումները (հանցագործությունները) քաղաքացիների կողմից տարբեր եղանակներով (տեսագրում, ձայնագրում) ամրագրելու, ոստիկանություն ներկայացնելու, ինչպես նաև նման անձանց խրախուսելու արդյունավետ մեխանիզմների մշակում: **3. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Ոստիկանություն-հասարակություն փոխգործակցության ամրապնդում, կատարվող իրավախախտումները (հանցագործությունները) քաղաքացիների կողմից տարբեր եղանակներով (տեսագրում, ձայնագրում) ամրագրելու և ոստիկանություն ներկայացնելու արդյունավետ մեխանիզմների մշակման արդյունքում հանցագործությունների և այլ իրավախախտումների կանխարգելման ու բացահայտման աշխատանքների արդյունավետության բարձրացում
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտե	
81.	**Կոմիտեի մասնագիտական կազմի համալրումը բարձր որակավորում ունեցող կադրերով, նոր կադրերի պատրաստումը, վերապատրաստումը** Նշված գերակա խնդիրը պայմանավորված է ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառի կարգավորման հիմնախնդիրներով՝ նոր միջուկային էներգաբլոկի կառուցմամբ, գործող ատոմակայանի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարաձգմամբ, շրջակա միջավայրի

1	2
	ճառագայթային մոնիթորինգի և ռադիոակտիվ թափոնների ու աշխատած միջուկային վառելիքի անվտանգ կառավարման գործառույթներով: Կոմիտեն մինչև 2016 թվականը պետք համալրվի ևս 25 նոր մասնագետով, տարեկան 3-5 մարդ՝ կախված նոր բլոկի կառուցման տեմպերից: Էական նշանակություն ունի նաև կոմիտեի մասնագիտական կազմի որակավորման բարձրացման գործընթացի կատարելագործումը, կոմիտեի մասնագետների պատրաստումը և վերապատրաստումը՝ համաձայն ԱԷՄԳ-ի (Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալություն) և ԵՄ-ի ուղեցույցների պահանջների: Ըստ անհրաժեշտության կոմիտեի կառուցվածքային փոփոխությունների իրականացում
82.	**Ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառի օրենսդրության համապատասխանեցումը ԱԷՄԳ-ի և ԵՄ-ի պահանջներին** Կատարելագործել ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառի օրենսդրությունը («Խաղաղ նպատակներով ատոմային էներգիայի անվտանգ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքը, «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքը և այլ համապատասխան օրենքներ, ինչպես նաև անվտանգության նորմեր, կանոններ, պահանջներ, կարգեր, ուղեցույցներ և այլն)՝ համաձայն ԱԷՄԳ-ի, ԵՄ-ի ստանդարտների և չափանիշների պահանջների և զարգացած երկրների փորձի ու մոտեցումների:
83.	**Տեսչական ստուգման արդյունավետության բարձրացումը** Գերակա խնդրի նպատակն է կատարելագործել ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառում անցկացվող տեսչական ստուգումների պրակտիկան, ներդնել ռիսկի վրա հիմնված ստուգումների համակարգ, որը հնարավորություն կտա տարբերակված մոտեցում կիրառելու ատոմային էներգիայի անվտանգության տեսակետից կարևոր օբյեկտների և այլ օբյեկտների ստուգումների նկատմամբ: Գերակա խնդրի լուծմամբ ակնկալվում է բնագավառում ունենալ ստուգումների ժամանակակից համակարգ, նպատակային գործառույթների հստակ ամրագրմամբ ստուգումների մեխանիզմ՝ ապահովելու համար անվտանգության պետական կարգավորումը՝ ՀՀ միջազգային պայմանագրերին համապատասխան:
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն	
84.	**Քաղաքացիական ավիացիայի ոլորտում Հայաստանի Հանրապետության երկկողմանի միջազգային հարաբերությունների ընդլայնումը** 1. Նպատակն է իրավական հիմքի ապահովումը Հայաստան-Արաբական Միացյալ Էմիրություններ, Հայաստան-Իսլանդիա և Հայաստան-Թուրքմենստան կանոնավոր օդային հաղորդակցությունների ձևավորման և (կամ) շահագործման համար: Դրա անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ներկայումս օդային հաղորդակցությունների մասին միջկառավարական համաձայնագրերի դրույթների նկատմամբ կիրառվող միջազգային պահանջներով: 1.1. Դեռևս 2002 թվականին նախաստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Արաբական Միացյալ Էմիրություն-ների կառավարության միջև օդային հաղորդակցությունների մասին՝ իրենց համապատասխան տարածքների և տարածքներից դուրս» համաձայնագիրն ավարտին հասցնելու (ստորագրելու) նպատակով 2010 թվականին Մոնտեգո Բեյ քաղաքում նախաստորագրված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Իսլանդիայի կառավարության միջև օդային հաղորդակցությունների մասին» համաձայնագրի ստորագրումն ապահովելու նպատակով

1	2
	Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից 2009 թվականի դեկտեմբերի 17-ի N 1456-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Թուրքմենստանի Հանրապետության կառավարության միջև օդային հաղորդակցությունների մասին» համաձայնագրի նոր նախագծի ստորագրմանն ուղղված անհրաժեշտ քայլերի ապահովման նպատակով 1.2. Հաջորդ քայլերը նպատակաուղղված կլինեն համաձայնագրերի ստորագրման ապահովմանը և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով դրանք ուժի մեջ մտնելուց հետո գործնականում կիրառմանը: 2. Կարգավորման առարկան է օդային հաղորդակցությունների մասին երկկողմանի միջկառավարական համաձայնագրերի կնքումը: 3. Նշված համաձայնագրերի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքներն են՝ 1) կողմերի նշանակված ավիափոխադրողների համար իրավական հիմքի ապահովումը՝ կանոնավոր հիմունքով Հայաստանի և Արաբական Միացյալ Էմիրությունների, Հայաստանի և Իսլանդիայի, Հայաստանի և Թուրքմենստանի միջև թռիչքների իրականացման համար. 2) երկու պետությունների միջև առևտրատնտեսական և մշակութային կապերի հետագա զարգացումը. 3) օգտագործելով Հայաստանի Հանրապետության յուրահատուկ աշխարհագրական դիրքը՝ ուղևորների համար չվերթների հարմար համակցումների ստեղծումը, զբոսաշրջության խթանումը, Հայաստանի Հանրապետության միջազգային օդանավակայանների առավել արդյունավետ շահագործումը՝ ի հաշիվ նաև տարանցիկ ուղևորահոսքի աճի:
85.	**ԻԿԱՕ-ի բնութագրերի վրա հիմնված նավիգացիայի (PBN) կոնցեպցիայի ներդրումը «Զվարթնոց» աերոդրոմում և «Էրեբունի» աերոդրոմի օդային տարածքի վերաձևավորումը** 1. Հիմք ընդունելով 2010 թվականին կայացած ԻԿԱՕ-ի 37-րդ ասամբլեայի A37-11 բանաձևով ընդունված պահանջը բնութագրերի վրա հիմնված նավիգացիայի (PBN) կոնցեպցիայի ներդրման վերաբերյալ, ինչպես նաև աերոդրոմի շրջանում իրականացվող թռիչքների նավիգացիոն շեղումները նվազեցնելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել «Զվարթնոց» աերոդրոմում ներդնելու բնութագրերի վրա հիմնված նավիգացիայի (PBN) կոնցեպցիան: 2010 թվականին «Եվրոկոնտրոլ» կազմակերպության կողմից անցկացված աուդիտի հաշվետվությունում արձանագրված թերությունների վերացման միջոցառումների իրականացման գործընթացի շրջանակներում անհրաժեշտություն է առաջացել փոխելու «Էրեբունի» աերոդրոմի կարգավիճակը՝ մասնավորապես, այն սահմանելով որպես չկառավարվող աերոդրոմ քաղաքացիական ոչ կանոնավոր միջազգային թռիչքների համար: 1.1. Կոնցեպցիայի ներդրումը նպատակաուղղված է թռիչքների անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը, իսկ «Էրեբունի» աերոդրոմի կարգավիճակի փոփոխությունը նախատեսում է աերոդրոմի օդային տարածքի վերաձևավորում: 1.2 . Կոնցեպցիայի ներդրումն ապահովելու համար անհրաժեշտ են՝ ա. բնութագրի վրա հիմնված նավիգացիայի (PBN) վայրէջքային սխեմաների հաշվարկում, բ. անվտանգության մակարդակի գնահատում և անվտանգության փաթեթի մշակում. «Էրեբունի» աերոդրոմի օդային տարածքի վերակազմակերպման համար անհրաժեշտ են՝ ա. «Էրեբունի» աերոդրոմի շրջակայքի օդային տարածքի նոր կառուցվածքային նախագծի մշակում, բ. նախագծի համաձայնեցում շահագրգիռ գերատեսչությունների հետ և հաստատում,

1	2
	գ. վայրէջքային սխեմաների և «Էրեբունի» աերոդրոմի շրջակայքի նոր փոփոխված օդային տարածքի ներդրում և դրանց մասին տեղեկատվության հրապարակում: 2. «Զվարթնոց» աերոդրոմում բնութագրերի հիմնված նավիգացիայի (PBN) կոնցեպցիայի ներդրման նպատակը թռիչքների անվտանգության մակարդակի և աերոդրոմի որակական տվյալների բարձրացումն է, իսկ «Էրեբունի» աերոդրոմի օդային տարածքի վերակազմակերպման նպատակը միջազգային կառույցների պահանջների համապատասխան կարգավիճակի ամրագրումն է: 3. Կարգավորման առարկան է ՀՀ և օտարերկրյա ավիաընկերությունների օդանավերի սպասարկումը՝ ժամանակակից պահանջներին համապատասխան, և «Եվրոկոնտրոլ» կազմակերպության դիտողությունների կատարումը:
86.	**Հայաստանի Հանրապետությունում փոքր ավիացիայի զարգացումը** 1. Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2009 թվականի հունվարի 8-ի նիստի N 1 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած՝ փոքր ավիացիայի զարգացման հայեցակարգը, ներքին տրանսպորտային համակարգի զարգացման (սիրողական, մարզական, զբոսաշրջային, գործնական, անձնական) պահանջը, ինչպես նաև տնտեսության զարգացման պահանջների բավարարման համար անհրաժեշտություն է առաջացել ձեռնարկելու միջոցներ՝ ուղղված Հայաստանի Հանրապետությունում փոքր ավիացիայի ներդրմանը և զարգացմանը: Գլխավոր վարչության կողմից փոքր ավիացիայի զարգացման նպատակով կատարվեցին աշխատանքներ՝ կապված թռիչքային և ավիացիոն անվտանգության, թռիչք-վայրէջքների սխեմաների առումով և պարբերաբար հանրությանը տեղեկացվում էր՝ հետաքրքրություն ստեղծելու և ցանկություն ունեցողներին ներգրավելու նպատակով: 1.1. Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացվում են միայն միջազգային թռիչքներ: Գլխավոր վարչության խնդիրն է ապահովել ներքին օդային տրանսպորտի զարգացման գործընթացը: 1.2. Ներքին օդային տրանսպորտի զարգացման նպատակով անհրաժեշտ է իրականացնել հետևյալ հիմնական միջոցառումները՝ ա. ուսումնասիրել տարբեր պետությունների փորձը, բ. ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի ոլորտում ստեղծել ավիացիոն ակումբ, գ. ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայում գրանցել փոքր օդանավեր: 2. Հայաստանի Հանրապետությունում ներքին օդային տրանսպորտի զարգացում՝ ակումբների ստեղծում 3. Հայաստանի Հանրապետությունում փոքր ավիացիայի ներդրումն ունի ռազմավարական նշանակություն և հնարավորություն կտա արդյունավետ և ժամանակի մեծ խնայողությամբ կազմակերպելու անհրաժեշտ բազմաբնույթ օդային փոխադրումներ (զբոսաշրջային, գործնական, անձնական, սիրողական, մարզական) և այլ աշխատանքներ:
87.	**«Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի նոր ուղևորային համալիրի հատուկ և հարակից կառույցների շինարարությունն ու արդիականացումը, «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի տարածքում բնակելի շենքերի բնակարանների սեփականատերերին և նախկին հանրակացարանների սենյակներում փաստացի բնակվող բնակիչներին նոր բնակարաններով ապահովելու նպատակով աշխատանքների իրականացումը** 1. 2011 թվականին շահագործման է հանձնվել «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի նոր ուղևորային համալիրը, ինչը հնարավորություն է տալիս բարձրացնելու ուղևորափոխադրումների սպասարկման որակը, պարզեցնելու ընթացակարգերը և կիրառելու նորագույն տեխնոլոգիաներ:

1	2
	Քաղաքացիական ավիացիայի համար գերակա խնդիր է այն, որ նորագույն տեխնոլոգիաներով արդիականացված «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի նոր ուղևորային համալիրն ունենա նաև նախագահական և ուղևորների բարձրակարգ սպասարկման նոր սրահներ, ինչպես նաև օդանավակայանում ծառայություններ իրականացնող կազմակերպությունների համար ստեղծվեն համապատասխան աշխատանքային տարածքներ: Պետք է նաև իրականացնել միջոցառումներ՝ ուղղված օդանավակայանին հարակից տարածքում գտնվող բնակելի շենքերի բնակարանների սեփականատերերի և նախկին հանրակացարանների սենյակներում փաստացի բնակվող բնակիչների համար նոր բնակելի շենքերի կառուցման աշխատանքներին: 1.1. Ներկայիս ուղևորահոսքի պայմաններում՝ այժմ գործող նախագահական և ուղևորների բարձրակարգ սպասարկման սրահները համահունչ չեն «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի նոր ուղևորային համալիրին և կառուցված են եղել հին ուղևորափոխադրումների համալիրին համապատասխան: «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանում ծառայություններ իրականացնող կազմակերպությունները տեղակայված են եղել հին ուղևորափոխադրումների համալիրում: Ինչ վերաբերում է բնակելի շենքերին, ապա նշենք, որ ներկայումս «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի տարածքում առկա բնակեցված շենքերը հարմար չեն՝ տեղակայված թռիչքային անվտանգության նկատառումներից ելնելով, և կարող են խանգարել հետագայում այդ տարածքում ազատ տնտեսական գոտու ենթակառուցվածքները կառուցելու ժամանակ: 1.2. «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի ամբողջական և արդիական շահագործման ապահովման նպատակով անհրաժեշտ է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները՝ ա. ավարտել նախագահական, պաշտոնական պատվիրակությունների և բարձրակարգ ուղևորների սպասարկման համար նախատեսված սրահների կառուցման աշխատանքները, բ. հին բարձրակարգ ուղևորների սպասարկման սրահի շենքում վերանորոգել և օդանավակայանի տարածքում ծառայություններ իրականացնող կազմակերպություններին հանձնել նոր աշխատասենյակներ (ոստիկանության, մաքսային, սահմանապահ, սննդի անվտանգության, անձնագրերի և վիզաների տրամադրման), գ. նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի հաստատում և բնակելի շենքերի կառուցման շինարարական աշխատանքների մեկնարկ: 2. Որպեսզի օտարերկրյա, այդ թվում՝ պետությունների առաջին դեմքերի գլխավորած պատվիրակությունների և ուղևորների բարձրակարգ սպասարկումը համահունչ լինի նոր շահագործման հանձնված ուղևորահամալիրին, իսկ օդանավակայանում ապահովվի ծառայություն իրականացնող կազմակերպությունների աշխատանքների օպերատիվությունն ու արդյունավետությունը, անհրաժեշտություն է առաջացել նոր սրահների կառուցման և ծառայություններ իրականացնող կազմակերպությունների աշխատավայրի տեղափոխման: «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի տարածքում բնակվող քաղաքացիներին ապահովել նոր հարմարավետ բնակարաններով: 3. Կարգավորման առարկան է ուղևորների սպասարկման և ավիացիոն անվտանգության մակարդակի բարձրացումն ու համապատասխանեցումը միջազգային չափանիշներին: Բնակիչների բնակարանային պայմանների բարելավում 4. Նորագույն տեխնոլոգիաներով արդիականացված ուղևորափոխադրումների սպասարկման որակի պատշաճ ապահովման և ընթացակարգերի պարզեցման նպատակով կշահագործվեն «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի նոր ուղևորային համալիրի նախագահական և ուղևորների բարձրակարգ սպասարկման սրահները, իսկ օդանավակայանի ուղևորների բարձրակարգ սպասարկման հին սրահը կվերանորոգվի և, որպես աշխատանքային տարածք, կտրամադրվի ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններին: Արդյունքում կլուծվի նաև 176 ընտանիքների սոցիալական խնդիրը՝ բնակարանների տրամադրման միջոցով:

1	2
	Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտե
88.	**Հարկային մարմնի կողմից իրականացվող հսկողությունը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հարկային վարչարարության բարելավման թիրախային ուղղություն է համարվում հարկային հսկողությունը: Հարկային հսկողության արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ ՀՀ կառավարության մոտեցումն այն է, որ հարկային մարմնում ստուգումների ընտրությունը կառուցվի ռիսկային չափանիշների հիման վրա, ինչը հնարավորություն կտա ապահովելու թափանցիկ հարկային հսկողություն, ստուգումների արդյունավետ ընտրություն և պլանավորում, նվազեցնելու ստուգումների ընտրության ժամանակ մարդկային գործոնի ազդեցությունը, նպաստելու հարկային կարգապահության բարձրացմանը՝ նպաստելով հարկային եկամուտների ապահովմանը: Գործնականում հարկային մարմնի կողմից հարկային պարտավորություններից ավելի վճարված գումարների վերադարձի և հաշվանցման գործընթացի ընթացակարգի բարդություններով պայմանավորված՝ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի համար առաջնային է նաև ռիսկերի կառավարման հիման վրա ԱԱՀ-ի գերավճարների հայտերի ուսումնասիրության համակարգի ներդրումը: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս հարկային մարմնի կողմից իրականացվող հսկողական աշխատանքները, որոնք ըստ էության ուղղված են հարկային օրենսդրության խախտման դեպքերի բացահայտմանը, բավարար կերպով հիմնված չեն հարկային օրենսդրության խախտման, հարկ վճարողների կողմից հարկերի վճարումից խուսափելու, ռիսկերի բացահայտման ընդհանրացման և կանխարգելման մեխանիզմների վրա: Դա հատկապես վերաբերում է հարկային մարմնի կողմից ստուգումների իրականացման և ստուգման ընթացքում սուբյեկտների ընտրության մոտեցումներին: Նշված հարցերի լուծմանն ուղղված ռիսկերի վրա հիմնված՝ ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության համակարգի ներդրման համար ապահովված են անհրաժեշտ հիմքերը, սակայն համակարգը դեռևս ամբողջապես չի գործում: Հարկային եկամուտներում շարունակում են զգալի կշիռ ունենալ հարկային գերավճարները: Գերավճարների վերադարձի գործող համակարգն իր բարդությամբ ամբողջովին և ժամանակին չի բավարարում իր առջև դրված խնդիրների ապահովումը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նշված խնդիրների լուծման նպատակով նախատեսվում են՝ 1) ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության համակարգի ամբողջական գործարկում. 2) ներդնել հարկային գերավճարների վերադարձման դյուրացված (ավտոմատացված) համակարգ: **2. Կարգավորման առարկան** Ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության համակարգի ներդրում Ռիսկերի կառավարման հիման վրա ԱԱՀ-ի գերավճարների հայտերի ուսումնասիրության համակարգի ներդրում **3. Ակնկալվող արդյունքը** Հարկային վարչարարության բարեփոխումների շրջանակում նախատեսվում է արդիականացնել հարկային հսկողության մեխանիզմները, որի արդյունքում՝

1	2
	1) կգործարկվի ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության համակարգը, որի հետևանքով տնտեսավարող սուբյեկտների համար կապահովվի հարկային հսկողության թափանցիկությունը, և կամրապնդվի հարկերը կամավոր վճարելու վարքագիծը. 2) կգործարկվի ռիսկերի կառավարման հիման վրա հարկային գերավճարների հայտերի ուսումնասիրության համակարգը, ինչը կբացառի սուբյեկտիվ մոտեցումը հայտերի ուսումնասիրության ժամանակ:
89.	**Հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունները** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Հարկ վճարողների սպասարկման ծառայությունների ընդլայնման շրջանակներում հատկապես կարևորվում է էլեկտրոնային եղանակով հաշվետվությունները ներկայացնելու համակարգի բարելավմամբ հարկային մարմնի կողմից մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունների ավելացման աշխատանքների իրականացումը՝ նպաստելով հարկային մարմնի և հարկ վճարողի միջև անմիջական շփման հնարավորինս կրճատմանն ու ժամանակին համահունչ որակյալ ծառայությունների մատուցմանը: Հարկ վճարողների սպասարկման որակի բարձրացման միջոցառումների շարքում առաջնայիններից մեկը ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի համակարգում էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրումն է, որն ուղղված է հարկային մարմնում իրականացվող գործընթացների ավտոմատացմանը, ինչպես նաև հարկ վճարողներին որակյալ ծառայություններ մատուցելուն, այդ թվում՝ հաշվետվությունները հարկային մարմին էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելուն և հիշեցում-ծանուցումների ուղարկման ավտոմատ համակարգի համատարած կիրառմանը: Խնդրի կարգավորման մաս կազմող հաջորդ կարևոր բաղադրիչը հարկ վճարողների սպասարկման սրահների գործարկումն է՝ սպասարկման միասնական ստանդարտների ներդրմամբ, հարկ վճարողներին օժանդակող տեղեկատվության հրապարակմամբ: **Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս հարկ վճարողներին մատուցվող ծառայությունների ընդլայնման և դրանց որակի բարելավման գործընթացի ամբողջովին ավարտված չլինելով պայմանավորված՝ հարկային մարմինը դեռևս չի կարողանում ապահովել սպասարկման բարձր մակարդակ: Բացի դրանից, հարկ վճարողների ծանուցագրերի պատրաստման ու տրամադրման և այլ գործընթացների ոչ ամբողջական ավտոմատացումն իր բացասական ազդեցությունն է թողնում հարկային մարմնի գործառույթների իրականացման վրա՝ հանգեցնելով լրացուցիչ մարդկային ռեսուրսների ներգրավմանը և ժամանակի կորստին: Հարկ վճարողների սպասարկման մակարդակի բարձրացման, հարկ վճարողների ինքնագնահատման համակարգի ներդրման նպատակով նախատեսվում է ստեղծել նոր սպասարկման սրահ՝ ապահովելով հարկ վճարողներին որակյալ ծառայությունների մատուցման առավել լայն շրջանակ: **Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նշված խնդիրների կարգավորման նպատակով անհրաժեշտ է աշխատանքներ իրականացնել՝ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կատարելագործման համար, ինչը հնարավորություն կընձեռի՝ 1) բարելավելու հաշվետվությունները հարկային մարմին էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու ամբողջ շղթան՝ շտկելով հաշվետվություններն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու առկա խնդիրները՝ ավելացնելով էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող հաշվետվությունների թիվը.

1	2
	2) ընդլայնելու հարկ վճարողներին մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունների շրջանակը՝ մասնավորապես, ապահովելով հարկ վճարող-ներին հիշեցում-ծանուցումներ ուղարկելու ավտոմատ համակարգի համատարած կիրառումը: **2. Կարգավորման առարկան** Նշված խնդրի կարգավորման շրջանակներում նախատեսվում է՝ 1) ավելացնել հարկային մարմնի կողմից մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունները՝ էլեկտրոնային եղանակով հաշվետվությունները ներկայացնելու համակարգի շրջանակի ընդլայնմամբ. 2) գործարկել հարկ վճարողների նոր սպասարկման սրահներ՝ սպասարկման միասնական ստանդարտների ներդրմամբ, հարկ վճարողներին օժանդակող տեղեկատվության հրապարակմամբ. 3) կատարելագործել հաշվետվական համակարգը, այդ թվում՝ հիշեցում-ծանուցումների ուղարկման ավտոմատ համակարգի ձևավորման, համակարգի ամբողջական կիրառման միջոցով: **3. Ակնկալվող արդյունքը** Նախատեսվում է կատարելագործել էլեկտրոնային կառավարման, ինչպես նաև հաշվետվական համակարգերը՝ նպաստելով հարկային մարմնի կողմից մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունների ավելացմանը, հարկ վճարողների կողմից հաշվետվությունները ներկայացնելու առումով հարկային կարգապահության բարձրացմանը, էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող հաշվետվությունների թվի և հարկ վճարող-ներին մատուցվող նոր էլեկտրոնային ծառայությունների ավելացմանը: Նոր սպասարկման սրահների գործարկման արդյունքում հնարավորություն կընձեռվի բարձրացնելու հարկ վճարողների սպասարկման մակարդակը՝ խթանելով հարկ վճարողների ինքնագնահատման համակարգի զարգացումը:
90.	**Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ենթակառուցվածքներ** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՊԵԿ-ի կարևորագույն խնդիր է միասնական տեղեկատվական բազայից օգտվողների համար դյուրին վերլուծական և տեղեկատվական համակարգի ստեղծումը՝ էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ամբողջական ներդրման ու կատարելագործման միջոցով: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՊԵԿ-ի միասնական տեղեկատվական բազայից օգտվողներին տրամադրվում են սահմանափակ հնարավորություններ՝ վերլուծական աշխատանքներ իրականացնելու համար: Միաժամանակ՝ հարկային մարմնում լիարժեք չի գործում էլեկտրոնային կառավարման համակարգը, որը հնարավորություն կտար ստեղծելու և կառավարելու հարկ վճարողների մասին տվյալների ժամանակակից բազա: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նախատեսվում է ներդնել ճկուն և ժամանակակից հարկային տեղեկատվական համակարգ, առավելագույնի հասցնել հարկ վճարողների և հարկային ծառայության աշխատողների կողմից SS-ի համակարգերի կիրառումը: **2. Կարգավորման առարկան** ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՊԵԿ-ի հարկային մարմնի կառավարման արդյունավետության բարձրացում, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կատարելագործում, ժամանակակից էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ստեղծում

1	2
	3. Ակնկալվող արդյունքը Նշված կատարելագործված համակարգերի գործարկման արդյունքում ակնկալվում է ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի գործընթացների ավտոմատացում և ինտեգրում էլեկտրոնային կառավարման այլ համակարգերին, որի արդյունքում՝ 1) կբարձրանա վերլուծական և վարչարարական աշխատանքների արդյունավետությունը. 2) կընդլայնվեն էլեկտրոնային կառավարման հնարավորությունները. 3) կկրճատվի օգտվողների կողմից ծախսվող աշխատաժամանակը:
91.	**Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի հարկային և մաքսային ծառայողների պարտադիր ուսուցման համակարգի ներդրումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի հարկային և մաքսային ծառայողների պարտադիր ուսուցման համակարգի ներդրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկային վարչարարության հիմնախնդիրների արդյունավետ իրականացմամբ՝ ուղղված հարկային ծառայողների աշխատանքի արդյունավետության բարձրացմանը: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Հարկային մարմնում հարկային ծառայողների վերապատրաստումն ու ուսուցումն իրականացվում են տարեկան կազմվող ծրագրի հիման վրա: Ներկայումս հարկային մարմնում լիարժեք չի գործում հարկային ծառայողների պարտադիր վերապատրաստման համակարգը, առկա չէ աշխատանքային ռեսուրսների վերաբաշխման գործուն մեթոդաբանություն, միաժամանակ համակարգման կարիք ունեն հարկային ծառայողների վերապատրաստման կարիքների ուսումնասիրության, առաջնայնությունների գնահատման հարցերը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Նշված խնդիրների լուծման համար նախատեսվում է ամբողջությամբ գործարկել ուսումնական կենտրոնը, ներդնել հարկային ծառայողների պարտադիր վերապատրաստման համակարգ՝ մշակելով աշխատողների համար վերապատրաստման ռազմավարություն, ինչպես նաև հաստատելով հարկային ծառայողների պարտադիր վերապատրաստման համար ուսուցման ծրագրերը՝ սահմանելով յուրաքանչյուր տարվա ուսուցման նախապատվությունները, մեթոդները: **2. Կարգավորման առարկան** ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի հարկային և մաքսային ծառայողների պարտադիր ուսուցման համակարգի ներդրում **3. Ակնկալվող արդյունքը** Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է կատարելագործել մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգը: Լիարժեք կգործարկվի ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՊԵԿ-ի ուսումնական կենտրոնը, ինչը կնպաստի աշխատանքի և մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավմանը՝ խթանելով հարկ վճարողների հարկային պարտավորությունների կամավոր կատարմանը և կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանը:
92.	**«Գործարարությամբ զբաղվելը» վարկանիշային դասակարգման սանդղակում Հայաստանի դիրքի բարելավումը** **1. Դերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի նախընտրական ծրագրից բխող գործարար միջավայրի

1	2
	բարելավման միջոցառումների ծրագրով նախատեսված գործողությունների իրականացմամբ՝ «Գործարարությամբ զբաղվելը» վարկանիշային դասակարգման սանդղակում Հայաստանի դիրքի էական բարելավում: **1.1. Կարգավորվող հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Տնտեսության զարգացման կարևորագույն նախապայմանը երկրում գործարարության զարգացումն է: Գործարարությանն առնչվող ընթացակարգերն իրենց պարզությամբ և թափանցիկությամբ դեռևս բավարար չեն: Գործարարության զարգացման և օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման պետական քաղաքականությունն ուղղված է առավելագույնս բարենպաստ միջավայրի ստեղծմանը, ազատ մրցակցության խթանմանը, վարչարարական ընթացակարգերի առավելագույնս պարզեցմանը: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առկա խնդիրների լուծման նպատակով կիրականացվեն «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման համար հիմք հանդիսացող բաղադրիչների բարելավման աշխատանքներ, մասնավորապես, հարկային և մաքսային գործընթացների պարզեցում ու թափանցիկության բարձրացում և այլն: **2. Կարգավորման առարկան** «Գործարարությամբ զբաղվելը» վարկանիշային դասակարգման սանդղակում Հայաստանի դիրքի էական բարելավում **3. Ակնկալվող արդյունքները** Արդյունքում ակնկալվում է բարելավել Հայաստանի դիրքը Համաշխարհային բանկի և Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի կողմից հրապարակվող «Գործարարությամբ զբաղվելը» դասակարգման մեջ՝ վարչարարական ընթացակարգերի առավելագույնս պարզեցմամբ:
Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտե	
93.	**Խմելու ջրի որակի ապահովումը, կայուն և հուսալի ջրամատակարարումը, ջրի կորուստների կրճատումը, ջրամատակարարման տևողության աստիճանական ավելացումը՝ նախորդ տարվա նկատմամբ առնվազն 1 ժամով, Սևանա լճի բնապահպանական խնդիրների լուծման միջոցառումների իրականացումը, ինչպես նաև խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ոլորտներում շուրջ 450 կմ ջրագծերի և ջրանցքների վերանորոգման ու կառուցման աշխատանքների իրականացումը** **1. Անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հանրապետության մի շարք քաղաքների և գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարման բարելավմամբ, մատակարարվող խմելու ջրի որակի ապահովմամբ, կայուն և հուսալի ջրամատակարարմամբ, ջրի կորուստների կրճատմամբ, ջրամատակարարման տևողության աստիճանական ավելացմամբ, Սևանա լճի բնապահպանական խնդիրների լուծման միջոցառումների կազմակերպմամբ, նոր վարկային ծրագրերի ներգրավման շուրջ բանակցությունների վարմամբ, ինչպես նաև գյուղական բնակավայրերում ջրամատակարարման ներդրումային ծրագրերի իրականացմամբ: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Վերջին տարիներին Հայաստանի Հանրապետությունում էական արդյունքներ են արձանագրվել խմելու ջրի հասանելիության, ջրամատակարարման շարունակականության և անվտանգ ջրամատակարարման գործում: Ավելացել է կենտրոնացված ջրամատակարարման

1	2
	սպասարկման ընդգրկվածությունը գյուղական բնակավայրերում: Միաժամանակ՝ դեռևս առկա են խնդիրներ մի շարք բնակավայրերի անխափան, հուսալի և անվտանգ ջրամատակարարման գործում: Ջրամատակարարման և ջրահեռացման սակագներն ինքնածախսածածկող չեն, որոնք խոչընդոտ են համակարգի կառավարման բարեփոխումների հետագա խորացման ճանապարհին և գործնականում չեն նպաստում մասնավոր ներդրումների ներգրավմանը: Նշված խնդիրները մասամբ լուծվում են գործող վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Առաջարկվող լուծումները հնարավորություն կտան նպաստելու ջրային համակարգերի կառավարման բարեփոխումների հետագա խորացմանը, ինչպես նաև մասնավոր ներդրումների ներգրավմանը: Նախատեսվում է նաև բանակցություններ վարել համակարգի կառավարման գործընթացների շարունակման և ընդլայնման շուրջ: **2. Կարգավորման առարկան** Ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի հետագա բարեփոխումները նպատակ են հետապնդում բարձրացնելու այդ համակարգերի շահագործման հուսալիությունն ու արդյունավետությունը, կրճատելու ջրի կորուստները և բարելավելու ծառայությունների մատուցման որակը: **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվում են ջրամատակարար կազմակերպությունների կողմից սպասարկվող տարածքներում հուսալի և անվտանգ խմելու ջրի մատակարարման հասանելիության ապահովում, բնակավայրերի ջրամատակարարման ներդրումային ծրագրերի մշակում և իրականացում: Գործող վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում կիրականացվեն մի շարք քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարման բարելավման, Գավառ, Մարտունի և Վարդենիս քաղաքների կոյուղաջրերի մաքրման կայանների շինարարական աշխատանքներ: «Արփա-Սևան» թունելների վերականգնման վարկային ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել գետերից Սևանա լճի մակարդակի բարձրացման և բնապահպանական կայունության պահպանման նպատակով Սևանա լիճ ջուր տեղափոխող Արփա-Սևան հիդրոհամակարգային թունելի որոշ հատվածների վերականգնումը, վերանորոգումը և շինարարությունը:
94.	**Ոռոգման համակարգերի վերականգնման ծրագրով Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված շուրջ 50 կմ ոռոգման ջրանցքների վերականգնումը** **1. Անհրաժեշտությունը (նպատակը)** Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ոռոգման ջրամատակարարման համակարգերի շահագործման հուսալիության և արդյունավետության բարձրացմամբ: **1.1. Կարգավորվող հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Ներկայումս բանակցային փուլում է գտնվում Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Ոռոգման համակարգերի վերականգնման հրատապ ծրագիր» լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագիրը: Այդ ծրագրով նախատեսվում է 50 կմ մայր և միջտնտեսային ջրանցքների և 62.8 կմ ներտնտեսային ջրանցքների վերականգնում ՀՀ Արագածոտնի, Կոտայքի, Շիրակի, Լոռու, Արարատի, Գեղարքունիքի և Արմավիրի մարզերում: Ոռոգման համակարգերի ֆիզիկական մաշվածությունը, ոռոգման համար պիտանի հողերի ոռոգման ջրի բարձր

1	2
	էներգատարությունը խնդիրներ են առաջացնում համակարգի հետագա զարգացման գործում, որոնք կարիք ունեն լուծման: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Գերակա խնդրի լուծումը հնարավորություն կտա ապահովելու ոռոգման համակարգերի արտադրողականության, արդյունավետության և կայուն կառավարման զարգացումը, ինչպես նաև կանոնակարգման ու աջակցող ծառայությունների տրամադրման համար կայուն նախադրյալների ստեղծումը: Գերակա խնդրի լուծումը հնարավորություն կտա նաև նպաստելու գյուղական զբաղվածության ավելացմանը և ջրօգտագործման արդյունավետության բարձրացմանը: **2. Կարգավորման առարկան** Գերակա խնդրի լուծումը հնարավորություն կտա նպաստելու միջտնտեսային և ներտնտեսային ջրանցքներում ջրի կորուստների կրճատմանը, ջրօգտագործման արդյունավետության բարձրացմանը, ինչպես նաև գյուղական զբաղվածության ավելացմանը: **3. Ակնկալվող արդյունքները** Ոռոգման ջրի արդյունավետ կառավարումը հնարավորություն կտա նպաստելու ոռոգման, գյուղատնտեսության արդյունավետության ու կայուն զարգացման և բնակչության համար եկամտի ապահովմանը: Ոռոգման համակարգերի շահագործման հուսալիության և արդյունավետության բարձրացման միջոցառումները կապահովեն ոռոգման համակարգերի վերականգնումը և հետագա պահպանումը:
95.	**Ջրամբարների շինարարությունը և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացումը** **1. Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը** Ջրամբարների շինարարության և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացման նպատակով անհրաժեշտ է համապատասխան դոնոր կազմակերպությունների հետ վարել բանակցություններ նոր ներդրումային ծրագրերի իրականացման շուրջ: **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Վերջին տարիներին ՀՀ-ում թեև նկատելի արդյունքներ են արձանագրվել ջրամբարաշինարարության (մասնավորապես, շահագործվել է Մարմարիկի ջրամբարը), գործող ջրամբարների անվտանգ ու արդյունավետ շահագործման ասպարեզում, բայց և այնպես առկա են դրանց հուսալի, անվտանգ և արդյունավետ շահագործման, նոր ջրամբարների կառուցման, վերականգնման և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացման հետ կապված խնդիրներ: Այդ առումով դրանց կարգավորման հետ կարված անելիքները դեռևս շատ են (հաշվի առնելով նաև հանրապետության ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման հիմնախնդիրները): **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Գերակա խնդրի լուծման համար առաջարկվում են լուծումներ՝ կապված ոռոգման ջրի մատակարարման համար նոր այլընտրանքային աղբյուր ստեղծելու, ինչպես նաև ինքնահոս եղանակով ջրամատակարարում իրականացնելու հետ, որոնք կնպաստեն ոռոգման ջրի ինքնարժեքի նվազեցմանը: **2. Կարգավորման առարկան** Կարգավորման առարկան են ջրամբարաշինարարության և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացման կապակցությամբ ծագող տնտեսական, կազմակերպական և իրավական հարաբերություններն ու գործընթացները, ինչպես նաև կառավարման տնտեսական մեխանիզմները: **3. Իրավական ակտի կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը** Ջրամբարաշինության միջոցով հնարավորություն կստեղծվի ապահովելու ոռոգման համակարգերի սպասարկման տարածքում

1	2
	ընդգրկված և լրացուցիչ ոռոգելի հողերի ջրամատակարարման համար անհրաժեշտ ջրի քանակը: Միաժամանակ՝ նշված գերակա խնդրի լուծումն անհրաժեշտ նախադրյալներ կստեղծի ջրային համակարգերի օգտագործման արդյունավետության բարձրացման և կայուն զարգացման համար:
	Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման նախարարության միգրացիոն պետական ծառայություն
96.	**Օտարերկրյա պետություններից Հայաստան վերադարձող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների վերաինտեգրմանն աջակցության ցուցաբերումը** **1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)** **1.1. Կարգավորման հարաբերությունների ներկա վիճակը և առկա խնդիրները** Երկար տարիներ ապրելով օտարերկրյա պետություններում՝ վերադարձողներն էական փոփոխություններ են տեսնում Հայաստանում սկսած իրավական, վերջացրած ինստիտուցիոնալ մակարդակներում, անգամ փոխվել են քաղաքի տեսքը, մարդկային հարաբերությունների տեսակը: Եթե սրանց ավելացնենք նաև, որ վերադարձողները հիմնականում կորցրած են լինում իրենց սոցիալական կապերը, ապա կարելի է հասկանալ, թե ինչու են վերադարձողները համարում, թե իրենք հայտնվել են օտար հասարակության մեջ: Եթե նրանք հաջողությամբ չեն ինտեգրվում իրենց նախկին հասարակությանը, կրկին մեկնում են երկրից՝ իրենց միջոցների մեջ խտրականություն չդնելով՝ օրինական, թե անօրինական ճանապարհներով: Ներկայումս օտարերկրյա պետություններից ՀՀ քաղաքացիների կամավոր վերադարձի որոշման վրա էապես ազդում են նաև այնպիսի գործոններ, ինչպիսիք են սեփական բնակարանի բացակայությունը, որովհետև նախքան հանրապետությունից մեկնելը ոմանք վաճառել են այն, աշխատաշուկայի լարվածության պահպանումը, ինչի հետևանքով՝ աշխատանք գտնելու ցածր հավանականությունը, վերադարձած անձանց աջակցությանն ուղղված պետական սոցիալական ծրագրերի իրականացման հնարավորության բացակայությունը, անորոշությունը: Գերակա խնդրի սահմանումը նպատակ ունի լուծումներ գտնելու օտարերկրյա պետություններից ՀՀ քաղաքացիների կամավոր վերադարձի խրախուսման և վերադարձողների՝ Հայաստանում կայուն վերահաստատման համար: **1.2. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները** Իրավական ակտով նախատեսվում է սահմանել հետևյալ միջոցառումների իրականացումը՝ ա. խնդրի առնչությամբ հետազոտության անցկացում, բ. օտարերկրյա պետություններից ՀՀ քաղաքացիների կամավոր վերադարձի և Հայաստանում կայուն վերաինտեգրման խոչընդոտների ու բացերի վերհանում, գ. վեր հանված խոչընդոտների և բացերի վերացման նպատակով առաջարկություններ ներկայացնելը: Միջոցառումների իրականացումը ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսական միջոցներ չի պահանջում **2. Կարգավորման առարկան** Առաջարկվող լուծումները թույլ կտան կարգավորել օտարերկրյա պետություններում գտնվող ՀՀ քաղաքացիների վերադարձին և հայրենիքում կայուն վերաինտեգրմանն աջակցության հետ կապված հարաբերությունները:

1	2
	3. Ակնկալվող արդյունքը Լուծումների կիրառման դեպքում հնարավոր կլինի որպես արդյունք ակնկալել օտարերկրյա պետություններում գտնվող ՀՀ քաղաքացիների վերադարձի և հայրենիքում կայուն վերաինտեգրման հնարավորությունների ընդլայնումը:
Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողով	
97.	**Մրցակցային միջավայրի բարելավումը** Տնտեսական մրցակցային միջավայրի բարելավման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքներում մեծ նշանակություն ունի ապրանքային շուկաներում գործող խոշոր տնտեսավարող սուբյեկտների գործողությունների վերահսկողությունը: Կենտրոնացվածության բարձր աստիճան ունեցող ապրանքային շուկաներում առավել հաճախ են հանդիպում շուկայական տնտեսության կանոնների խախտումներ, խոշոր տնտեսավարող սուբյեկտները հաճախ ձգտում են իրենց պայմանները թելադրել մյուս տնտեսավարող սուբյեկտներին, սահմանափակել նոր տնտեսավարող սուբյեկտների մուտքը շուկա, ավելի հաճախ են կնքում ՀՀ օրենսդրությանը հակասող համաձայնություններ: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սոցիալական նշանակություն ունեցող մի շարք ապրանքային շուկաներում առկա է կենտրոնաց-վածության բարձր աստիճան, առաջարկվում է հնարավոր խախտումների հայտնաբերման, շուկա մուտքի խոչընդոտների վերացման, ինչպես նաև անբարեխիղճ տնտեսավարողների կողմից սպառողների շահերը վնասելու փորձերի հայտնաբերման և կանխարգելման նպատակով իրականացնել կենտրոնացվածության բարձր աստիճան ունեցող ապրանքային շուկաների ուսումնասիրություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ Դ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ